

AJUNTAMENT DE CASTELLÓ D'EMPURIES

1028

CASTELLO D'EMPURIES.
VIDA QUOTIDIANA I QUALITAT DE VIDA

Raimon Bonal
Carles Gironès
Hug Llàcer
David Sintes

FUNDACIO JAUME BOFILL
BARCELONA 1997

"Cal partir d'una perspectiva ecosocial, perquè el paisatge expressa història; dues ciències que no s'haurien de separar mai. La història d'un país es coneix tant o més bé analitzant el paisatge social i humà que ha arribat als nostres dies que a través dels escrits. T'adones que aquest paisatge és el resultat d'un **feed-back** sostingut i que nosaltres som una espècie actuant dintre del paisatge".

(Martí Boada, PRESENCIA, 24-30 AGOST DEL 1997, p.26)

INDEX

	Pàg.
INTRODUCCIO	4
I. L'ESTRUCTURA SOCIAL DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES	10
1. Castelló en el context de l'Alt Empordà	10
1.1 Aspectes demogràfics	10
1.1.1 L'embalum relatiu de la població	10
1.1.2 La població, segons lloc de naixement i anys d'arribada a Catalunya	10
1.1.3 Població, segons lloc de naixement i nivell d'instrucció	12
1.1.4 Població, segons estudis en curs, per nivells d'estudis, sexe i edat	15
1.1.5 Població, segons coneixement del català i lloc de naixement	17
1.2 Aspectes ocupacionals	17
1.2.1 Població, segons lloc de naixement dels desocupats	17
1.2.2 Població, segons situació professional, sexe i edat	17
1.3 Aspectes de mobilitat	22
1.3.1 Desplaçaments residència-treball	22
1.3.2 Desplaçaments residència-estudi	23
1.4 Aspectes residencials	24
1.4.1 Llars segons el nombre i tipus de nucli	24
1.4.2 Habitatges principals segons l'any de construcció	25
1.4.3 Habitatges principals segons el nombre d'habitacions	25
2. L'estructura actual de Castelló d'Empúries	27
2.1 La piràmide d'edats	27
2.2 Població castellonina, per lloc de naixement	38
2.2.1 Població estrangera, per nacionalitat d'origen	39
2.2.2 Població per província espanyola de naixement	42
2.2.3 Població empordanesa, per poble de naixement	43
2.2.4 Els nou nats per sexe, nacionalitat i secció censal	44

2.2.5 Els nivells mínims i superiors d'estudis assolits, per gènere, edat	
II. LA VIDA QUOTIDIANA. REALITAT SOCIAL I QUALITAT DE VIDA A CASTELLO D'EMPÚRIES	48
1. L'evolució d'un poble: dinàmica de la història a Castelló d'Empúries	48
1.1 Els canvis productius	48
1.2 Les contradiccions d'un naixement conflictiu	51
1.2.1 Una oposició incòmoda	51
1.2.2 El naixement d'Empúriabrava	51
1.2.3 Els aiguamolls	54
1.2.4 Dos nuclis en un sol municipi	59
1.3 L'escola de Castelló d'Empúries	66
2. La pagesia a Castelló d'Empúries	68
2.1 Una plana obscura de la història de Castelló	68
2.2 L'agricultura de Castelló	69
2.2.1 L'evolució estructural de l'agricultura	69
2.2.2 D'algunes conseqüències imprevistes	72
2.2.3 La identitat pagesa a Castelló	74
2.2.4 Els problemes paradigmàtics del "Centre"	76
3. Elements estructurals de la qualitat de vida	81
3.1 L'associacionisme a Castelló d'Empúries	81
3.1.1 L'associacionisme juvenil	81
3.1.2 Les associacions de veïns	86
3.1.3 Les associacions d'immigrants	88
3.2 L'assistència sanitària a Castelló	89
3.2.1 L'assistència mèdica i ambulatòria	89
3.2.2 Altres qüestions sanitàries: salut pública	92
3.3 La intervenció social a Castelló	94
3.4 L'habitable en l'ordenació del territori	102
4. Els recursos laborals a Castelló d'Empúries	108
4.1 Es pot parlar d'atur a Castelló?	109
4.2 Les condicions de treball	109
4.3 Un cas a part: la plantilla municipal	113

5. Els grups humans més característics	116
5.1 L'escola i el seu món	116
5.2 La joventut 14-25 anys	125
5.3 La marginació social a Castelló d'Empúries	131
5.3.1 Els temes laborals	131
5.3.2 Les toxicomanies	131
5.3.3 La pobresa a Castelló	138
5.3.4 La soledat de la gent gran	141
5.3.5 "Sufridos de verdad": les minories ètniques	142
5.3.6 La població desconeguda	150
5.3.7 La dona immigrada a Castelló	152
6. Els problemes de la justícia	155
6.1 "Amics fins i tot a l'infern" o l'organització del control	155
6.2 "Si jo fos lladre, aniria a Empúriabrava"	158
6.3 La realitat desorganitzada: delictes i persones	160
6.3.1 Delictes	160
6.3.2 Persones	163
6.4 La inseguretad ciutadana	165
ELEMENTS DE PROSPECTIVA. A MANERA DE PROPOSTA	169

Introducció

El 24 d'octubre de l'any 1996 els membres de LA TORNA, Andreu Camps i Raquel, es reuniren amb representants de la Fundació Jaume Bofill, Jordi Sànchez i Raimon Bonal, per a demanar una recerca entorn de les situacions socials més prioritàries de l'entorn humà i geogràfic de Castelló d'Empúries amb la finalitat de planificar actuacions que puguin millorar-lo.

LA TORNA es fa ressò de l'Ajuntament de la població que té previst emprendre un seguit de mesures per ordenar els recursos humans i econòmics del consistori amb la finalitat de pal·liar un seguit de situacions socials que afecten negativament la qualitat de vida de les persones residents al municipi.

A la trobada es posa a la consideració un seguit de problemàtiques que, sense tenir-ne encara un coneixement exhaustiu, s'intueixen com situacions entorn de les quals seria interessant fer-hi una aproximació:

- el tràfic i el consum de drogues, sobretot per part de la població no legalitzada,
- l'escolarització i la desescolarització de la infància,
- els hàbits higiènics i sanitaris de la població,
- els hàbits culturals i religiosos,
- les situacions de marginació social,
- l'habitabilitat i la salubritat de l'habitatge,
- els hàbits de la població juvenil d'edats compreses entre els catorze i els vint anys,
- la desocupació real de la població activa,
- els africans residents al municipi i que no es troben ni empadronats ni censats,
- els europeus residents al municipi ignorats per les estadístiques oficials,
- la taxa d'alfabetització, i
- la vellesa: condicions de vida i d'habitatge.

La demanda de l'ajuntament per medi de LA TORNA s'explica pel paper d'intervenció que fa aquesta institució contractada pel consistori per a dinamitzar culturalment la població. LA TORNA expressa en nom del consistori la necessitat de coneixement de la realitat.

Aquesta associació ha iniciat la seva tasca a través de l'organització d'un centre d'informació juvenil amb la idea de fer un Pla d'Ocupació Juvenil capaç d'enquadrar els joves en tasques del ram de la construcció, de la pell i de la jardineria entre d'altres.

En l'experiència de la seva tasca, LA TORNA se n'ha adonat que no hi ha informació sobre el municipi. Això provoca mogudes i models intervencionistes dispersos segons les entitats. El que intenta el consistori actual és sanejar un ajuntament que té un pressupost ordinari molt elevat en el context d'una inversió clarament deficient. Es deixa entreveure la inexistència (només s'està al començament) de política social per part del consistori que ignora àdhuc les seves possibilitats.

De fet, Castelló d'Empúries abarca dintre dels límits geogràfics del seu municipi l'important complex d'Empúriabrava que acaba sent un espai d'assentament d'un contingent de població estrangera i del país no censada i, sota l'aparença d'una ordenació urbanística de qualitat, acull habitacles pròxims al barraquisme. Empúriabrava acaba sent un espai habitat que serveix de refugi pel més bo i pel pitjor. Aquesta urbanització es troba al límit del terme municipal de Roses.

Tot plegat fa pensar que, encara que oficialment es digui que Castelló d'Empúries té aproximadament uns 5.000 habitants, en realitat podria ser molt bé, segons testimoni dels responsables municipals, que hi hagués globalment un contingent d'uns 14.000 habitants (?).

Això ens ha portat a plantejar-nos una aproximació global a Castelló d'Empúries que, a partir d'algunes informacions que teníem disponibles (Generalitat de Catalunya -Institut d'Estadística de Catalunya- "Estadística comarcal i municipal 1992". Barcelona, 1992) se'ns revela ja d'un perfil sociològic determinat: estadísticament hi abunda la població jove, amb una proporció notable de persones del sexe femení, amb sospita de presència de persones immigrades (minories culturals?, estrangers amb assentament més o menys fix?, restes d'allaus de les immigracions dels anys 60?), amb una activitat ocupacional destacable, amb un sector primari floreixent i amb uns ingressos mitjos relativament escassos.

A la constatació d'aquestes informacions generals i oficials, hi ha força caps a lligar i sembla que es confirma la sospita manifestada pels demandants de què hi ha la possibilitat hipotètica que es doni una important distància entre el que es coneix i la realitat efectiva de la població.

En efecte, sospitem que hi ha un embalum de població resident al municipi absolutament desconegut per les xifres oficials i això explicaria la dispersió de models d'intervenció de les diverses institucions (l'escola, la policia, les instàncies municipals). Sembla assenyat plantejar-se un estudi objectiu i empíric de la realitat de Castelló d'Empúries per a satisfer la necessitat de coneixement que pugui millorar la intervenció que es projecti.

Però Castelló d'Empúries, amb un terme municipal de 41'84Km², al litoral del golf de Roses a la vall baixa de la Muga, té una costa allargada de 7Km. des de la desembocadura del Fluvià i del Rec Sirvent fins a l'antic grau de Roses. El visitant curiós, però, queda impressionat per la famosa catedral, enlairada en una elevació del terreny, que recorda les reivindicacions històriques contemplades en diverses èpoques de fer de la vila una ciutat episcopal. La bellesa de les restes monumentals evoquen també la capitalitat comtal d'Empúries en època medieval.

Per altra banda, els aiguamolls, residus dels antics estanys avui dessecats per causa del desviament de la Muga en el tram ara canalitzat que va de Castelló al mar, van ser transformats en closes i conreus. Ja al segle XV aparegueren els primers cortals (cases de pagès destinades exclusivament a la ramaderia) entre els quals s'estenen les closes, prats limitats per recs i canals i marges arbrats on hi pastura el bestiar. Aquella dissecació provocaria que, àdhuc al segle XVIII i XIX, s'expansionés un poblament disseminat per la plana amb la gènesi de noves masies i cortals. I aprofitant la humitat i l'abundància dels aquífers, Castelló es dedicaria a l'arròs fins a dates ben recents del segle XX (encara hi ha restes d'aquest cultiu). I els estanys havien estat en època medieval una de les riqueses del comtat per l'abundosa pesca, la generosa caça i per la sal produïda vora el mar. A la baixa edat mitjana fou una de les poblacions més importants d'aquesta zona del país, després de Perpinyà i Girona.

Menestrals (sobretot paraires, que treballaven draps de llana), comerciants i funcionaris per raó de la seva capitalitat comtal donaven un caire senyorial i puixant a la vila. Els noms dels carrers i places recorden aquelles activitats (carrer de la Llana, de la Sabateria Vella, de la Paraireria Vella, de la Paraireria Nova, de la Fusteria, de la Peixateria Vella, del Bordell, dels Predicadors, places del Gra, de l'Oli, del Vi). Aquesta prosperitat minvà amb les guerres dels segles XVII i XVIII i també per la importància de la vila veïnal de Figueres. L'agricultura prendria el relleu de les activitats artesanals. La definitiva davallada de la menestralia i el comerç castellanins es produí en el període de guerres entre la dels Segadors i la de Successió.

Això durà fins ben entrat aquest segle, als anys 60, amb la urbanització iniciada a les terres del Mas Moixó, a la platja dels Graells, des de la Muga fins al rec dels Salins. Rebé el nom híbrid d'Empúria-brava. Aquí es van destruir els aiguamolls propers a la platja i l'any 1978 es va poder aturar l'empenta urbanitzadora del que avui són els encantadors paratges dels aiguamolls.

...

Una anècdota significativa i il·lustrativa de la imatge que de Castelló d'Empúries se'n té des de l'exterior, ens serveix de punt de partida hipotètic pel que es refereix a una de les problemàtiques greus del municipi.

En el curs dels contactes previs tinguts telefònicament amb les persones amb qui interessava conversar, ens vam veure en la necessitat de verificar un telèfon d'Empúriabrava a través del servei d'informació de la Companyia Telefònica. La conversa va anar així:

- Senyoreta, tindria l'amabilitat de donar-me el telèfon corresponent a la persona tal que viu al carrer tal d'Empúriabrava al municipi de Castelló d'Empúries de la província de Girona?
- Si us plau, quin municipi m'ha dit?
- Castelló d'Empúries.

Després d'un breu moment d'espera, la informadora insisteix:

- No trobo cap telèfon amb aquest nom i amb aquesta adreça. M'ho pot tornar a repetir?
- El cognom és tal, el carrer tal de la urbanització d'Empúriabrava al municipi de Castelló d'Empúries de la província de Girona.
- Ah sí, prengui nota; però no és al municipi de Castelló sinó al d'Empúriabrava.
- El que passa és que Empúriabrava és una urbanització d'un únic municipi que es diu Castelló d'Empúries.
- No, senyor! Com vol que ho trobi si no m'especifica el municipi? Com vol que ho trobi a Castelló si consta al municipi d'Empúriabrava?
- Perdoni les molèsties.
- "El número solicitado es tal", diu la veu en off.

Com podrem analitzar més endavant, una de les grans preocupacions de Castelló d'Empúries és la urbanització d'Empúriabrava: síntesi de contradiccions especulatives històriques, de grans sortides laborals irregulars i de tensions pel que es refereix als models turístics d'expansió.

...

Tot seguit, vam començar a posar fil a l'agulla amb la demanda d'informació documental a l'Institut d'Estadística de Catalunya i posteriorment als Serveis Estadístics de l'Ajuntament de Castelló i, a més, vam realitzar contactes personals amb entrevistes en profunditat a informants considerats qualificats a partir del mes de març d'aquest 1997. El 16 de maig es signava oficialment i definitivament el "Conveni de Col.laboració entre l'Ajuntament de Castelló d'Empúries i la Fundació Jaume Bofill".

...

L'estudi que presentem té dues parts tanmateix ben diferenciades:

- La primera pretén traçar el perfil de l'estructura social de Castelló d'Empúries amb els elements demogràfics i geogràfics d'interès, l'estructura ocupacional, escolar i sanitària.
- La segona part vol incidir en la configuració de la vida quotidiana de la població que habita el municipi. Deliberadament, volíem saber de la població no censada, de la identitat i pràctiques dels joves: estudi, treball i oci, de les activitats ocupacionals de la població amb especial referència a les situacions de precarietat laboral tant per les que es refereixen a la temporalitat com a l'economia il.legal, de les conductes i conflictes amb la justícia més sovintejats, de la situació real de l'escola i dels aprenentatges acadèmics, de la marginació social: ecològica, laboral o per raons de conductes dissocials, de les carències més ostensibles pel que es refereix a l'habitatge i dels temes més recurrents pel que afecta a la salut de la població.

Evidentment les fonts informatives no són les mateixes puix que a la primera part es tracta de fonts secundàries i documentals a partir dels serveis estadístics esmentats més amunt, i a la segona part es tracta fonamentalment de fonts vives i directes heterogènies a partir d'informants qualificats que poden donar una visió panoràmica i vivencial de les relacions socials que s'articulen en la vida quotidiana de la població: l'escola, el veïnatge, el paper jugat històricament o actualment en la vida local, l'associacionisme, la funció professional diversa sigui en l'ensenyament, la sanitat o una altra instància, la intervenció directa en l'animació i l'assistència de la població en la vida local, etc.

Com es pot veure, l'estudi té dues parts completament diferenciades:

- La primera, de caire fonamentalment estructural.
- La segona, intentant, per medi del constructivisme, atènyer la vida quotidiana de les persones fent ús de les aproximacions antropològiques en l'estudi dels grups humans.

Es tracta d'obtenir materials d'aquestes fonts vives que articulen discursos, a vegades concurrents i altres contraposats, que donen una imatge social viva de la realitat que tracten en la seva labor quotidiana o en la seva convivència amb la realitat del poble.

El conjunt ens ha de permetre veure, d'una banda, l'estructura oficialment coneguda de la població per uns camins rigorosos i positius i, per l'altra banda, avaluar i interpretar la realitat no visible ni pública. Aquesta contrastació és la que pot respondre a les expectatives de la demanda formulada.

...

La recerca ha estat realitzada per un equip de treball integrat per Carles Gironès, estudiant de sociologia de la Universitat a Distància de Girona que s'ha responsabilitzat bàsicament de la primera part, i per dos alumnes en pràctiques, Hug Llàcer i David Sintes (i, per tant, amb una contraprestació donat que són activitats previstes en el context de la vida acadèmica) del darrer curs de la llicenciatura en sociologia de la Universitat de Barcelona; tots plegats sota la direcció responsable de Raimon Bonal, col.laborador de la Fundació Jaume Bofill.

Tant des de la funció acadèmica realitzada per aquesta recerca en l'àmbit de la docència com des de la perspectiva professional de la investigació empírica, voldríem i desitjaríem que l'informe present fos útil a l'Ajuntament de Castelló d'Empúries. Si això és així ens donaríem ja per ben satisfets. Es així com proporcionariem arguments favorables a la continuïtat de la intenció de la Fundació Jaume Bofill en la seva voluntat de servei a la societat catalana actual i al municipi de Castelló d'Empúries en concret.

I hem de dir que aquest treball no hagués estat possible sense la col.laboració desinteressada i anònima de tantes i tantes persones que ens han confiat de manera tan amable el seu punt de vista. A tots els informants desconeguts i que mantenim deliberadament en el secret per respecte ètic i professional, s'adreça una salutació entranyable i un agraïment absolutament de justícia.

Raimon Bonal
Carles Gironès
Hug Llàcer
David Sintes

I. ESTRUCTURA SOCIAL DE CASTELLO D'EMPURIES

1. Castelló en el context de l'Alt Empordà.

Totes les dades que s'exposen en aquest apartat procedeixen de l'Institut d'Estadística de Catalunya i corresponen a l'any 1991.

1.1 Aspectes demogràfics

1.1.1 L'embalum relatiu de la població

La població total de Castelló és de 3.637 habitants i la de l'Alt Empordà és de 90.755 hab. Si fem una distribució de la població per intervals d'edat tenim les dades següents:

Edat	Castelló d'E. %	Alt Empordà %
0-4	6,7	5,1
5-15	13,2	14,6
16-25	15,1	15,5
26-40	24,1	22,0
41-65	26,6	26,7
65-84	12,9	14,6
85 i més	1,3	1,4
<hr/>		
TOTAL	100,0	100,0

Percentualment observem que la població de Castelló supera a l'Alt Empordà en més d'un punt en els següents trams: de 0-4 anys (1,6%) i de 26-40 anys (2,1%). Pel que fa a l'Alt Empordà les diferències de més d'un punt es troben en els intervals de 5-15 anys (1,4%) i de 65-84 anys (1,7%). Això ens indica que la població de Castelló és sensiblement més jove que la comarca i que la seva natalitat és més elevada. En quan a la diferenciació per sexes no es troben diferències rellevants entre els dos grups comparats.

1.1.2 La població, segons lloc de naixement i anys d'arribada a Catalunya

Si dividim la població en tres grups, és a dir, en els que han nascut a Catalunya, els nascuts a la resta de l'Estat i els que han nascut a l'estranger obtenim el quadre següent:

Castelló d'E.**Alt Empordà**

Nascuts Catalunya	2.544 (69,9%)	65.925 (72,6%)
Nascuts resta Estat	762 (20,9%)	21.554 (23,7%)
Nascuts estranger	331 (9,1%)	3.286 (3,6%)
<hr/>		
Total població	3.637	90.755

La població de Castelló té una proporció molt més elevada de nascuts a l'estranger que l'Alt Empordà. A Castelló d'Empúries, el col·lectiu de nascuts fora de l'Estat Espanyol suma un 9,1% del total de la població mentre que només és un 3,6% del total d'habitats de l'Alt Empordà. També hi ha diferències però no tan elevades entre els immigrants de la resta de l'Estat; al poble els nascuts fora de Catalunya són un 20,9% del total i a la comarca un 23,7%.

Podem comparar els contingents d'immigrants que arriben ja que disposem dels anys d'arribada. Començarem a comptar des del decenni 1941-50 si bé anteriorment tant la comarca com el municipi ja rebien alguns immigrants procedents de la resta de l'Estat.

Castelló d'E.

	<u>1941-50</u>	<u>1951-60</u>	<u>1961-70</u>	<u>1971-80</u>	<u>1981-91</u>	<u>TOTAL</u>
Resta Estat	30	84	218	209	204	745
Estranger	2	4	40	87	198	331

Alt Empordà

	<u>1941-50</u>	<u>1951-60</u>	<u>1961-70</u>	<u>1971-80</u>	<u>1981-91</u>	<u>TOTAL</u>
Resta Estat	1.201	3.150	6.760	5.188	4.683	20.982
Estranger	50	140	474	864	1.715	3.243

Pel que fa a la immigració procedent de l'Estat podem veure que tant a la comarca com al municipi hi segueixen arribant un nombre important d'immigrants en l'actualitat. En ambdós casos el punt de màxima immigració es troba en la dècada dels 60, però en el cas de l'Alt Empordà es nota una disminució important de persones que entren durant els dos decennis posteriors. En canvi, a Castelló d'Empúries es pot dir que el nombre d'immigrants és manté pràcticament igual; entre 1961 i 1970 entren 218 persones i entre 1981 i 1991 n'entren 204. Per a dir-ho amb altres paraules, entre 1981-91 entren a l'Alt Empordà un 30 % menys immigrants que el període de 1961-1970 mentre que a Castelló d'Empúries la disminució és de només un 6'5% en referència al mateix període.

En la composició dels contingents arribats en aquests períodes predomina població andalusa en un 56% a l'Alt Empordà i un 43% a Castelló. A la comarca com a grups importants hi arriben un 11'8% d'Extremadura i 7'2% de Castella-La Manxa, essent la resta de regions molt menors en nombre. Al poble de Castelló hi arriben un 12% d'estremenys, un 10'9% de Castella-Lleó i un 7'7% de Castella-La Manxa com a col·lectius més importants en aquest període.

En quant als immigrants de l'estranger, és important esmentar que en ambdós casos cada decenni es duplica el nombre d'estrangers que entra. A més, en el cas de Castelló d'Empúries cal fer esment que entre 1981-91 gairebé el mateix nombre d'estrangers que immigrants que procedeixen de l'Estat Espanyol, 198 persones de l'estranger i 204 persones de l'Estat. En les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya que es disposen no hi figura els països de procedència la qual cosa limita molt aquesta anàlisi comparativa.

1.1.3 Població, segons lloc de naixement i nivell d'instrucció

Si observem els dos extrems, la població que no té estudis i la que ha assolit uns estudis superiors, veiem que a Castelló d'Empúries hi ha un 10% de persones sense estudis i un 6% que té estudis superiors. A l'Alt Empordà un 14% de la població no té estudis i gairebé un 5% té estudis superiors. Així, en conjunt, trobem que la proporció de població sense estudis és més alta a la comarca que al municipi i també surt lleugerament afavorida la població de Castelló pel que fa als que tenen estudis superiors.

Ara desagregarem aquestes dades segons el lloc de naixement dels habitants de la comarca i el poble, respectivament. Cal dir que les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya ens proporcionen el lloc de naixement per comunitats autònomes i només en el cas de Catalunya proporcionen dades provincials; es considera oportú mantenir les de Catalunya agregades ja que si no es disposen en un àmbit més petit que el provincial no ens són d'utilitat. A més, les dades es en aquest cas a la població de

+ de 10 anys. Si busquem els col·lectius que componen les categories esmentades trobem que:

Castelló d'E.

	<u>Total Pobl.</u> <u>+ 10 anys</u>	<u>Sense estudis</u>	<u>Estudis superiors</u>
Catalunya	2.097	151 (7,2%)	121 (5,8%)
Reste Estat	733	144 (19,6%)	14 (1,9%)
Estranger	315	31 (9,8%)	29 (9,2%)

Alt Empordà

	<u>Total Pobl.</u> <u>+ 10 anys</u>	<u>Sense estudis</u>	<u>Estudis superiors</u>
Catalunya	56.880	5.918 (10,4%)	3.123 (5,5%)
Reste Estat	20.908	5.034 (24,1%)	662 (3,2%)
Estranger	3.073	525 (17,1%)	270 (8,8%)

En les distribucions anteriors ens surt que el percentatge de població nascuda a Catalunya que no té estudis és més elevat a l'Alt Empordà (un 10,4%) que a Castelló d'Empúries (un 7,2%). El col·lectiu de nascuts a la resta de l'Estat Espanyol ens dona que l'Alt Empordà també té una proporció més elevada de persones sense estudis (24,1%) que al municipi (19,6%). El grup dels que han nascut a l'estranger ens dona que la proporció dels que no tenen estudis de l'Alt Empordà (17,1%) gairebé duplica als de Castelló (9,8%).

Si examinem les proporcions dels que han assolit estudis superiors veiem que els que han nascut a Catalunya no difereixen gaire en les dues distribucions (5,8 i 5,5% respectivament). Sí que hi ha diferències entre els que han nascut a la resta de l'Estat; en el municipi de Castelló només un 1,9% consta com que ha assolit aquests estudis i, en canvi, a la comarca és un 3,2% del total els que tenen estudis superiors. Pel que fa als nascuts a l'estranger es pot veure que en les dues distribucions no hi ha diferències en les proporcions (un 9,2 i un 8,8%). Cal fer esment de la poca representativitat de les dades dels nascuts fora de l'Estat ja que els valors trobats mostrarien moltes variacions si desagreguéssim pel seus països d'origen, cosa que no tenim en les dades de l'IEC.

Per acabar anem a veure-ho des d'una altra perspectiva. Ara exposarem les proporcions que aconsegueix cada col·lectiu segons el

nombre total de persones que no tenen estudis i el nombre total dels que tenen estudis superiors.

Castelló d'E.

<u>Nascuts a:</u>	<u>Sense estudis</u>	<u>Estudis Superiors</u>
Catalunya	151 (46,3%)	121 (73,8%)
restat Estat	144 (44,2%)	14 (8,5%)
estranger	31 (9,5%)	29 (17,7%)
<hr/>		
TOTAL	326 (100,0%)	164 (100,0%)

Alt Empordà

<u>Nascuts a:</u>	<u>Sense estudis</u>	<u>Estudis Superiors</u>
Catalunya	5.918 (51,6%)	3.123 (77,0%)
resta Estat	5.034 (43,9%)	662 (16,3%)
estranger	525 (4,6%)	270 (6,7%)
<hr/>		
TOTAL	11.477 (100,0%)	4.055 (100,0%)

Pel que fa al conjunt de la població sense estudis veiem que a Castelló d'Empúries el col·lectiu de nascuts a Catalunya (46,3%) té menor proporció que a l'Alt Empordà (51,6%) i que els nascuts a la resta de l'Estat la proporció és gairebé igual. Les diferències més significatives sorgeixen als nascuts fora de l'Estat Espanyol on trobem que la població nascuda a l'estranger és un 4,6% del total que no té estudis de l'Alt Empordà, mentre que a Castelló és un 9,5% del total.

Els que tenen estudis superiors mostren proporcions diferents segons si tractem al municipi o al conjunt comarcal. A Castelló el col·lectiu que té estudis universitaris resulta tenir menor proporció tan quan ens referim als nascuts a Catalunya (73,8% en contra d'un 77%) com quan ens referim a la proporció de nascuts a la resta de l'Estat (8,5% en front d'un 16,3% de la comarca). El col·lectiu que mostra més distància en un lloc i un altre és el de nascuts a l'estranger que impliquen un 17,7% del total de població amb estudis universitaris, mentre que a l'Alt Empordà només és un 6,7%.

1.1.4 Població, segons estudis en curs, per nivells d'estudis, gènere i edat.

Compararem les persones que cursen estudis primaris, secundaris i superiors. No comptem els nens dels jardins d'infància, els que reben educació especial ni els que reben altres tipus d'ensenyaments que no estiguin classificats. Oferim aquestes dades percentualment. Hem calculat els percentatges en funció de la població de cada sexe per separat i pel conjunt de la població.

Estudis primaris

<u>Edat</u>	<u>Castelló d'E.%</u>			<u>Alt Empordà%</u>		
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>
0-4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5-9	5,1	5,2	5,2	4,6	4,4	4,5
10-14	4,7	4,7	4,7	6,8	6,5	6,6
15-19	0,0	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
20-24	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
25-29	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
30-34	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
+35	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2

Si comparem les dues distribucions veiem que la proporció de nens de 5 a 9 anys que cursen estudis primaris és més elevada al municipi de Castelló que al conjunt de la comarca. Aquesta diferència s'observa a l'invers i més agreujada el l'interval de 10 a 14 anys on la proporció és favorable a l'Alt Empordà en gairebé dos punts, o sigui, un 6,6 % de la població empordanesa són nois de 10 a 14 anys que cursen estudis primaris. Hem de recordar, però, que la proporció de persones entre 5 i 15 anys és més gran a l'Alt Empordà tal i com hem vist a la distribució de la població per intervals d'edat feta al punt 1.1.1

Estudis secundaris

<u>Edat</u>	<u>Castelló d'E.%</u>			<u>Alt Empordà%</u>		
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>
0-4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10-14	0,8	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8
15-19	0,0	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
20-24	3,1	3,3	3,2	3,5	3,9	3,7
25-29	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
30-34	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
+35	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1

Veiem com la proporció d'estudiants que cursen estudis secundaris és més alta en l'interval de 15 a 19 anys. A la resta dels intervals les proporcions són gairebé idèntiques.

Estudis superiors

<u>Edat</u>	<u>Castelló d'E.%</u>			<u>Alt Empordà%</u>		
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>
0-4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10-14	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15-19	0,3	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4
20-24	0,7	1,5	1,1	1,0	1,2	1,1
25-29	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
30-34	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
+35	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1

Aquí veiem com les proporcions totals de persones que estan cursant estudis superiors és força semblant. Al municipi de Castelló s'observa una diferència important a favor de les dones que estudien en tots els intervals; això es veu molt acusadament a l'interval de 20 a 24 anys on les dones que estudien carrera doblen als homes. A l'Alt Empordà aquestes diferències si bé hi són no es mostren tant elevades.

1.1.5 Població, segons coneixement del català i lloc de naixement

Les dades següents es refereixen a la població de 2 anys i més.

Castelló d'E. %

<u>Nascuts a:</u>	<u>L'entén</u>	<u>El sap parlar</u>	<u>El sap llegir</u>	<u>El sap escriure</u>	<u>No l'entén</u>
Catalunya	98,9	90,3	86,7	59,6	1,1
resta Estat	88,4	46,4	49,4	18,1	11,6
estranger	64,1	36,2	36,2	22,5	35,9

Alt Empordà %

<u>Nascuts a:</u>	<u>L'entén</u>	<u>El sap parlar</u>	<u>El sap llegir</u>	<u>El sap escriure</u>	<u>No l'entén</u>
Catalunya	99,2	91,7	86,1	56,9	0,8
resta Estat	90,6	42,1	45,8	14,7	9,4
estranger	64,4	32,6	34,0	17,5	35,6

No observem grans diferències en quant al domini de la llengua catalana si comparem els grups segons el lloc de naixement. El grup dels nascuts a l'estranger és el que presenta més diferències. Si bé la proporció entre els que entenen el català i els que no l'entenen és pràcticament idèntica, s'observa que els estrangers residents a Castelló d'Empúries tenen puntuacions lleugerament més altes pel que fa a la parla, lectura i escriptura de la llengua catalana. Cal tenir en compte que els diferents grups tractats tenen un pes específic molt diferent a la comarca i al municipi. En el cas dels que han nascut a l'estranger a Castelló d'Empúries són un 9,1% del total de la població mentre que a l'Alt Empordà els estrangers són un 3,6% del total de la població.

1.2 Aspectes ocupacionals.

1.2.1 Població, segons lloc de naixement dels desocupats i dels ocupats

El següents quadres es refereixen a la població que està ocupada o que ho ha estat; si hi afegíssim els que estan a la recerca de la primera feina tindriem la població activa.

Castelló d'E.

<u>Nascuts a:</u>	<u>Total pobl.</u>	<u>Pobl. ocupada</u>	<u>Pobl. desocupada</u>
Catalunya	2.544	917 (36,0%)	76 (2,9%)
resta Estat	762	343 (45,0%)	88 (11,5%)
estranger	331	167 (50,4%)	20 (6,4%)

Alt Empordà

<u>Nascuts a:</u>	<u>Total pobl.</u>	<u>Pobl. ocupada</u>	<u>Pobl. desocupada</u>
Catalunya	65.925	23.761 (36,0%)	1.944 (2,9%)
resta Estat	21.554	9,877 (45,6%)	1.292 (5,9%)
estranger	3.286	1.385 (42,1%)	160 (4,8%)

En aquestes dues distribucions tenim el nombre i el percentatge dels ocupats i desocupats sobre la població desagregada segons el lloc de naixement. Veiem que la població dels nascuts a Catalunya té idèntica proporció d'ocupats i desocupats en tots dos casos. Els que han nascut a la resta de l'Estat mantenen un percentatge molt semblant d'ocupació però al municipi de Castelló d'Empúries el grau de desocupació és molt més elevat ja que el nombre dels desocupats puja fins un 11,5% del total de la població dels nascuts a la resta de l'Estat, mentre que a l'Alt Empordà només són un 5,9% del total. Els que han nascut a l'estranger i estan ocupats difereixen força, entre un 50,4% a Castelló i un 42,1% a l'Alt Empordà; també varien en grau de desocupació del seu segment amb un 6,4% al municipi i un 4,8% a la comarca.

Població, segons situació professional, gènere i edat (16 anys i més)

Ara, anem a comparar la població ocupada que abans teníem, però ho desagregarem segons la situació professional, a més de l'edat i el gènere.

Castelló d'E. (%)

Edat	Empresar. amb pers. <u>assalariat</u>	Empres. s/pers. <u>assal.</u>	Membres <u>cooper.</u>	Ajudes <u>famil.</u>	Assal. <u>fixos</u>	Assal. <u>event.</u>	Altres	Total
16-19	0,0	0,0	0,0	1,6	30,2	66,7	1,6	100
20-24	3,9	9,7	0,0	7,1	42,2	36,4	0,6	100
25-29	8,1	13,5	0,4	3,6	49,3	22,9	2,2	100
30-34	10,6	19,5	0,4	0,4	54,4	14,6	0,0	100
35-49	19,7	15,8	0,0	0,7	44,1	19,1	0,7	100
40-44	18,9	22,0	0,6	1,2	41,5	15,9	0,0	100
45-49	23,4	29,0	0,0	0,7	37,2	9,7	0,0	100
50-54	25,0	21,1	1,3	2,6	38,2	7,9	3,9	100
55-59	7,0	41,7	0,0	1,7	43,5	4,3	1,7	100
60-64	11,8	33,3	0,0	0,0	52,0	2,9	0,0	100
+ 65	14,3	42,9	0,0	0,0	28,6	14,3	0,0	100
TOTAL	12,8	20,5	0,3	2,0	44,8	18,6	0,9	100

Alt Empordà %

Edat	Empresar. amb pers. <u>assalariat</u>	Empres. s/pers. <u>assal.</u>	Membres <u>cooper.</u>	Ajudes <u>famil.</u>	Assal. <u>fixos</u>	Assal. <u>event.</u>	Altres	Total
16-19	0,5	2,5	0,2	2,3	41,0	51,7	1,8	100
20-24	2,4	5,7	0,5	2,4	52,3	35,6	1,2	100
25-29	5,1	10,5	0,6	1,9	59,0	21,6	1,2	100
30-34	9,3	14,4	0,7	1,1	58,8	14,6	1,1	100
35-49	13,5	16,7	0,7	1,3	54,5	12,5	1,0	100
40-44	15,3	22,1	0,7	1,5	50,0	9,7	0,7	100
45-49	15,7	25,1	0,7	1,3	46,5	9,7	1,0	100
50-54	14,0	25,2	0,7	2,4	48,3	7,9	1,6	100
55-59	13,5	30,2	0,6	2,1	45,2	7,4	1,1	100
60-64	11,9	38,2	0,8	2,5	40,8	4,3	1,6	100
+ 65	13,9	36,1	0,3	4,9	32,8	3,8	8,2	100
TOTAL	10,0	17,9	0,6	1,8	51,4	17,1	1,2	100

Si comparem els totals de cada categoria professional podem veure que a Castelló hi ha més persones dins la categoria **empresaris**, ja sigui amb personal assalariat o sense; veiem que les diferències estan en un 12,8% en comptes d'un 10% en el cas dels empresaris amb personal assalariat i un 20,5% en comptes d'un 17,9% en el cas de no tenir personal assalariat. Observant aquests dos quadres veiem també que a Castelló hi ha menys individus dins la categoria **assalariats fixos** a l'haver-hi un 44,8% de persones dins aquest grup en comptes del 51,4% que figura a Alt Empordà. En canvi els assalariats eventuais estan lleugerament per sobre en el cas de Castelló, amb un 18,6% comparat amb el 17,1% del promig comarcal. Pel que fa als totals

resultants de la resta de categories no s'hi observen diferències importants.

Tan pel que fa al municipi com a la comarca els empresaris amb personal assalariat o sense comencen a ser més significatius conforme augmenten els intervals d'edat. D'altra banda, els membres de cooperatives sempre es mantenen en tots dos casos per sota de l'1%. A Castelló les ajudes familiars augmenten fins un 7,1% en l'interval de 20-24 (això correspon a 11 persones) i un 3,6% en l'interval següent de 25-29 anys; en canvi a la comarca no, els valors són 2,4 i 1,9% i no sobresurten del promig. A l'Alt Empordà l'interval de +65 anys té un valor de 4,9% essent, en canvi, "0" el valor d'aquest mateix interval a Castelló, per tant, no consten estadísticament ajudes familiars en aquest segment. A partir dels 20 anys s'observa una certa pauta de descens del nombre d'assalariats fixos conforme avancen els intervals d'edat; aquesta pauta és molt més regular en el cas de l'Alt Empordà però es mostra també a Castelló. En tots dos casos, la categoria d'assalariats eventuais disminueix molt conforme avança l'edat, exceptuant les persones de +65 anys de Castelló d'Empúries on els assalariats eventuais són un 14,3% del total d'aquest col·lectiu. Per acabar, esmentar que a la categoria altres situacions hi figuren un 8,2% de les persones de més de +65 anys.

Ara exposarem les dades sobre la situació professional en relació al gènere.

Castelló d'E. %

	<u>Empresar.</u> <u>amb pers.</u> <u>assalariat</u>	<u>Empres.</u> <u>s/pers.</u> <u>assal.</u>	<u>Membres</u> <u>cooper.</u>	<u>Ajudes</u> <u>famil.</u>	<u>Assal.</u> <u>fixos</u>	<u>Assal.</u> <u>event.</u>	<u>Altres</u>
Homes	76,5	65,4	50,0	55,1	65,9	62,4	76,9
Dones	23,5	34,6	50,0	44,8	34,1	37,6	23,1
<hr/>							
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100

Alt Empordà %

	<u>Empresar.</u> <u>amb pers.</u> <u>assalariat</u>	<u>Empres.</u> <u>s/pers.</u> <u>assal.</u>	<u>Membres</u> <u>cooper.</u>	<u>Ajudes</u> <u>famil.</u>	<u>Assal.</u> <u>fixos</u>	<u>Assal.</u> <u>event.</u>	<u>Altres</u>
Homes	76,7	68,4	80,5	44,5	68,0	58,5	48,4
Dones	23,3	31,6	19,5	55,5	32,0	41,5	51,6
<hr/>							
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100

En la distribució de la situació professional per sexes s'observen les següents diferències: la proporció d'empresaris sense personal assalariat és lleugerament més equilibrada a Castelló ja que mostra uns valors de 65,4% homes i 34,6% dones, mentre que al conjunt de la comarca hi ha uns 68,4% d'homes i un 31,6% de dones. En quant a les diferències entre els membres de cooperatives de la comarca i el municipi hem de dir que la igualtat de membres de cooperativa a Castelló fa referència de 2 homes i 2 dones, la qual cosa ens pot donar una estadística fàcilment esbiaixada. D'altra banda, trobem que els ajuts familiars inverteixen la proporció, mentre que a Castelló són un 55,1% pels homes i un 44,8% per les dones, a l'Alt Empordà són de 44,5% pels homes i 55,5% per les dones. Per acabar, els assalariats fixos es mostren lleugerament més equilibrats entre sexes en el cas de Castelló amb el un 65,9% dels casos els homes i el 34,1% les dones; per contra hi ha un 68 i un 32%, respectivament, en el cas de l'Alt Empordà. Això s'inverteix en el cas dels assalariats eventuais on l'igualtat és més gran en

el cas de l'Alt Empordà amb un 58,5% i 41,5% mentre que a Castelló es mostren uns valors de un 62,4% i un 37,6%.

1.3 Aspectes de mobilitat

1.3.1 Desplaçaments residència-treball

Castelló d'E.

	<u>Total desplaç. generats</u>	<u>Mitjans transport col.lect.</u>	<u>Mitjans transport privat</u>	<u>Altres mitjans transport</u>
Desplaçaments dins	1.067 100%	51 4,8%	538 50,4%	478 44,8%
Desplaçaments a fora	360 100%	10 2,8%	334 92,8%	16 4,4%
Desplaçaments des de fora	769 100%	103 13,4%	643 83,6%	23 3,0%

Alt Empordà

	<u>Total desplaç. generats</u>	<u>Mitjans transport col.lect.</u>	<u>Mitjans transport privat</u>	<u>Altres mitjans transport</u>
Desplaçaments dins	32.632 100%	1.588 4,9%	17.940 55,0%	13.104 40,2%
Desplaçaments a fora	2.245 100%	304 12,7%	1.870 78,2%	217 9,1%
Desplaçaments des de fora	1.544 100%	177 11,5%	1.285 83,2%	82 5,3%

Els mitjans de desplaçament col·lectiu, quan es tracta de desplaçaments a fora, s'utilitzen molt poc a Castelló d'Empúries si ho comparem amb el conjunt de la comarca; dels 2.245 desplaçaments generats a fora només un 2,8% varen fer-se amb transport públic. De la mateixa manera, es veu com en els

desplaçaments a fora és on hi ha més diferència respecte a la comarca que l'envolta.

1.3.2 Desplaçaments residència-estudis

Castelló d'E.

	<u>Total desplaç. generats</u>	<u>Mitjans transport col.lect.</u>	<u>Mitjans transport privat</u>	<u>Altres mitjans transport</u>
Desplaçaments dins	442 100%	70 15,8%	77 17,4%	295 66,7%
Desplaçaments a fora	288 100%	160 55,6%	85 29,5%	43 14,9%
Desplaçaments des de fora	16 100%	2 12,5%	13 81,3%	1 6,3%

Alt Empordà

	<u>Total desplaç. generats</u>	<u>Mitjans transport col.lect.</u>	<u>Mitjans transport privat</u>	<u>Altres mitjans transport</u>
Desplaçaments dins	16.367 100%	2.563 15,7%	3.564 21,8%	10.240 62,6%
Desplaçaments a fora	2.290 100%	1.233 53,8%	657 28,7%	400 17,5%
Desplaçaments des de fora	151 100%	48 31,8%	66 43,7%	37 24,5%

En el cas dels desplaçaments per estudis veiem que on el transport privat s'utilitza més, amb molta diferència, és en aquells que volen accedir al municipi. S'ha de fer esment, però, que es tracta d'un total de 13 casos.

1.4 Aspectes residencials

1.4.1 Llars segons el nombre i tipus de nucli

Els percentatges següents s'expressen en referència al conjunt de totes les llars.

Llars sense nucli

	Castelló d'E.%	Alt Empordà%
Unipersonals	20,3	17
Amb 2 ó més pers.	1,8	2,1

Llars amb nucli

	Castelló d'E.%	Alt Empordà%
Parelles s/fills	24,2	23,7
Parelles amb fills	44,4	46,6
Mares soles amb fills	4,7	5,7
Pares sols amb fills	1,2	1,4

Llars amb 2 ó més nuclis

	Castelló d'E.%	Alt Empordà%
S/altres pers.	2,5	2,8
Amb altres pers.	0,8	0,5

No s'observen grans diferències entre els dos grups estudiats. La diferència quantitativa més gran que hem trobat és que les llars unipersonals a Castelló són un 20% del total de llars mentre que a l'Alt Empordà és un 17%. Una segona diferència es troba en la proporció de parelles amb fills, al municipi n'hi ha un 44,4% del total de llars mentre que al conjunt de la comarca un 46,6%.

1.4.2 Habitatges principals segons l'any de construcció

Any construcció	Castelló d'E.%	Alt Empordà%
Abans 1900	15,9	16,1
de 1900 a 1930	8,0	8,8
de 1931 a 1940	2,0	2,4
de 1941 a 1950	1,4	3,0
de 1951 a 1960	1,6	5,2
de 1961 a 1970	9,9	17,8
de 1971 a 1980	32,0	26,9
de 1989 a 1991	29,0	19,7
<hr/>		
TOTAL	100,0	100,0

Podem veure que els habitatges de Castelló d'Empúries, en conjunt, són de més nova construcció que els de l'Alt Empordà. A Castelló hi ha un increment molt gran de noves construccions durant el decenni de 1971-1980 que continua la dècada següent gairebé amb el mateixa proporció. En el cas de l'Alt Empordà l'augment en la construcció de nous habitatges comença un decenni abans i no ho fa de manera tant acusada; a més, durant la darrera dècada, contràriament al que passa a Castelló, s'observa una disminució en el nombre d'habitatges de nova construcció.

1.4.3 Habitatges principals segons el nombre d'habitacions

Per acabar aquest apartat farem una comparació entre els habitatges principals en funció del nombre d'habitacions.

Habitacions	Castelló d'Empúries%	Alt Empordà%
1	2,3	1,2
2	7,8	4,0
3	16,3	12,9
4	23,6	25,8
5	26,4	30,4
6	16,6	17,7
7	6,9	7,9

Observem que hi ha una pauta general de què els habitatges tenen menys habitacions a Castelló d'Empúries que a l'Alt Empordà. Pel que fa als habitatges d'una, dues o tres habitacions el municipi té les proporcions més altes, mentre que a partir de quatre habitacions cap amunt les proporcions més altes són pels habitatges de la comarca. Les diferències més grans es troben en els habitatges de 3 habitacions on el municipi supera a la

comarca amb gairebé 4 punts (16,3% i 12,9%, respectivament) i en els habitatges de 5 habitacions on el promig s'inverteix (26,4% dels habitatges del municipi i 30,4% dels de la comarca).

La globalitat del municipi totalitzava oficialment la població següent en les dates recents que es fan constar (les informacions corresponents al mes de març de 1997 provenen del Servei d'Estadística Municipal i les de l'agost del mateix any són d'elaboració pròpia a partir dels llistats facilitats pel mateix organisme):

el 5 de març de 1997.....	4.979	habitants
Secció 1.....	1.371	"
Secció 2.....	1.380	"
Secció 3.....	2.228	"
el 6 d'agost de 1997.....	5.043	habitants
Secció 1.....	1.356	"
Secció 2.....	1.393	"
Secció 3.....	2.294	"

El municipi en aquest breu període hauria superat el límit dels 5.000 habitants incrementant la població amb 64 persones, un 1'3%; però aquest lleuger increment pesa respectivament a les seccions 2 (1'7%) i, sobretot, 3 (2'9%).

Hem confeccionat un mapa en el qual hi hem configurat per separat, d'una banda, les dues primeres seccions corresponents al nucli vell de Castelló i, de l'altra, la tercera secció corresponent a Empúriabrava. Es el que hem fet constar a la plana següent.

Aquelles dades del mes de març del Servei d'Estadística Municipal són detallades per tot el municipi i per cadascuna de les seccions censals per intervals de cinc anys i per gènere. Són els quadres que segueixen sobre els quals hem confeccionat la corresponent piràmide d'edats de cadascun d'ells; és a dir, pel municipi i per cadascuna de les seccions censals.

SECCIÓ 1

EDATS	H O M E S		D O N E S		TOTAL	%
	NUM.	%	NUM.	%		
Més de 99	1	0,07	0	0,00	1	0,07
95 a 99	0	0,00	3	0,22	3	0,22
90 a 94	5	0,36	0	0,00	5	0,36
85 a 89	6	0,44	9	0,65	15	1,09
80 a 84	14	1,02	20	1,46	34	2,48
75 a 79	23	1,68	26	1,90	49	3,57
70 a 74	34	2,48	29	2,12	63	4,60
65 a 69	39	2,84	44	3,21	83	6,05
60 a 64	29	2,12	35	2,55	64	4,67
55 a 59	32	2,33	17	1,24	49	3,57
50 a 54	32	2,33	35	2,55	67	4,89
45 a 49	41	2,99	41	2,99	82	5,98
40 a 44	48	3,50	37	2,70	85	6,20
35 a 39	57	4,16	63	4,60	120	8,75
30 a 34	71	5,18	55	4,01	126	9,19
25 a 29	56	4,08	47	3,43	103	7,51
20 a 24	55	4,01	51	3,72	106	7,73
15 a 19	40	2,92	43	3,14	83	6,05
10 a 14	38	2,77	46	3,36	84	6,13
5 a 9	43	3,14	31	2,26	74	5,40
0 a 4	45	3,28	30	2,19	75	5,47
TOTALS	709	51,71	662	48,29	1371	100,00

SECCIÓ 2

EDATS	H O M E S		D O N E S		TOTAL	%
	NUM.	%	NUM.	%		
Més de 99	0	0,00	0	0,00	0	0,00
95 a 99	0	0,00	2	0,14	2	0,14
90 a 94	3	0,22	8	0,58	11	0,80
85 a 89	7	0,51	8	0,58	15	1,09
80 a 84	11	0,80	16	1,16	27	1,96
75 a 79	21	1,52	28	2,03	49	3,55
70 a 74	29	2,10	40	2,90	69	5,00
65 a 69	55	3,99	51	3,70	106	7,68
60 a 64	28	2,03	40	2,90	68	4,93
55 a 59	23	1,67	22	1,59	45	3,26
50 a 54	34	2,46	29	2,10	63	4,57
45 a 49	26	1,88	31	2,25	57	4,13
40 a 44	63	4,57	36	2,61	99	7,17
35 a 39	75	5,43	65	4,71	140	10,14
30 a 34	62	4,49	64	4,64	126	9,13
25 a 29	48	3,48	51	3,70	99	7,17
20 a 24	36	2,61	41	2,97	77	5,58
15 a 19	38	2,75	36	2,61	74	5,36
10 a 14	44	3,19	34	2,46	78	5,65
5 a 9	40	2,90	43	3,12	83	6,01
0 a 4	55	3,99	37	2,68	92	6,67
TOTALS	698	50,58	682	49,42	1380	100,00

SECCIÓ 3

EDATS	H O M E S		D O N E S		TOTAL	%
	NUM.	%	NUM.	%		
Més de 99	0	0,00	0	0,00	0	0,00
95 a 99	0	0,00	0	0,00	0	0,00
90 a 94	0	0,00	1	0,04	1	0,04
85 a 89	3	0,13	9	0,40	12	0,54
80 a 84	5	0,22	5	0,22	10	0,45
75 a 79	22	0,99	23	1,03	45	2,02
70 a 74	35	1,57	36	1,62	71	3,19
65 a 69	51	2,29	42	1,89	93	4,17
60 a 64	69	3,10	52	2,33	121	5,43
55 a 59	63	2,83	67	3,01	130	5,83
50 a 54	78	3,50	84	3,77	162	7,27
45 a 49	85	3,82	77	3,46	162	7,27
40 a 44	92	4,13	65	2,92	157	7,05
35 a 39	89	3,99	99	4,44	188	8,44
30 a 34	132	5,92	120	5,39	252	11,31
25 a 29	95	4,26	88	3,95	183	8,21
20 a 24	79	3,55	67	3,01	146	6,55
15 a 19	44	1,97	71	3,19	115	5,16
10 a 14	71	3,19	51	2,29	122	5,48
5 a 9	62	2,78	52	2,33	114	5,12
0 a 4	71	3,19	73	3,28	144	6,46
TOTALS	1146	51,44	1082	48,56	2228	100,00

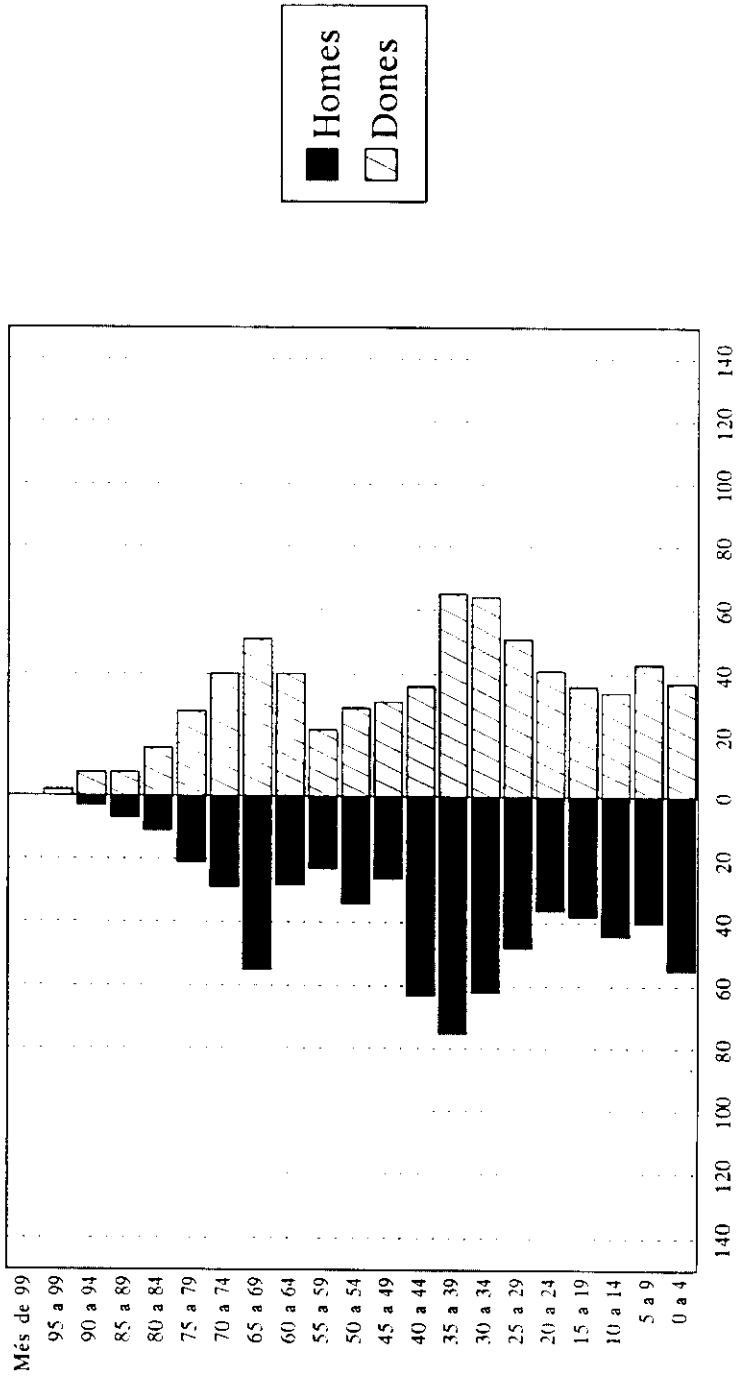

CASTELLÓ D'EMPÚRIES

EDATS	H O M E S		D O N E S		TOTAL	%
	NUM.	%	NUM.	%		
Més de 99	1	0,02	0	0,00	1	0,02
95 a 99	0	0,00	5	0,10	5	0,10
90 a 94	8	0,16	9	0,18	17	0,34
85 a 89	16	0,32	26	0,52	42	0,84
80 a 84	30	0,60	41	0,82	71	1,43
75 a 79	66	1,33	77	1,55	143	2,87
70 a 74	98	1,97	105	2,11	203	4,08
65 a 69	145	2,91	137	2,75	282	5,66
60 a 64	126	2,53	127	2,55	253	5,08
55 a 59	118	2,37	106	2,13	224	4,50
50 a 54	144	2,89	148	2,97	292	5,86
45 a 49	152	3,05	149	2,99	301	6,05
40 a 44	203	4,08	138	2,77	341	6,85
35 a 39	221	4,44	227	4,56	448	9,00
30 a 34	265	5,32	239	4,80	504	10,12
25 a 29	199	4,00	186	3,74	385	7,73
20 a 24	170	3,41	159	3,19	329	6,61
15 a 19	122	2,45	150	3,01	272	5,46
10 a 14	153	3,07	131	2,63	284	5,70
5 a 9	145	2,91	126	2,53	271	5,44
0 a 4	171	3,43	140	2,81	311	6,25
TOTALS	2553	51,28	2426	48,72	4979	100,00

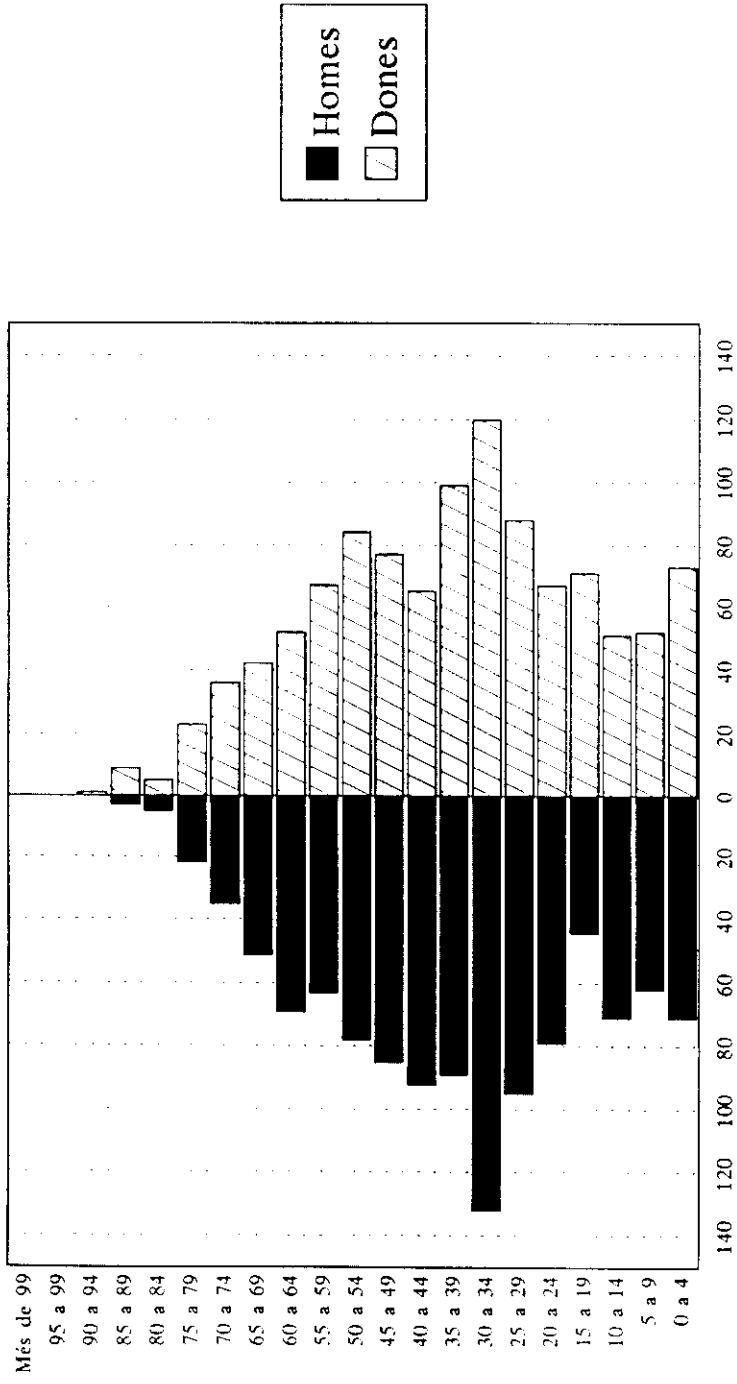
Castelló d'Empúries

Piràmide d'edats - secció 002

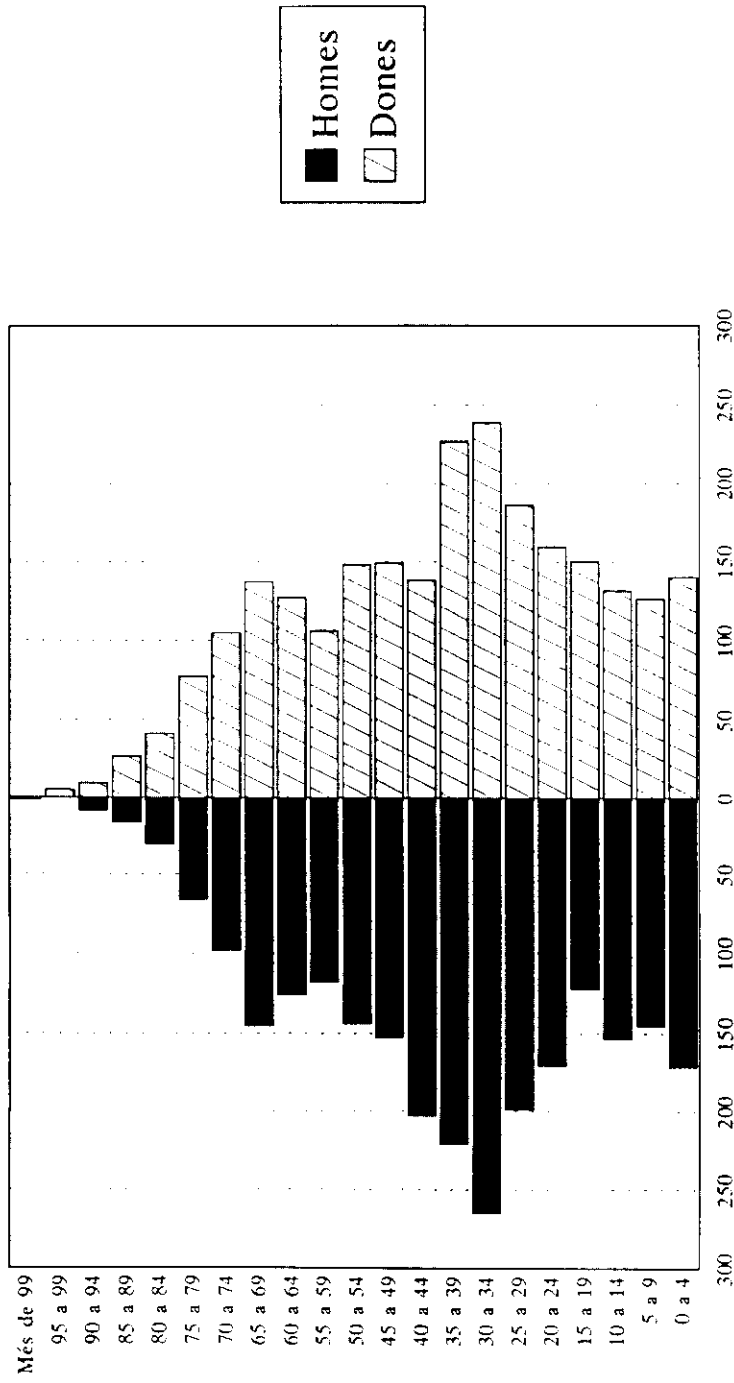
Castelló d'Empúries

Piràmide d'edats - secció 003

Castelló d'Empúries

Piràmide d'edats

Les taules i els gràfics precedents il·lustren ja algunes tendències generals de la composició per edat i gènere en funció de la secció de residència.

- 1. La primera reflexió que es desprèn d'aquesta informació, tenint només compta de l'edat, és que la població més gran de 70 anys es concentra majoritàriament al nucli vell de Castelló d'Empúries i, en canvi, la població compresa entre els 25 i els 60 anys es troba majoritàriament a la secció 3, és a dir, Empúriabrava. Pel que es refereix a menys de 25 anys, les diferències són tanmateix ben poc ostensibles entre les tres seccions considerades.

Una primera afirmació que ens sembla incontestable és que hi ha relativament molta població molt gran al nucli vell de Castelló d'Empúries i força gent madura a Empúriabrava. Els joves i infants, per la seva banda, es mantenen amb una proporcionalitat semblant a tot el municipi.

La distribució de les proporcions relatives que es correspon amb aquesta afirmació és la següent:

Proporció de població per edat i seccions

<u>Edat</u>	<u>Secció 1</u>	<u>Secció 2</u>	<u>Secció 3</u>	<u>Castelló</u>
80-99	4'2	3'9	1'-	2'7
65-79	14'2	16'2	9'4	11'7
50-64	13'2	12'6	18'5	16'7
25-49	37'6	37'8	42'3	39'-
5-14	13'8	10'9	11'7	12'1
0-4	5'5	6'7	6'5	6'2

100

- 2. La segona reflexió tenint compte el gènere ens diu ben poca cosa; les diferències són mínimes. En tot cas, podem afirmar que a Castelló d'Empúries hi ha una mínima proporció (2'6%) favorable a la població masculina que s'incrementa lleugerament a la secció 1 (3'4%). El que ens permet dir que a Castelló hi ha un lleuger predomini d'homes que s'accentua a la secció 1 del nucli vell. Aquesta relació ve expressada en la distribució següent:

Proporció de població per gènere

	<u>Secció 1</u>	<u>Secció 2</u>	<u>Secció 3</u>	<u>Castelló</u>
<u>Homes/dones</u>	3'4	1'7	2'8	2'6

2.2 La població castellanina, per lloc de naixement

Tractarem ara una dada que ens sembla que té un considerable interès i que correspon a l'1 de maig de 1996. Intentarem ubicar la totalitat de la població castellanina per país d'origen, per

comunitat autònoma i per poble de procedència de l'Alt Empordà. Veurem tendències i relacions que ens puguin dir alguna cosa. Aquesta aportació és enormement descriptiva de la qual no en podem fer la compartimentació per seccions censals.

2.2.1 Població estrangera, per nacionalitat d'origen

El Servei d'Estadística de Castelló d'Empúries ens ha facilitat uns llistats (corresponents a la revisió del padró municipal de l'1 de maig de 1996) que contemplen la presència de persones oriundes de pràcticament tots els continents del món. El llistat exhaustiu d'aquestes persones és el següent:

Europa: 4.529

Espanya	3.827	Portugal	5
Alemanya	307	Austria	4
França	165	Polònia	4
Bèlgica	63	Dinamarca	3
Itàlia	42	Suècia	3
Regne Unit	39	Islàndia	2
Països Baixos	36	Bulgària	1
Suïssa	26	Grècia	1
		URSS	1

Africa: 375

Marroc	308	Túnez	2
Gàmbia	41	Egipte	1
Argèlia	4	Guinea	1
Guinea Eq.	2	Guinea Bissau	1
Senegal	2	Rep.Sudafric.	1
Nigèria	2	Congo	1

Amèrica: 70

Argentina	24	Veneçuela	3
Uruguai	21	Mèxic	2
Perú	6	Rep.Dominicana	2
Brasil	5	Cuba	1
EEUU	4	Colòmbia	1
		Xile	1

Àsia (sense especificar el país): 1

De la població oficialment coneguda (4.975 castellonins), 1.148 (el 23'1%) eren estrangers. L'embalum, doncs, de la població estrangera és relativament important a Castelló d'Empúries, destacant sobretot els nascuts al Marroc (26'8% de la població estrangera), a Alemanya (26'7%) i a França (14'4%).

La nostra elaboració pròpia sobre els llistats municipals (de data del 6 d'agost de 1997) només fa que confirmar la tendència precedent. Ara, però, podem arribar a determinacions per gènere i secció censal que la informació precedent no permetia. Heus aquí la relació exhaustiva d'aquesta informació estadística.

	<u>Secció 1</u>	<u>Secció 2</u>	<u>Secció 3</u>	<u>Total</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
<u>AREA EUROPEA</u>						
RFA	6	1	339	346	177	169
França	22	5	140	167	85	82
Bèlgica	1	-	54	55	30	25
Regne Unit	1	2	38	41	21	20
Països Baixos	3	3	29	35	14	21
Suïssa	-	-	27	27	15	12
Itàlia	6	-	25	31	22	9
Grècia	-	1	14	15	15	-
Portugal	1	-	12	13	8	5
Austria	-	-	5	5	3	2
Dinamarca	-	-	4	4	1	3
Suècia	-	-	3	3	-	3
Islàndia	-	-	1	1	-	1
	40	12	691	743	401	342

Notem la rellevància de la República Federal Alemanya (59'3%) i França (19'4%). El 92'8 de la població europea habita la secció 3, Empúriabrava. El 53'9% són homes.

<u>AREA AFRICANA</u>						
Marroc	76	39	168	283	190	93
Gàmbia	5	19	7	31	25	6
Argèlia	-	-	18	18	9	9
Senegal	-	6	5	11	10	1
Tunícia	1	-	3	4	3	1
Guinea	-	1	3	4	2	2
Nigèria	-	-	4	4	-	4
Angola	-	-	2	2	-	2
Congo	-	-	1	1	-	1
Sudàfrica	-	-	1	1	-	1
	82	65	212	359	239	120

Notem la rellevància del Marroc (78'8%). El 59'1 de la població oriunda de la regió africana està assentada a Empúriabrava. El 66'7% són homes.

<u>AREA SUADMERICANA</u>						
Argentina	2	7	27	36	23	13
Uruguai	-	20	10	30	6	24
Brasil	-	-	9	9	2	7
Perú	-	-	8	8	-	8
Veneçuela	3	3	1	7	1	6
Mèxic	-	3	4	7	5	2
Rep. Dominicana	-	2	3	5	-	5
Xile	1	-	3	4	-	4
Nicaragua	-	-	1	1	-	1
Cuba	-	-	1	1	-	1
Colòmbia	-	-	1	1	-	1
	6	35	68	109	37	72

Notem la relativa importància dels nascuts a l'Argentina (33'3%) i a l'Uruguai (27'5%). El 62'4% es troben a Empúriabrava. El 33'9% són homes.

	<u>Secció 1</u>	<u>Secció 2</u>	<u>Secció 3</u>	<u>Total</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
AREA EUROPA EST						
Polònia	6	-	5	11	7	4
Romania	1	-	1	2	2	-
Txecoslovàquia	-	1	1	2	2	-
Bulgària	1	-	-	1	1	-
Iugoslàvia	1	-	-	1	1	-
URSS	-	-	1	1	1	-
	9	1	8	18	14	4

Es l'àrea de procedència que menys habita Empúriabrava (només el 44'4%). El 77'8% són homes.

AREA ASIATICA						
Indonèsia	-	-	2	2	-	2
Singapur	-	-	2	2	-	2
Tailàndia	-	-	1	1	-	1
Egipte	-	-	1	1	-	1
Laos	-	-	1	1	-	1
	-	-	7	7	-	7
ALTRES						
Austràlia	-	-	1	1	-	1
Filipines	-	-	1	1	-	1
EUA	-	-	1	1	-	1
	-	-	3	3	-	3

Notem en aquestes dues darreres procedències que tots viuen a Empúriabrava i que es tracta sempre de dones.

La importància relativa de cadascuna d'aquestes dimensions queda recapitulada en la distribució següent:

Europa	59'3%	Homes>dones 1'2
Africa	29'5	Homes>dones 2'0
Sudamèrica	8'9	Dones>homes 1'9
E.de l'Est	1'5	Homes>dones 0'1
Asia	0'6	
Altres	0'2	

100

2.2.2 Població per província espanyola de naixement

El llistat complet de les persones nascudes a les diverses comunitats autònomes espanyoles amb consideració a les províncies, és el següent:

Catalunya: 2.898

Girona	2.462	Lleida	26
Barcelona	393	Tarragona	17

Andalusia: 421

Jaén	101	Cadis	42
Granada	89	Màlaga	39
Sevilla	63	Almeria	16
Còrdova	58	Huelva	13

Castella-Lleó: 102

Salamanca	41	Zamora	9
Avila	15	Burgos	6
Valladolid	13	Palència	6
Lleó	12		

Extremadura: 99

Badajoz	87	Càceres	12
---------	----	---------	----

Castella-La Manxa: 68

Ciudad Real	29	Sòria	5
Toledo	20	Albacete	2
Segòvia	6	Guadalajara	1
Cuenca	5		

Galícia: 43

Pontevedra	16	Orense	8
La Corunya	12	Lugo	7

Comunitat Valenciana: 40

València	27	Castelló Plana	5
Alacant	8		

Madrid: 34

País Basc: 25

Guipúscoa	13	Alaba	1
Biscaia	11		

Aragó: 23

Saragossa	11	Osca	5
-----------	----	------	---

Terol

7

Astúries: 23

Múrcia: 17

Cantàbria: 4

Navarra: 4

Canàries: 4

Las Palmas

3

Tenerife

1

Balears: 3

La Rioja: 1

Melilla: 1

La immigració de la resta de l'estat suposa a Castelló pràcticament la quarta part (exactament, el 23'9%). S'hauria de notar la importància relativa dels provinents de la comunitat andalusa (421 persones, el 46'2% dels nascuts a la resta de l'estat). Jaén (11'1%) i Badajoz (9'5%) són les províncies d'origen més sobrerepresentades dintre d'aquesta comunitat.

2.2.3 Població empordanesa, per poble de naixement

La relació exhaustiva dels pobles de naixement de la població nascuda a l'Alt Empordà que viu actualment a Castelló és la següent:

Castelló d'Emp.	1.365	Ventalló	6	La Selva Mar	2
Figueres	464	Maçanet C.	5	Torroella Flu.	2
Roses	74	Vilasacra	5	Albanyà	2
Peralada	48	Avinyonet	4	Cantallops	2
Cadaqués	13	Borrassà	4	Siurana	2
Pau	19	Capmany	4	Mollet de Per.	2
Palau-Savardera	17	Cistella	4	Pedret i Marsà	2
Vilabertran	10	Vilafant	4	Sant Climent	2
Navata	10	Cabanelles	3	S.Llorenç Muga	2
Fortià	10	Biure	3	Sant Mori	2
Garriguella	9	Agullana	3	Rabós	1
Riumors	9	Bàscara	3	Vilafant	1
El Far d'Emp.	8	L'Armentera	3	Viladamat	1
Garrigàs	7	L'Escala	3	Boadella	1
Lladó	7	Llers	3	Cabanes	1
Llançà	7	Masarac	3	Darnius	1
Sant Pere Pescador	7	Portbou	3	La Jonquera	1
Vilamacolum	7	Vilamalla	3	Ordis	1
Espolla	6	Pont de Mol.	3	Palau Sta.Eulàlia	1
Pontós	6	Saus	2	Santa Llogaia	1
Terrades	6				

Del conjunt de gironins habitant Castelló d'Empúries, només un 11% han nascut fora de la comarca de l'Alt Empordà. D'aquestes persones nascudes a l'Alt Empordà, 826 (el 37'7%, quasi les quatre quintes parts) han nascut fora de Castelló a diverses poblacions de la comarca, de les quals el 56'2% són de Figueres la mateixa capital.

2.2.4 Els nou nats per sexe, nacionalitat i secció censal

Les dades que ens han estat facilitades pel Servei d'Estadística de l'ajuntament de Castelló d'Empúries observen els nascuts vius des de l'1 de gener de 1996 fins al 20 de maig de 1997, pràcticament un any i cinc mesos. La distribució que ha estat objecte d'aquesta anàlisi és la que referenciem tot seguit:

Nascuts vius a Castelló

(des 1-I-1996 a 20-V-1997)

<u>Seccions</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Estrangers</u>
I	13	9	Marroc 5
II	14	9	Marroc 1, Gàmbia 2
III	17	27	Marroc 6, Alemanya 2, França 2, Itàlia i Regne Unit 1

En el període considerat, sobre la població de maig de l'any 1976 (5.043 castellonins), la natalitat va ésser considerable: nogensmenys que el 21'6 per mil. Considerant només complet de l'any 1996, la natalitat fou encara del 19 per mil. Hem de dir que Castelló d'Empúries contempla en aquests moments un ritme de natalitat relativament alt.

Dels 109 nou nats del període, a part dels que tenen la nacionalitat espanyola, el 18'3% són estrangers dels quals 70% és aportació dels països africans (Marroc i Gàmbia). Per altra banda, ens sembla d'interès constatar com els nou vinguts dels països europeus es troba exclusivament a la secció 3, és a dir Empúriabrava. Pràcticament la quinta part dels nous naixements de Castelló és aportació estrangera.

2.2.5 Els nivells mínims i superiors d'estudis assolits, per gènere, edat i secció censal

El nivell d'estudis d'una persona defineix i contextualitza un dels recursos bàsics per a defensar-se per si mateix en una societat individualista, agressiva i competitiva. D'aquí neix l'interès de l'anàlisi pormenoritzada d'aquesta variable.

La informació ha estat extreta dels llistats corresponents al 6 d'agost de 1997 i dels quals se'n ha fet un buidatge manual. Només vol tenir compte de l'absència d'estudis (analfabet o no sap llegir i escriure) i dels estudis superiors (diplomatures, llicenciatures o doctorats). Es per això que es desestimen els intervals d'edat de menys de quatre anys (educació infantil) i

de cinc a catorze anys (població escolaritzada); els nascuts posteriorment al 1982.

Així, doncs, hem pogut confeccionar sengles quadres referits als sense estudis o estudis superiors que compartimenten la informació per gènere, per secció censal, per lloc de naixement (autòctons, immigració espanyola o país d'origen) i per les edats que es refereixen als joves (15-25 anys; nascuts entre els anys 1972 i 1982), a la plenitud de l'edat laboral (26-50 anys; nascuts entre els anys 1947 i 1971), a la població madura (51-65 anys; nascuts entre els anys 1923 i 1946) i a la població gran (65-84 i més de 84 anys; nascuts respectivament entre els anys 1913 i 1922 i abans de l'any 1913).

La dimensió global d'aquestes magnituds ens diuen que a Castelló d'Empúries en aquesta data hi havia 505 persones sense estudis i 366 amb estudis superiors; respectivament, i sobre la població total del municipi, el 10% no tenen estudis i el 7'3% han assolit uns estudis superiors.

Anem a veure aquestes dimensions en correlació amb les variables de l'edat i el gènere i segons la secció censal de residència. A més, tractarem la informació segons consta el seu lloc de naixement. Es el que volen expressar aquests quadres que segueixen.

Població sense estudis

<u>Edats</u>	<u>Secció 1</u>		<u>Secció 2</u>		<u>Secció 3</u>		<u>Total</u>
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	
15-25	11	6	5	15	23	21	81
26-50	25	16	38	20	42	16	157
51-64	39	41	44	31	23	17	195
65-84	21	15	6	7	3	5	57
+ 84	2	-	5	1	7	-	15
	98	78	98	76	98	59	505
	176		172		157		505
	Homes: 294 Dones: 201						

Per lloc de naixement:

Autòctons:	24'2%	Immigrats Espanyols:	34'0%
Marroc:	29'9%	Gàmbia:	5'8%
França:	1'7%	Senegal:	1'5%
R.Fed.Alemanya:	0'8%	Itàlia:	0'5%

Una persona sense estudis: Guinea, Romania, Veneçuela, Argèlia, Txecoslovàquia i Bèlgica.

La riquesa d'aquest quadre referit a les persones sense estudis ens permet dir el següent:

- 1. Si tenim compte de la variable gènere, observem que els homes sense estudis són la població majoritària, el 58'6% i que en la secció 3 arriben a ésser el 71'5%.
- 2. Per altra banda, si ens fixem en la variable edat, constatem unes tendències prou definides: a la secció 1 hi predomina l'interval d'edats que va dels 51 als 84 anys (75'8%); a la secció 2, en canvi, s'accentua l'absència d'estudis a l'interval entre els 26 i els 64 anys, sobretot a partir dels 51 anys (77'3%), i a la secció 3 el pes l'han donat els joves entre 15 i 25 anys (aproximadament un 20%).
- 3. Si considerem el lloc de naixement, els immigrants de la resta d'Espanya (34'-%) i els del Marroc (30'-%) són els grups majoritaris entre els que no tenen estudis. Els autòctons (24'2%) i la resta de procedències tenen una presència relativament limitada.

En aquest sentit, caldria fer un crit d'atenció sobre les carències d'instrucció dels procedents dels països africans (Marroc, Gàmbia, Senegal, Argèlia i Guinea) que arriben a la proporció de 38'4% de les persones que a Castelló hi consten no sabent llegir i escriure.

Població amb estudis superiors

<u>Edats</u>	<u>Secció 1</u>		<u>Secció 2</u>		<u>Secció 3</u>		<u>Total</u>
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	
15-25	-	-	2	2	4	4	12
26-50	16	29	26	39	47	62	219
51-64	10	-	8	8	60	40	126
65-84	-	-	-	-	4	4	8
+ 84	-	-	1	-	-	-	1
<hr/>							
	26	29	37	49	115	110	366
<hr/>							
	55		86		225		366
<hr/>							
	Homes: 178						
	Dones: 188						
<hr/>							

Per lloc de naixement:

Autòctons:	44'2%	Immigrants espanyols:	10'2%
Rep.Fed.Alemanya:	10'2%	França:	3'7%
Bèlgica:	2'7%	Països Baixos:	2'0%
Regne Unit:	2'0%	Marroc:	1'7%
Argentina:	1'4%	Itàlia:	0'7%
Mèxic:	0'7%	Suïssa:	0'7%
Iugoslàvia:	0'7%		

Una persona amb estudis superiors: Uruguai, Argèlia, Veneçuela, Polònia, Brasil, Nicaragua, Xile, Senegal, URSS i Txecoslovàquia.

La riquesa d'aquesta informació referida a les persones amb estudis superiors ens permet dir el següent:

- 1. Tenint compte de la variable sexe, hi ha un lleuger predomini de les dones (51'4%); fet que s'accentua considerablement a la secció 2 (57'-%).
- 2. Si mirem els grups d'edat, a les seccions 1 i 2 cal notar la considerable majoria de les persones entre 26 i 50 anys (respectivament, 81'8% i 75'6%). A la secció 3, per la seva banda, el pes fort de les persones amb estudis superiors recau a l'interval entre 51 i 64 anys (66'6%). Els altres grups d'edat considerats no tenen pràcticament representació per causa del seu petit nombre.
- 3. Si ens fixem en el lloc de naixement, cal notar l'alta proporció (44'2%) de població catalana amb estudis superiors, seguida a gran distància per la nascuda a la resta de l'estat espanyol i la República Federal Alemanya (10'2% cadascuna). Per altra banda, el conjunt dels països de l'àrea europea (tret d'Espanya) arriben a la proporció de 13'7%. També, cal fixar-se en aquest 2% amb estudis superiors de nascuts a l'àrea africana (Marroc i Senegal) contrastant amb la important proporció dels que no tenen estudis que hem contemplat anteriorment.

I. LA VIDA QUOTIDIANA. REALITAT SOCIAL I QUALITAT DE VIDA A CASTELLO D'EMPURIES.

1. L'evolució d'un poble: dinàmica de la història de Castelló E.

1.1 Els canvis productius

El municipi de Castelló d'Empúries és una de les poblacions de Catalunya que es troba més imbuïda d'història, un itinerari que ha anat perfilant i dibuixant la vida econòmica i social dels castellanins. Sense voler fer arqueologia, els nostres informants han anat lentament posant unes fites ben concretes d'aquesta evolució en els seus discursos. A grans trets, segons els nostres informants, aquestes ha tingut tres grans èpoques completament identificables.

Primer, Castelló fou una capital comtal a partir del segle XI, a l'època medieval, feudal, amb una bona economia: un poble d'artesans amb clients que venien de la regió italiana de Livornio i trobaven un mercat a Castelló.

"Es mouen diners i fins i tot s'encunya moneda pròpia. I àdhuc el poble contempla la presència de set ordes mendicants, quatre d'homes i tres de dones, que demanen caritat als rics del poble", ens han dit.

El moviment econòmic és important i la transcendència institucional és notable tant en l'aspecte legislatiu com judicial. Un castellaní no podrà ésser mai jutjat fora del comtat: és a dir, es gaudia d'uns privilegis. El nivell de vida de Castelló és alt. Es deia popularment que "a Castelló tots són jutges i notaris", el que reflexa un nivell de vida bastant bo. La caça i la pesca eren activitats complementàries que enriquien els habitants de Castelló.

Tot això agafa una gran extensió en el temps fins aproximadament el segle XIV, certament, almenys fins l'any 1480 quan hi ha una annexió del comtat per part de Martí l'Humà. El compte de Castelló mor sense descendència i el seu besavi havia deixat escrit que, si això s'esdevenia, el comtat passaria al rei. I fou així com s'acabà el comtat de Castelló. Amb tot, el comtes segueixen fins avui, perquè encara hi ha el de Medinaceli; però és un títol honorífic que no té res a veure amb l'estructura econòmica de la població. I, a més, quan s'amplia al s.XIV el castell de Sant Ferran de Figueres, la capital es desplaça allà.

Al passar la capitalitat a Figueres, comença una segona època. La gent torna al conreu de la terra que amb la riquesa dels aiguamolls esdevé molt important perquè una de les riqueses més importants de Castelló és l'abundància d'aigua. Fins al punt que fins a dates ben recents s'hi havien fet camps d'arròs, s'havien arribat a cultivar 2.000 hectàrees d'arrossar que es van anar perdent per causa de la salinització de les aigües i, quan la postguerra nostra, pràcticament es van abandonar per la pastura, l'aigua feia créixer encara herbes bones.

El poble va anar quedant petit i els aqüífers abundants de Castelló es van anar retirant i van anar disminuint, deixant el terreny lliure pel cultiu.

"D'unes aigües tancades de llot, aquelles finques van començar a tenir un valor immens i se'n van regalar una a cada família", ens han dit.

L'artesanía va perdre mercat i el que va ésser preeminent fou l'agricultura, sobretot en el període de les guerres mundials i de la guerra civil espanyola en els quals la gent ho va passar força malament, com a tot arreu. El nivell de vida el marca aleshores el fet d'ésser un poble agrícola i ramader. Va durar algunes centúries que el gremi majoritari al poble de Castelló i que dominava totalment la població eren els agricultors, tots els estaments es regien pels agricultors.

I això arriba fins als anys 60 que és quan comença la tercera època. Des dels anys 1963 i 1964 hi havia estudis fets; però l'inici d'Empúriabrava data de l'any 1966, macrourbanització que és la primera d'Europa i una de les primeres del món; fa ara d'això més de vint anys. En la construcció d'aquesta urbanització es busca un turisme d'alt nivell adquisitiu: que pugui agafar un avió al seu país i amb una bicicleta anar fins a casa seva. Es per això que s'hi fa una pista d'aterratge de 800m. ubicada al centre mateix de la urbanització. Com un cas insòlit perquè els aeròdroms, encara que siguin petits, es construeixen a una certa distància (per exemple, Alp o Puigcerdà a la Cerdanya i Sabadell al Vallès Occidental).

Hi ha 600 hectàrees a construir i entra, aleshores, el moviment constructor d'una urbanització envoltada pels aiguamolls.

"I encara està per explotar la triple potencialitat turística en el context de Castelló: el Parc Natural amb el turisme de natura, la Catedral i el castell antic i tot el que hi ha veure amb un turisme d'art i d'història i la marina residencial, amb les àmplies avingudes per a què la gent no tingui problemes de circulació, que dona cabuda a tota mena d'activitats a part del sol i la platja", ens han dit de l'oficina de turisme.

Actualment, Castelló és turístic quan de sempre havia viscut d'esquenes al mar i ara, precisament, amb molts quilòmetres de platja.

Són aquestes les tres èpoques que s'han presentat: de l'artesanía al turisme passant per l'agricultura. La pagesia ara, avui en dia, no comprarà terrenys com feia als anys 60, perquè ara el negoci és el de l'hosteleria.

I el futur? Totes les modes passen; qui no ens diu que el turisme també s'acabarà? Quina nova època pot venir? Ningú ho sap, depèn molt de la dinàmica de la societat en la qual ens trobem.

"A Castelló el nivell de vida és bo i és de les poblacions d'Espanya amb una renda per càpita més alta. Hi ha un ajuntament on hi ha més de cent persones treballant en feines que tenen a veure amb Empúriabrava", ens han dit des de l'oficina de turisme.

Des del punt de vista turístic, això crea un problema empresarial: s'està concentrat en vendre sol i platja i es fa bé aquesta tasca des de fa uns quants anys; però hi ha altres coses per vendre que no es venen gens bé: és el turisme d'activitat com les hípiques, per exemple, o el submarinisme, o els salts en paracaigudes, o visites programades al centre històric, o el turisme de natura, etc.

"S'està treballant en això: fer venir el turista per una activitat concreta, especialitzant professionals, que s'hi facin inversions i que l'administració il·lusioni els empresaris per a tirar endavant aquells projectes", ens han dit.

Una altra qüestió és la dependència de tipus diversos de turisme. El turisme francès, present a tota la Costa Brava i, en general a tot l'Empordà, a Empúriabrava potser és tan important com l'alemany. Es un turisme fidel: ha vingut dues o tres vegades i ve per la proximitat de casa seva. A França sembla que la gent viatja molt poc perquè al seu país tenen de tot: castells, gastronomia, mar, bon clima, tipicitat dels petits pobles... França és el primer país en vendes turístiques. Els que vénen aquí, sobretot de la franja de Marsella, ho fan no solament per la curta distància, sinó per la relació favorable del franc respecte a la pesseta. En aquests moments s'ha entrat en oberta competència amb el govern francès que fa fortes campanyes per a què la gent es quedi a casa, al Rosselló o al Llenguadoc.

El turisme alemany, per la seva banda, presenta una tipologia una mica diferent. Si vénen aquí és, o perquè hi tenen una casa, o perquè n'han sentit a parlar. Es un turisme exigent: quan demanen un hotel de tres estrelles, volen que ho sigui efectivament. No es preocupen de la inseguretad ciutadana, perquè a casa seva també la tenen; el que els molesta són els detalls que cal tenir en compte: el soroll de la nit, les motos, la neteja, l'ecologia dels hotels, que els supermercats en compte de plàstics donin cartró. El turisme alemany, amb la forta crisi econòmica experimentada per causa de la invasió dels països de l'est, té unes expectatives no massa optimistes.

Una tercera tipologia diferent és la del català. A Catalunya el nivell de vida cada vegada és més alt i en qualitat de vida ens estem posant molt a nivell europeu. El turisme català cada vegada és més exigent i busca alternatives de viatges i el destí del català és sortir, passar la frontera. La tendència és a intensificar aquest corrent turístic.

L'oferta turística de Castelló és força bona, sobretot si se la compara amb altres llocs on han suplir les deficiències amb camps

de golf per a què el turisme hi pugui matar el temps, o les discoteques per tal cremar energies. A Castelló, en canvi, el paisatge natural del país ofereix moltes possibilitats: el Cap de Creus, les Alberes, les Salines, el Parc Natural, les zones agrícoles i els seixanta-vuit pobles de l'Alt Empordà que encara es conserven.

1.2 Les contradiccions d'un naixement conflictiu

1.2.1 Una oposició incòmoda

Les coses no foren fàcils perquè ja des dels temps franquistes hi havia una forta oposició dintre de l'ajuntament de Castelló; no es veia clar el comportament del consistori d'aleshores en tot el que es referia a la urbanització.

Els tics de l'ajuntament franquista eren clars. Per exemple, tres persones de l'oposició havien entrat a la diputació gironina quan es van renovar els càrrecs representatius dels tres terços -familiar, sindical i corporatiu- i van constituir al poble una agrupació, el CAD, amb la finalitat d'aglutinar qualsevol activitat: esport, teatre, conferències o xerrades. L'entitat feia propaganda de les seves activitats sense passar pel timbrat de l'ajuntament. L'alcalde d'aleshores amenaçava transferir-los al Tribunal de Orden Público i suggeria que el grup s'acollís a la OJE. La resposta del grup fou la negativa i, al contrari, van agreujar la tensió entrant dintre de l'ajuntament. I aleshores l'alcalde protestava i donava cops de puny a la taula dient:

"Se me han infiltrado subversivos en el ayuntamiento que son como caballos de Troya. Antes que me salgan guerreros por todas partes, a estos caballos de Troya, los quemó", ens han dit textualment.

1.2.2 El naixement d'Empúriabrava

En aquest context, a Empúriabrava hi havia un Consell d'Administració integrat per quatre persones: en Pere Coll, en Ferran Vilallonga que va morir fa un parell d'anys, el marquès de Sant Mori del qual en queda la vídua i que era el propietari dels terrenys i en Miquel Arpa. Quatre persones que s'aventuraven a tirar endavant una macrourbanització amb més de 30Km. de canals i més de cinquanta de carreteres. El que reflexa que és gent ambiciosa que l'any 1966 es llençaven a una aventura extraordinària.

Aquest Consell d'Administració gaudia de la tolerància i de totes les benediccions del govern civil de Girona, de l'organisme competent en urbanisme a la ciutat de Girona i del propi ajuntament; però de fet manaven més ells que no pas l'ajuntament de Castelló. L'oposició treballava dur contra aquesta irregular situació: volia un control municipal, sobretot al començament d'impulsar Empúriabrava, perquè veien que l'ajuntament no tenia res a dir, ni tan sols en l'aspecte urbanístic. Aquesta oposició només demanava un mapa o una maqueta de les parcel·les d'Empúriabrava i que l'ajuntament pogués anar marcant amb una

"L'administració d'aleshores veia que no calia invertir diner públic; per tant, Empúriabrava gaudia de totes les benediccions", es denuncia per part dels coneixedors del tema.

D'altra banda, el cèlebre miracle alemany d'Adenauer feia que hi haguessin grans capitals a aquell país per invertir en espais de segona residència per la gent del seu país. I és per això l'alt percentatge d'alemanys d'Empúriabrava.

"I aquesta va ésser una gran sort conjuntural pel Consell d'Administració de la urbanització", ens han dit.

Entre els anys 1966 i 1970 es pot dir que pràcticament ho havien venut tot. Cert que ho feien a través d'immobiliàries; però ells feien de pont i no deixaven soles les immobiliàries. Si haguessin estat soles les immobiliàries, l'ajuntament ho hagués tingut molt més fàcil de ficar-s'hi, de controlar i d'exigir el compliment d'unes ordenances municipals. Però els del Consell d'Administració, tot i que se'ls hi va escapar de les mans, es van mantenir fins a darrera hora com veurem. En aquesta urbanització els que van fer el gran negoci foren quatre persones preveient una estructura que permetés la venda dels terrenys rústics o de càcera al preu més baix regularitzant-los, i de les infraestructures (clavagueram, enllumenat, asfaltat) poca cosa van fer.

Van començar la urbanització l'any 1966 i la nova llei del sòl data de l'any 1975 que preveu uns estàndards obligats del 10% de reserva de sòl per equipaments (zones verdes, enllumenat, traçat de voreres, asfalt, etc.). El Consell d'Administració no va fer absolutament res. Si amb la nova llei del sòl amb efectes retroactius s'hagués lluitat, s'hagués pogut aconseguir i l'ajuntament de Castelló hagués tingut una enorme font d'ingressos.

Tant és així que el primer ajuntament democràtic de l'any 1979, governat amb majoria absoluta pels socialistes i essent alcalde en Brossa, quan el Consell d'Administració volgué discutir el lliurement de la urbanització, el consistori municipal, abans de comprometre's, va encarregar una inspecció (que va costar 1.700.000 ptes. d'aleshores) per a conèixer les condicions amb les quals es rebia la urbanització; treball que havia de constituir un argument definitiu per l'ajuntament. El Consell d'Administració d'Empúriabrava, no fent-ne ni cas dels resultats de la inspecció, va dir:

"Si ho heu d'arreglar, arregleu-ho. A nosaltres ens convé que acolliu la urbanització tal com està. Si no hi esteu d'acord, demà dissolem el Consell d'Administració i demà passat tindreu els veïns d'Empúriabrava davant de l'ajuntament. Nosaltres ja haurem complert amb la missió que teníem aquí i us haureu d'enfrontar directament amb els alemanys".

I l'ajuntament es va quedar amb el mort. Els que pressionaven per a què Empúriabrava passés al municipi eren precisament els quatre promotors perquè els interessava que algú es fes càrrec de tot el que afecta a la urbanització: asfaltat, enllumenat, clavegueres, etc. Pel govern socialista, això era una llaminadura: amb un pressupost de 600 milions, n'entraven 900 (permisos d'obres, plusvàlues, etc.).

"Aleshores van començar a ocupar gent sense mirar si aquell pou de petroli aniria rajant sempre. Després vingueren els convergents i es van trobar amb el pastís. Ara es parla de quaranta o quaranta-cinc milions de jornals mensuals i això no hi ha ajuntament que ho aguanti", ens ha dit un informant crític amb els socialistes.

La jugada acabava, doncs, amb el dilema: o ho agafeu tal com està, o ens en anem. No hi havia sortida en absolut, ni tan sols arguments legals per a poder-se treure el mort de sobre.

"El traspàs de la urbanitzadora a l'ajuntament fou forçada i aquest se'n va haver de fer càrrec. Es va agafar amb un sac i un tràmec i tots els serveis quedaven a càrrec de l'ajuntament. Unes mancances immenses per uns ingressos molt limitats. No vulguis saber les irregularitats urbanístiques que hi havia a Empúriabrava. La primera idea del Consell d'Administració és la de que fos una macrourbanització d'alt estànding: parcel·les de 1.500m², edificables 400 i amb molta zona verda. Es va passar posteriorment a les parcel·les de 800m² i després a 500, tot edificable", ens ha dit una persona molt vinculada a la història.

Això volia dir que, primer de tot, s'havia de mecanitzar tot el que es referia a les brigades municipals i, segon, crear-ne de noves: neteja, jardineria, poda dels arbres...; es va eixugar l'atur del poble. Però el qui en patia les conseqüències era l'ajuntament.

El pla general va haver de legalitzar tota aquesta situació irregular tal com s'havia construït i edificat a Empúriabrava. Quan l'any 1975 s'introdueix la llei del sòl, la primera cosa que ha d'afrontar el primer ajuntament democràtic és la reforma del pla general, perquè el pla existent dictava que el 80% del territori municipal era urbanitzable. El socialistes entren amb l'objectiu del pla general; però es troben paral·lelament amb un problema enorme sobreafegit.

1.2.3 Els aiguamolls

La zona entre el Muga i el Fluvià, que és ara el Parc dels Aiguamolls, estava destinada a ésser una altra macrourbanització que s'havia de dir Port Llevant. El Banesto, el Banc de Madrid, el Cadesbank i altres ja havien comprat els drets per urbanitzar; s'havien fet amb totes les masies i la propietat de les seves

terres. I el redactor del pla general de Castelló havia de resoldre aquest tema; no es podia planificar el terme municipal de Castelló sense resoldre una part important del terme que condicionava l'estructura viària. I aquest redactor va abandonar perquè deia que veia impossible solventar el problema.

La Generalitat de Catalunya, usurpant el dret de l'ajuntament a decidir sobre l'equip que havia de redactar el pla, va encarregar-ne la redacció a una romanesa, Margarida Brender, rodejada d'un equip molt competent; són els qui van legalitzar la gran quantitat d'irregularitats per medi de les quals s'havia mutilat la urbanització ja construïda i van haver de resoldre el tema de Port Llevant. Aquest darrer es va haver de resoldre per medi d'una llei del Parlament de Catalunya comprant els drets de Madrid per a urbanitzar-ho com a parc natural. Això, dit d'aquesta manera, emmascara l'epopeia que va significar la reivindicació dels aiguamolls com a Parc Natural que va començar l'any 1976. Tot es va acabar amb aquesta intervenció normativa del Parlament de Catalunya.

Castelló d'Empúries es troba en un turó que va descendent fins al mar. Quan la Muga no estava encara encausada i pràcticament ho envaia tot, a les èpoques d'assecada només hi quedaven aiguamoixos cultivables en certes èpoques de l'any; es tractava d'unes basses a la part de Vilaüt i unes altres entre el Muga i el Fluvià. Els del moviment del paratge natural ho raonaven dient: "si la lluita del poble ha estat la d'anar avançant terreny de cultiu quedant els aiguamolls com a espais residuals a tocar el mar i en zones pràcticament inaccessibles, cal mirar que això sigui una àrea de profit donant-hi vida en compte d'acabar-ho de dessecar". Discurs absolutament incompreensible pels pagesos que, a més, s'ho miraven mercantilísticament i economicista quan contemplaven el que havia donat de si Empúriabrava.

El poble estava majoritàriament en contra de la recuperació dels aiguamolls tot i que l'experiència d'Empúriabrava havia significat pel poble de Castelló una notable sortida a nivell econòmic i social entre els anys 1960 i 1970. El poble no tenia altra sortida que anar a Figueres a aprendre un ofici; a Castelló d'Empúries només hi havia feina quan era la temporada de l'arròs que es cultivava als aiguamoixos i que atreïa molta mà d'obra de València. La mecanització obligava a tenir màquines de lligar i segar, tractor, rampins i tots els complements per a fer les feines del camp; amb menys de cinquanta vessanes de terra (mesura agrària pròpia del Gironès, l'Empordà i la Selva que, segons sigui corrent o de senyor, oscil·la entre 2.186'4 i 2.488'7m² respectivament), els pagesos no s'ho podien permetre. N'hi ha que havien anat a treballar al teixit de Terrassa i Sabadell.

Empúriabrava suposava, els anys 60, una possible sortida per a aquest grup de pagesos que no haguessin pogut sobreviure. Una urbanització d'alt estànding suposava que cada xalet tenia el seu jardí i la possibilitat de cuidar-lo aquest jardí era més avantatjosa que tenir cura de la terra condicionant-la amb la maquinària. I és per això que, en plantejar-se Port Llevant, la

població ho veia des d'una mirada del benefici que comportava el fet de tenir possibilitats de sosteniment econòmic pels habitants del municipi; no solament pels pagesos que es veien obligats a plegar de la seva feina, sinó pels petits artesans que com els fusters o serrallers hi trobarien un mercat llaminer. No fou només un conflicte directe amb la pagesia, sinó que la gent del poble no podia entendre que aquella reivindicació pogués suposar una riquesa pel poble.

Es un tema de conscienciació. La lluita aferrissada en la defensa ecologista per salvar el Parc Natural, va suposar una victòria donades les circumstàncies polítiques i no polítiques del moment. Aquesta lluita, com veurem, va fer un camí divergent en no tenir en compte la gent de Castelló. El municipi està al centre del parc i el lògic seria que el punt de trobada per les visites es trobés a Castelló; en canvi, tot està fora del poble. Semblà lògica una integració donada la transcendència que suposaria per Castelló el poder rebre a tots els que vénen a visitar el Parc.

"Potser hi ha el sector antic dels pagesos que se'n desentenen d'Empúriabrava; però avui dia, vulguis o no, el turisme és la principal font d'ingressos a Castelló. Els ingressos econòmics proporcionats pel turisme repercuteixen en l'agricultura; de fet, totes les millores que hi ha hi repercuteixen. La prova la tenim que hem crescut molt quan des de feia segles que no havíem crescut en nombre d'habitants i tot és per aquesta història d'Empúriabrava. Directament o indirecta tots en participem una mica", ens ha dit un pagès.

Quins són els pagesos que mantenen aquesta lluita enfrontada al Parc Natural? Són només i únicament els que encara tenen alguna propietat de la terra que no poden vendre o de la qual ni saben perquè són amos, que són d'una altra època o que les havien passat "canutes". Aquests no entenen que en Jordi Sargatal, un figuerenc vingut de fora, després d'haver assumit la imatge de líder lluitador per la causa dels aiguamolls i que acceptés posteriorment la responsabilitat de la gestió del Parc, marqui unes pautes i una ordenació, no solament de la zona del Parc, sinó també de la zona d'influència que agafa uns terrenys de cultiu que tradicionalment era la dels terratinents i propietaris.

De fet, la zona d'influència dels aiguamolls agafa uns terrenys de cultiu. El pagès té la sensació que la seva organització interna permet fer les funcions pròpies (per exemple, escurar recs o decidir els cursos de l'aigua), i ara, si vol tallar un arbre o caçar, ho ha de comunicar i atendre's a un seguit de normes; hi ha algú que ve de fora i que té un poder de decisió. I els pagesos diuen que no volen que un senyor que ve de fora posi ordenaments a la perifèria dels aiguamolls.

Els conflictes són constants: tallar un rec en el curs de l'aigua, posar uns artilugis a uns fils d'alta tensió per a què

els ocells no s'hi facin mal quan hi ha camins que ni s'hi pot passar, etc.

En aquest sentit hi ha hagut enfrontaments quasi amb violència per la qüestió de les aigües que enriqueixen les basses. Ordenament, per altra banda necessari perquè per alimentar les basses, no només per a mantenir-ho com a Parc Natural, cal enriquir-ho a través dels recs d'Almatà i Rec Sirvent que penetren dintre dels estanys obrint les comportes o tancant-les segons les seves conveniències. Com que es patrimoni col·lectiu per decisió del Parlament de Catalunya, qui decideix és la persona nomenada per la Generalitat.

El tema dels aiguamolls és molt polèmic a Castelló d'Empúries; una bona part dels pagesos encara ho veuen com a perjudicial quan els ocells, sobretot els ànecs, es mengen la meitat de l'anyada, o quan les daines s'escapen i han fet destrosses o provocat accidents a la carretera de Sant Pere Pescador, o una llúdriga que es va ficar on no devia quan es va obrir una comporta, o la proliferació de senglars (que no han portat els dels aiguamolls) que fan molt de mal i s'amaguen als estanys de Palau i al vespre surten i ningú els hi pot dir res; només es va permetre una batuda d'un dia que va ésser completament insuficient.

Quan es fan reclamacions, es té la sensació que ningú se les escolta aquestes queixes; és una de les causes que porta malestar. Tot acaba essent un embolic.

"Sempre és difícil calcular la merma de collita que hagin pogut provocar els animals i que quedi clar que a ningú interessa que una llúdriga es mori o pateixi. El que passa és que aquella llúdriga els hi val un ou; però això no és problema dels pagesos. Ja se'n fa una valoració dels danys; però no és gens fàcil. Hi havia unes partides que anaven per compensar aquestes destrosses, aquesta gravació o aquesta hipoteca que té el Parc Natural sobre el territori pagès; servien per a fer camins o recs. S'ha acabat perquè sembla que no hi ha pressupostos; però, quan hi eren, els pagesos érem tan tanoques que no ho aprofitàvem massa", ens ha dit críticament un pagès.

En el conflicte dels aiguamolls, hi ha un problema pedagògic entorn dels malentesos que es donen efectivament. Aquests malentesos radiquen en el discurs que segueix.

"Si tu estàs a casa i ve una persona de fora i diu: "això ho has de fer diferent, no pots trepitjar aquí", hom se sent ferit, sap greu. No han entès que nosaltres som com una garsa real que també hi és allà, ens haurien de veure com una espècie que hi ha dintre la zona. El que passa és que nosaltres els pagesos tampoc ens hem sabut fer valdre; també ho hem plantejat malament. Els conflictes els hem ventilat a nivell de tertúlia de cafè i de barberia i no a nivell de diàleg. Ara sembla que comencem a anar més bé, tot

i així costa molt i no hi manera d'entendre's", ens ha dit lúcidament un pagès.

Ara s'ha constituït una comissió conjunta que permet el diàleg, almenys hi ha la possibilitat d'un acord malgrat els enfrontaments i les tensions.

"Els pagesos, quan tractem les coses i com a pagesos que som, les tractem patim, patam, patum. El dolent és només enraonar; però no intentar un acord pressionant en aquesta comissió", en han seguit dient des de la pagesia.

Els dels aiguamolls, encara que no sempre, han passat olímpicament dels pagesos. Es tracta de gent jove, universitària, amb una administració al darrera que els hi dóna tot el que damana, que han anat completament a la seva i dels quals no n'hi ha cap del poble de Castelló d'Empúries. Van al seu aire sense veure els pagesos. I la veritat és que s'ha de saber trepitjar el país, s'ha de tenir més mà esquerra. No s'ha d'imposar per la força amb prepotència i amb l'empara de l'administració; no es tracta de destruir el que hi ha i tampoc es tracta d'integrar-se per la força en el medi, com si es tractés d'un policia. Haurien de fer el que fa tothom que va a un país estrany: observar primer el territori, si no volen passar d'espavilats, intentant integrar-s'hi. Cal sintonitzar amb la gent del país, ésser amables, tenir respecte per aquella persona que fa tants anys que hi està treballant.

"I ara diuen: "oh!, aquesta arbreda s'ha de cuidar". Si és allà, és perquè els pagesos l'hem deixar créixer i la tallarem si volem quan convingui. I això no ho entenen i la resposta dels pagesos és la de dir: com menys arbres deixem créixer millor, perquè així no hi haurà conflicte", ens han dit des de la pagesia.

El problema no és el de la imatge falsa i tendenciosa que s'ha donat de la gent del país que refusa sistemàticament el foraster. Tot plegat acaba essent un problema de manca de pedagogia. Amb tot, s'ha de reconèixer que el que hi ha al Parc Natural és el que es refereix a la diversitat de les plantes i els animals i és d'un valor que hauria d'ésser tingut en compte per un organisme internacional: es tracta d'un paisatge agrícola en el qual no tot sigui homogeni ni tot sigui aigua. La diversitat de conreu, de les zones de pastura, les aigües permanents més dolces o més salades; és molt important que es conservi. Es una de les grans riqueses que pot tenir aquesta terra. Una altra cosa és que la gent ho entengui.

Quan al segle XVIII els aiguamolls es van anar assecant i ocupant per la gent, el tema que ho va complicar és que els que hi van anar a viure tenien un odi ancestral cap a les zones humides; i que això tingués un valor que es podia aprofitar, ja era impensable. Quan es va decidir que això podia ésser un Parc Natural, la població que hi habitava, ni ho veia ni tampoc hi ha hagut una voluntat de què això es veiés. L'administració ho va

decidir per llei, es va produir un enfrontament directe entre la pagesia de Castelló i el Parc Natural: amb els caçadors, amb els pagesos i amb els habitants autòctons. Per a ells els aiguamolls són una terra dolenta on s'hi pot anar a caçar. I l'enfrontament s'ha mantingut. La gent del país hauria pogut ajudar a gestionar o buscar solucions conjuntament; però tot el que s'ha fet és donar-los diners per a què llauressin les closes; l'enfrontament no s'ha suavitzat.

L'única cosa que temia la gent del poble de la urbanització era la plaga dels mosquits, assumpte que en aquest moment sembla resolt. S'havien fet processons a Recasens demanant la tramontana que netejaria els mosquits. De fet, hi havia el perill dels pal.ludisme. Al principi de la urbanització, es contractaven avionetes que tiraven insecticides per el.liminar els mosquits i, aleshores, es perjudicava els ocells, es tacava els vehicles, es matava les herbes i se'n havien d'anar les persones que patien una malaltia pulmonar. Això ara no és el problema.

1.2.4 Dos nuclis en un sol municipi

Hi ha distància no solament geogràfica entre Castelló i Empúriabrava; aquí no hi ha voluntat d'integrar-se perquè uns busquen sol i els altres vénen a treballar. Empúriabrava acaba essent el refugi de moltes coses.

"I no els hi podem donar les culpes ni als uns ni als altres de què no s'integrin", analitza críticament un informant.

El problema que s'havia creat a Castelló és el de saber quin percentatge dels ingressos del municipi es destinaven a la conservació, condicionament i millora de la zona urbanitzada i quin percentatge es destinava al poble. La intuïció certa d'aquell primer ajuntament democràtic era que si Empúriabrava tenia dèficits la responsabilitat no era de l'ajuntament de Castelló. El responsable directe n'era el Consell d'Administració que només va procurar d'enriquir-se, impeding que els veïns, no solament gaudissin d'una segona residència, sinó d'un complex amb tots els requisits: zones verdes, centre cívic, enllumenat públic, voreres, telèfon, clavegueram, etc.; havia treballat per enriquir-se sense destinar diners a l'condicionament de la urbanització. Precisament, Castelló d'Empúries, s'estava convertint en un poble dormitori al servei d'aquesta urbanització, s'havia passat d'un poble majoritàriament agrícola a un poble de serveis.

Per altra banda, no deixava d'ésser llaminera la força impositiva fiscal que això suposava per les arques municipals; durant ben bé deu anys els ingressos serien enormes perquè, només amb les llicències d'obres, que no es cobraven al començament de la urbanització de les quals se'n ingressava una de tant en tant per a fer veure que es col.laborava amb l'ajuntament i que es van anar fent efectives, els ingressos foren enormes.

"Durant cinc o sis anys passaven de mil llicències d'obres a l'any; potser era la població de Catalunya que donava més llicències d'obres", ens ha dit qui ho coneixia.

Amb vuit anys de govern socialista, vuit anys de convergents: més de vint anys pagant molts diners que impossibilitaven fer inversions a Castelló. No es tractava de fer una nova catedral, sinó uns col·legis i les forces vives d'aleshores es reuneixen per a veure i constatar què manca al poble i el secretari del cap de govern Suárez, en Coderch (fill d'aquell darrer alcalde franquista) molt vinculat a Castelló, va estar dos o tres anys esperant per a veure si hi havia una comissió que anés a demanar-li el que li semblés beneficiós pel poble. La comissió no va comparèixer i es va perdre una ocasió important per a fer alguna cosa per Castelló.

"El gran pressupost que té el municipi se'n va en manteniment d'Empúriabrava i la irracionalitat dintre l'ajuntament no ve d'ara, sinó dels temps dels socialistes: van estirar més el braç que la màniga", ens ha dit críticament un veí.

Com establir un equilibri just i racional entre els dos nuclis urbans? Ja el primer ajuntament democràtic va dir que no es podia córrer, que no es podia tenir tot en plenes condicions d'un dia a l'endemà. Es poden passar tranquil·lament cinc anys sense que l'ajuntament hagi de forçar un destí pressupostari a la urbanització.

Fou, ja aleshores, una inversió molt forta, l'única que hi aportava, per part de l'ajuntament de Castelló: contractació de personal, maquinària de neteja de les platges, cura de l'arbreda, increment de la policia municipal per salvaguardar la vigilància, parc mòbil de cotxes o camions, o instruments per regar... Això no ho pagava la gent d'Empúriabrava.

"Aquell ajuntament es volia demostrar a si mateix la capacitat de cuidar-se de la urbanització; una mena de desafiament que volia afrontar", ens han dit.

I, a més, no es podia descuidar el poble antic de Castelló, per exemple, aconseguint unes escoles o un camp de futbol que reunissin unes condicions. Aquesta fou la política inicial per a reequilibrar els dos nuclis urbans.

Es ara, quan les immobiliàries ja han venut tots els terrenys, que s'adonen que hi ha altres necessitats. No tot és especular amb els terrenys i fer diners d'una manera ràpida. Si es fa un projecte amb un mateix estil, potser que agradi o no agradi; però formarà una unitat. Les superfícies grans, tal com hem dit, es van anar reduint i la degradació urbana n'ha estat una conseqüència amb una diversitat constructiva aclaparadora; al cantó del Muga hi ha un important aprofitament de l'espai i, en canvi, la zona que toca a Roses hi ha les parcel·les grans. I la realitat dels habitants també és diversa: en aquesta zona hi viu

una població amb un poder adquisitiu molt concret i hi ha zones on s'hi barregen els estrangers amb els treballadors d'aquí amb un poder adquisitiu baixíssim, mancats de coses tan bàsiques com tenir el carrer asfaltat.

La urbanització ha millorat considerablement: asfaltat dels carrers, jardineria amb un servei que la cuida i li dóna forma. Hi ha encara problemes amb la companyia telefònica que, amb fils per tot arreu, no els ha soterrat en un lloc en el qual s'ha de cuidar molt la imatge, i encara queden fosses sèptiques que poden provocar el risc que la porqueria es filtri amb l'aigua de mar que hi entra. Mantenir més de 50Km. de carrers no és una tasca fàcil; però la veritat és que s'està fent i s'està millorant.

"Es vol arreglar; però tot s'ha de fer amb temps. Segur que no posaran aquests milions ni el senyor Moxó ni la vídua del Marquès de Sant Mori", ens han dit.

Els antics urbanitzadors s'han assegurat la via per a ésser presents als negocis de la urbanització: amb contractes d'aquells que mai s'acaben, en Fernando Vilallonga es va quedar l'explotació de les aigües amb el subministrament a totes les edificacions d'Empúriabrava, l'Arpa es va quedar els canals amb les amarres cobrant els peatges (els canals no depenien de l'ajuntament, sinó que són competència de l'estat que, per la seva banda, va dir que aquesta era una figura no contemplada tractant-se d'aigües marítimes introduïdes dintre de la terra) i les competències del Club Nàutic per l'oci de tota la gent d'Empúriabrava, i la vídua del Marquès de Sant Mori es va quedar els 3Km. de platja amb les edificacions que hi ha en plena sorra amb tots els arrendaments de l'explotació comercial i restaurants, parada d'amaques, insurfs i tot el que comporta.

L'Arpa i la Marquesa de Sant Mori ho continuen tenint, mentre que l'explotació de les aigües (que tenia uns drets adquirits de vint-i-cinc anys) va crear l'empresa DIASA que després es vendria a les Koplovitx; una mala venda per part de l'ajuntament convergent perquè, passats els vint anys, això quedava de l'ajuntament en propietat.

La gent d'Empúriabrava, àdhuc els fills de Castelló, té el seu negoci allà i no participa massa de Castelló.

"Hi ha molta distància entre un lloc i l'altre: Castelló és història i és art i Empúriabrava és una realitat completament diferent. La urbanització és molt gran i a tots ens agradaria que estigués perfecte; però s'hi tindrien que invertir molts diners i, quan has arreglat una cosa, s'ha espatllat l'altra", ens han dit.

Els col·lectius d'estrangers que viuen a Empúriabrava acaben constituint un món molt tancat, un món a part. Sobretot els alemanys: els seus bars, els seus restaurants, les trobades socials que fan a les cases, les seves embarcacions i els seus canals. No volen saber res; a casa seva i prou. No tenen ni

necessitat d'aprendre el castellà. Fan les seves pròpies festes i tenen la seva comunitat; viuen d'esquenes al país.

"Empúriabrava acaba essent una macroresidència, la seva finca; només freqüenten Castelló per a visitar els monuments. Per part nostra, ni ens relacionem amb els estrangers. Hi ha importants barreres, sobretot lingüístiques. Ho has de veure molt clar", ens ha dit un informant.

La seva actitud és la de l'aïllament i no volen ni que el personal que cuida les persones grans es relacioni amb l'entorn forçant la persona gran a viure aïllada malgrat que aquesta persona gran o invàlida, amb ajuda en la seva de mobilitat, podria gaudir d'aquest entorn. No busquen res més que el bon clima i, com a màxim, van i vénen. A Empúriabrava es viu en l'anonimat; no s'involucra a Castelló i a la urbanització es viu la seva vida. Els matrimonis que tenen nens amb fills, aquests juguen al carrer on els espais són molt més oberts que a Castelló; depèn de les zones, encara que a l'hivern hi ha una gran tranquil·litat. Es va proposar a una família de fer una immersió lingüística a la seva filla i no ho va acceptar.

Són excepcionals els joves d'Empúriabrava que participen d'activitats col·lectives de Castelló; no es desplaçaran quan encara no tenen 18 anys per anar a una reunió. Des dels moviments de joves han intentat apropar-se a Empúriabrava: van representar una obra de teatre al bar "El Chiquito" que es troba al costat de la discoteca Pasarel·la i s'ha dut a terme alguna activitat cultural al Centre Cívic.

"Però, pels joves, el punt de referència més clar a la urbanització són els bars. Tot es fa molt difícil de treballar, encara que només sigui per la fesomia urbanística d'Empúriabrava; només l'escola suposa un punt de contacte", ens ha explicat un jove.

Les famílies més joves que porten la mainada al col·legi es relacionen més que no pas d'altres que, més aviat, formen una colònia entre ells.

Pel que es refereix a l'educació d'adults, també hi ha la contradicció de la distància. Les dones magrebís hi solen anar a peu; però els homes, com que les activitats es fan al vespre, no hi van a Castelló.

De vida social no n'hi ha a Empúriabrava, tot i que alguns es relacionin molt entre ells. Allà sempre han fet el seu regne; és un altre món. Hi comença a haver-hi una certa activitat social amb l'associació Tramuntana, de la qual en parlarem, i amb el Centre Cívic.

"A l'homenatge anual que es fa a la vellesa, sembla que hi ha un inici d'incorporació de la gent estrangera. I ara es comença a veure gent gran que, com que els agrada Espanya i concretament Girona, se'n

van en busca de masos. Ja no els interessa la barca ni res que s'hi assembli", ens han dit d'una immobiliària.

Pel que es refereix als magrebins que tenen la seva mesquita a Castelló, la relació no és tan estancada i es dóna un contacte força més normal; àdhuc les dones marroquines vesteixen molt com nosaltres; però, quan van amb els seus vestits, no passa res.

Com fer la unió entre un Castelló d'Empúries i una Empúriabrava anònima? No és pas fàcil.

Hi ha qui opina que l'acostament de Castelló a Empúriabrava no ha de condicionar l'ajuntament. La idea seria la de desplaçar l'administració municipal de tal manera que la gent d'Empúriabrava se sabés més a prop de l'administrador.

El raonament és el següent: l'afectació del terme municipal en una part tan important de sòl com aquesta, havia estat una iniciativa privada per a fer-hi negoci i, quan es va entregar a l'ajuntament, s'havia d'haver fet amb totes les condicions (depuradores, enllumenat, neteja dels canals, zones verdes cuidades, etc.). En principi, l'ajuntament no havia de pensar en els dèficits de la urbanització, sinó gaudir-la amb la idea d'equilibrar els dos nuclis de població; la població de Castelló no havia d'anar enfangada pels carrers mentre hi ha havia forasters que gaudien de la urbanització. I, precisament, es va produir tot el contrari: quan l'ajuntament es fa càrrec de la urbanització, ho ha de fer sota coaccions, amb un esclap i una espardenyia i sense un tràmec per treballar-ho. La decisió fou d'equilibrar els dos nuclis procurant que el poble de Castelló no tingués els dèficits que havia tingut des de temps immemorial.

I, al costat d'això, el Consell d'Administració d'Empúriabrava va deixar a l'ajuntament 11.000m² situats a la dreta on hi ha la zona verda d'Empúriabrava quan s'entra per la carretera vella.

"Una vergonya, que qualsevol urbanista que veiés que en una superfície urbanitzada de les dimensions d'Empúriabrava s'ha cedit només aquesta quantitat de sòl, no se'n sabia avenir", diuen.

A més, a la telefònica van cedir un magatzem que actualment hi ha cotxes abandonats (que han tapat amb uns xipressos; però que no deixa d'ésser un cementiri de cotxes dintre la urbanització) al costat d'un edifici que hi ha antenes a la zona del Puigmal. Es tot el que van deixar com a 10% de l'aprofitament mig. Per altra banda, havien de fer una església ecumènica, que no consta en cap document, i que el bisbat podia reclamar i que es va deixar perdre. Hi ha, també, l'oficina de turisme i el lloc de la Creu Roja.

Per acostar l'administrador a l'administrat amb la idea de fer una descentralització necessària per part de l'ajuntament, l'àrea de serveis municipals es podia ubicar al lloc on és ara aquell

cementiri de cotxes. Com que l'ajuntament se'n cuida de tot (manteniment de zones verdes, enllumenat, neteja de la platja, subministrament d'aigua, gestió de cobrament, etc.) es podria emprar aquest indret per a aquesta finalitat.

"El Centre Cívic que s'acaba de comprar, és un edifici públic per a activitats de la ciutadania; però no és administració", diuen.

Hi ha altres posicions al respecte referides al lligam entre Castelló i Empúriabrava. Segons aquestes, sembla que, primer de tot, s'ha d'aconseguir un tractament igual del ciutadà visqui allà on visqui. No poden crear-se diferències impositives entre els dos nuclis com havia passat; per exemple, encara l'ordenança municipal de l'any 1994 demostra l'existència de dues taxes: una pel casc antic i una altra sensiblement superior que era de la resta del municipi, és a dir, d'Empúriabrava.

"Això feia que els ànims es crispessin i àdhuc es van produir moviments independentistes a la urbanització que no volien saber res amb el municipi de Castelló", ens han explicat.

Es el primer que va assumir l'ajuntament actual: que tant ciutadà sigui el d'Empúriabrava com el de Castelló. Ara només es fan diferències fiscals entre empadronats i no empadronats. El resultat és clar: d'una banda, s'ha aconseguit incrementar l'empadronament (ajudats d'una campanya) i que la gent que habita Empúriabrava no se senti discriminada. I, per altra banda, s'ha acabat la fal.lera independentista amb la reclamació d'una entitat pròpia per Empúriabrava, una EMD (Entitat Municipal Descentralitzada, contemplada per la llei de règim local per a determinades unitats residencials amb personalitat pròpia, amb eleccions paral.leles a les eleccions municipals, amb un president i amb pressupost propi gestionat de manera autònoma).

A Empúriabrava s'ha canviat el discurs; el que fan ara és intentar canviar el nom del municipi: Castelló-Empúriabrava, per exemple, tot buscant de fer-se presents en aquest nou nom del municipi; s'està reclamant una integració sense pensar en l'exclusió. Es reclama una major participació i un major protagonisme en un únic municipi. Ve a dir que "nosaltres també som castellanins".

L'ajuntament actual, a més, té el projecte de posar serveis a Empúriabrava, tot i que la gent de Castelló és molt reticent a desprendre-se'n. El recel de la població de Castelló és fort.

"A Castelló d'Empúries hi ha molta tibantor amb la gent d'aquí. Aquesta és nova i pel sol fet de viure aquí la gent de Castelló manté una distància. No hi ha una bona entesa", ens han dit de l'associació Tramuntana.

Adhuc l'ajuntament de Castelló està pagant l'oficina de correus (Correus estava disposat a centralitzar la gestió a la

urbanització per pura eficàcia, donat que a Empúriabrava hi ha molt més embalum de comunicacions). Hi ha altres municipis que aquests serveis de correus els tenen descentralitzats a nivell de barri. S'ha d'anar compaginant. Però no hi ha altra manera d'aconseguir una interrelació entre els dos nuclis; és l'únic sistema que el flux d'Empúriabrava no sigui només unidireccional cap a Castelló, cal que hi hagi una cessió de Castelló: per exemple, la policia municipal, la ràdio, la potenciació d'un bon servei de transport (subvencionant-lo si cal a l'hivern quan a l'empresa concessionària no li surt a compte; hi ha d'haver-hi la possibilitat d'anar i venir), la dinamització del Centre Cívic on s'hi pot ubicar alguns serveis a peu d'urbanització, com és ara una oficina de recaptació d'impostos amb registre d'entrades i on es pugui entrar o recollir un expedient, amb la provisió, a més, d'un cafè social amb un tarannà com el d'un poble. No serà mai un ajuntament perquè aquest serà a Castelló. Per altra banda, hi ha consciència clara que això no serà fàcil per la dificultat de forçar la unitat amb els grups estrangers; però almenys cal donar l'oferta per a qui s'hi apunti.

"La gent d'Empúriabrava capta la situació actual com un greuge comparatiu: residim aquí tot l'any, paguem els nostres impostos i no tenim dret a un dispensari al lloc on vivim. En canvi, a l'estiu, els que vénen aquí per passar uns dies, tenen dret a un dispensari municipal. Això és problemàtic", ens han dit des d'una farmàcia d'Empúriabrava.

El poble de Castelló sent el perill gens hipotètic de sentir-se dormitori d'Empúriabrava habitada per una gent que hi té el xalet en segona residència i que el seu domicili es troba a 2.000Km. de distància. Per altra banda, els habitants d'Empúriabrava han tingut la sensació que l'ajuntament s'enriqueix amb la urbanització amb els impostos que surten d'allà sense que, en contrapartida, s'hi destini la part que els correspon. Ja des del primer ajuntament democràtic hi hagué la intenció de forçar un equilibri dels dos nuclis.

Ara sí que, des de la mateixa associació de veïns Tramontana, diuen:

"Nosaltres hem aconseguit fer equilibrar la balança".

Un altre problema molt difícil de resoldre és la distància geogràfica entre els dos nuclis. El sentiment de pertinença a un municipi comú, ja ara, s'ha començat a produir; però ha de venir acompanyat d'aquesta integració urbana. És la pròpia estructura urbanística que difícilment comportarà mai un sentiment de poble.

"Per a nosaltres un dels objectius fonamentals és que l'expansió urbanística d'ambdós nuclis es realitzi recíprocament per tal d'arribar a integrar-se: que Castelló s'expandeixi cap a Empúriabrava i que la urbanització s'expandeixi cap a Castelló; com més proximitat geogràfica, menys distància hi haurà entre els dos nuclis. No hi ha altra alternativa donats els

límits del Parc Natural i la frontera amb Vilanova de la Muga pocs metres més enllà del barri del Butxí per una banda, i el sector de la Mugueta i els límits de Roses per l'altra", ens han dit des de l'ajuntament.

El repte està amb la segona revisió del pla general de l'any 1983 tenint en compte que la carretera de Figueres a Roses minimitza extraordinàriament la relació entre els dos nuclis i que el Masnou i el Castelló Nou no es desenvolupen perquè tenen una frontera. Es tractaria de trencar d'una manera o altra aquesta barrera física i està clar que tot projecte que es faci ho serà a llarg termini; però, mentre no hi hagi aquesta connexió, hi haurà sempre aquest problema d'una difícil interrelació.

Fins ara la introducció de la gent d'Empúriabrava al govern municipal ha estat molt minsa; com a màxim, hi ha hagut dos regidors representant els interessos de la urbanització. Qui domina la realitat urbana del terme municipal és la gent del poble.

"En aquest sentit, no es preveu un problema de segregació del terme municipal; com a màxim l'ocupació majoritària de l'ajuntament. I això pot arribar i ràpid: potser serà el primer poble a Catalunya que tingui un alcalde estranger o europeu", ens han dit.

1.3 L'escola de Castelló d'Empúries

Fa deu o quinze anys l'escola del poble estava ubicada al Palau dels Comtes; els alumnes estaven en tres aules perquè hi havia un grup de monges carmelites que se'n cuidava i que van plegar. Aleshores, va passar a ésser escola pública; de fet, molt mal inquibits perquè s'ubicaven en vuit unitats.

Això va passar una mica abans d'ésser un fet Empúriabrava i aquella escola pública va durar fins que es va edificar la part antiga de l'edifici actual. Posteriorment, s'edificaria un parvulari i l'escola nova actual no es construiria fins fa aproximadament uns vuit anys, el curs 1989-1990, quan d'una sola línia va passar a tenir-ne pràcticament dues (excepte dos cursos) des de P4 a vuitè.

La matrícula es va incrementar en aquests darrers anys quan es va començar la matriculació de P3. Actualment, encara que hagin tret els de setè per a fer la ESO, es va arribar a les tres línies començant precisament per P3 des de fa tres cursos. La matrícula s'ha disparat perquè és l'única escola que hi ha a Castelló.

"Va anar passant temps i demanant que si una escola a Empúriabrava, que si una escola a Castelló. Semblava que era important que fos a Castelló perquè no quedés com un nucli massa aïllat. L'escola integra i aglutina. S'ha tingut la sort que la mainada estira molt i per ella es fa coses que no es ferien; les famílies s'han anat adaptant", ens ha dit una mestra.

Per què aquest increment? Simplement, perquè Castelló ha esdevingut una zona de serveis amb una quantitat de gent considerable. Tant si resideixen a Castelló com a la macrourbanització, tothom treballa a Empúriabrava, fins al punt que actualment entre dos-cents quaranta i dos-cents setanta alumnes provenen d'Empúriabrava. L'increment exponencial de la població escolar, ha fet que molts vinguin de famílies de força comunitats autònomes de l'estat, molts estrangers, i també magrebins. Els estrangers són un nombre constant; però els magrebins incrementen molt des de fa dos o tres anys. Darrerament, també des de fa dos o tres anys, s'observa matriculació d'alumnes de l'Alemanya de l'Est i, també, d'ucraïnesos.

"Déu n'hi do la feina que es va fer a l'escola de Castelló, tant a nivell de mestres com de nens, per aconseguir una integració. De fet, no s'han donat episodis de rebuig", ens ha dit una mestra.

Així com al poble hi ha una gran barreja de gent, a l'escola s'ha aconseguit un grau d'acceptació mútua entre les diferents ètnies, cultures i tipologies de persones.

2. La pagesia a Castelló d'Empúries

2.2 Una plana obscura de la història de Castelló

No ens interessen els elements d'història del poble si no van lligats estretament a l'estructura social. Quan aquesta determina o explica importants components de la qualitat de vida de la població de Castelló d'Empúries, recórrer a la història esdevé absolutament indispensable.

A la guerra civil nostra hi hagué una gran desfeta a Castelló; sembla que en proporció d'habitants, és un dels indrets de Catalunya on la repressió fou més forta. L'historiador i cronista de Castelló, Albert Compte, ha relatat els fets de la guerra civil en un llibre; però nosaltres ens basem exclusivament en el testimoni dels nostres informants.

El comitè local de Castelló es va comportar amb una particular virulència; ja el mateix any 1936 havia mort a dos capellans, Miralpeix i Lluís Frigola, que se'ls feia responsables de la tasca educativa amb un grup de joves del poble, l'Espiga, l'òrgan de la joventut fejecista de Castelló. La tendència política d'aquest grup de joves era la d'Acció Catalana, agrupació partidista fundada per Claudi Ametlla familiarment molt vinculat a Castelló d'Empúries perquè la seva dona n'era filla.

A Castelló hi havia una escola de gabrielistes que va tenir una notable influència amb uns models pedagògics absolutament exemplars per l'època. A tots els gabrielistes els van matar a la paret del cementiri i al rector del poble a on és ara l'ajuntament. A més, van tancar a un grup de persones joves, dotze o tretze, al castell de Sant Ferran de Figueres, i la vigília de la festa major (Sant Llorenç, el 10 d'agost) els van carregar en camions direcció a Girona i els van matar a tots on hi ha avui la creu de Vilafreser.

"I deien que mataven el pollastre de la festa major. Són fets que en un poble pesen molt, fins al punt que encara avui es respira entre les famílies que en van ésser afectades", ens han dit amb realisme.

A partir d'aquella data, la festa major es deixaria de celebrar (amb petites excepcions promogudes pel rector i, encara, traslladant la festivitat al dia 11 d'agost) fins que no hi hagué el primer ajuntament democràtic, l'agost de l'any 1980. Fou una vertadera valentia tornar a posar en marxa la festa major. Arrel d'aquells fets lúdics i criminals, inexplicable agressivitat manifesta en un poble petit, el dol i el record havia pesat considerablement entre la població. L'editorial que invitava la població a participar-hi, és important per entendre tota la significació de l'esdeveniment. I deia així:

"Massa temps fa d'una festa itinerant sense consolidació. El dolorós record d'una diada, canviaria el curs de la nostra història de poble. San Llorenç no seria mai més una diada de festa i de joia per a

ningú, sinó de records. Els anys han anat passant com si tot un poble s'hagués de continuar sentint implicat en el curs d'un fet, d'una història. No. Ni el nostre patró Sant Llorenç, ni les nostres pregones tradicions, ni la nostra història, ni els carrers i places de la nostra estimada vila no poden restar encara sota el signe de poble en pecat. Es l'hora de tornar la festa i l'alegria a la data que hem heretat dels nostres avantpassats. Es hora que fem de la nostra festa major un autèntic motiu de reconciliació en un bon veïnatge de fraternitat i de respecte. I si la vida de cada home, de cada família, no s'atura en els moments difícils, menys la vida d'un poble. Els pobles com les persones tenen el deure de sobreviure a les tragèdies. Els pobles necessiten caminar lliures i en pau cap al seu futur, sense dies maleïts i sense drames irreversibles. La festa major torna el dia de Sant Llorenç, el dia de sempre. Quan sentiu el trillejar de les campanes, sentiu-vos convidats tots, grans i petits, vilatans i forasters a participar com cada any, com sempre, dels oficis religiosos, a les ballades de sardanes, als actes populars, a les competicions esportives, etc. La Festa Major és de tots. La Festa Major continua essent de tots. A cada casa la viurem de manera diferent, cada família tenim els nostres problemes, les nostres circumstàncies; però hi ha un sol desig que hauríem de voler que fos el de tots: que el nostre poble visqui sempre més en l'ordre, la pau, el treball i en la difícil i merescuda llibertat".

Aquestes tensions que desembocaren en els fets relatats tenen una explicació que està estretament lligada a la situació i evolució de la pagesia a Castelló d'Empúries. Són referències dramàtiques de la història que han deixat evidentment el seu rastre.

Quan encara l'agricultura era dominant, hi havia hagut uns terratinents que dominaven la situació; el petit pagès de trenta o quaranta vessanes havia d'anar a jornal amb aquests terratinents. Aquests jornalers es situaven a la Plaça dels Homes, que era una plaça de contractació, un mercat de mà d'obra i els amos triaven el més valent o el que els hi era més fidel; el que no estava d'acord amb la posició de l'amo, no tenia feina. Aquest no podia fer res més que apuntar-se a les colles de verema, o anar a collir olives a Palau Savardera o a Pau. I es creaven uns lligams de solidaritat fins al punt que qui era castigat pel senyor, ho era per tothom. Els odis a mort que això va provocar al poble derivarien fins als fets luctuosos i criminals que hem esmentat en ocasió de la guerra civil.

2.2 L'agricultura de Castelló

2.2.1 L'evolució estructural de l'agricultura

El treball agrícola a Castelló, tant pel que es refereix als cereals com a la ramaderia, ha disposat de sempre d'unes terres

extraordinàriament bones. Es conegut el gran cultiu d'userda o d'aufals (amb una varietat molt bona anomenada "Empordà" amb capacitat de competència amb totes les marques comercials), blat de moro i forratge de primavera. Hi ha un aquífer sec i elevat i una sèrie de pous localitzats al nord-est de Castelló d'Empúries amb aigües provinents del pantà de Boadella amb una Comunitat de Regants que porta el control d'aquestes aigües superficials (que no té res a veure amb les aigües subterrànies); no és una comunitat petita, sinó que abarca varis pobles, comunitat viva i ben estructurada que paga un tant per vessana per a tenir dret a l'aigua pels regadius.

Hi havia a Castelló una cria de bestiar de mules per treballar la terra que nodria tota la pagesia de Catalunya: Tarragona, Les Garrigues o la pagesia de muntanya. Fa vint-i-cinc anys el bestiar estava dintre del poble amb una grangeta que molestava el veí; es tenien set o nou vaques i es portaven a pasturar. Aquesta tendència ha anat creixent. Així com abans hi havia unes quantes vaques a cada casa, ara hi ha granges de quatre-centes vaques.

I va arribar un moment que, per exigències de la Comunitat Europea, van començar a sobrar animals i llet, àdhuc amb subvencions per a poder plegar. I el curiós és que s'està produint la mateixa llet. Què ha passat? Que el que tenia cinquanta vaques, per a poder mantenir aquell ritme o perquè el fill se li ha quedat a casa, ha hagut d'ampliar comprant als que han plegat o a gent d'altres comunitats, i el que abans estava repartit en un nombre gran d'explotacions ramaderes, ara entre tres o quatre estan produint el mateix que aleshores. I el que ha hagut de plegar de les vaques, ara engreixa vedells i fa carn. La ramaderia ha anat a menys; els ramaders han anat marxant cap a Sant Pere Pescador i l'Armentera.

Però, com hem dit abans, Castelló ha passat a un altre tipus d'economia; del sector primari s'ha derivat cap al sector terciari, els serveis. Això vol dir que l'agricultura ha passat a un segon terme perquè, per cultivar-la, s'han de tenir grans superfícies; des que s'ha entrat al mercat comú, s'ha fet difícil viure de la terra. I la paradoxa és que, havent-hi menys persones que es dediquen a l'agricultura, hi ha més terres a cultivar. Es tracta de relativament poques famílies que tenen molta superfície i per causa de la maquinària no tenen massa problemes. Entre pocs fan molta feina.

La mecanització del camp que es va produir els anys 1955-1960 va canviar l'estructura agrària, perquè un pagès amb cinquanta vessanes de terra no podia viure: si s'han de cedir a un altre que tingui maquinària, pràcticament no rendeix. Han anat caient els petits i els que han aguantat la patacada turística són els que han ampliat la seva superfície conreada; per tenir un rendiment, calen terres i maquinària. S'han de fer inversions milionàries. Ja des dels anys 60 l'alternativa era, o fer de pagès, o la fàbrica de llet quan encara elaborava els productes (formatge, nata i derivats de la llet), la farinera i un parell o tres de serrallers. I para de comptar.

Per altra banda, l'evolució futura de l'agricultura és importantíssima. Per exemple, els sistemes d'alimentació del bestiar han canviat i el forratge verd es col·loca en una fermentació controlada per a la conserva; l'us de la collita en sec ha anat a menys. Hi ha indrets de Catalunya en els quals s'han pogut posar en marxa aquestes indústries transformadores amb unes subvencions de la Unió Europea. A Castelló es va fer un estudi que va comprovar l'elevat cost de les instal·lacions i es va tenir por de fiar-se de les subvencions (que es poden tallar sobtadament) i, si a això hi afegim el fet que moltes propietats són petites i que molts socis de la cooperativa tenen els fills grans entre vint-i-quatre i trenta-cinc anys sense perspectives de continuïtat en l'agricultura, ja tenim el quadre complet. Molts han de viure d'ingressos atípics: les granges o els serveis turístics. Si s'acaba la subvenció, en ésser les explotacions petites (n'hi ha poques de més de 100 hectàrees), moltes són de lloguer, arrendament o parceria, la rendibilitat és més que dubtosa. El mínim cultivable es situa entre les setanta o les 100 hectàrees.

Per altra banda, la ramaderia amb la producció de llet anava bastant bé; es van fer unes inversions en maquinària que no eren amortitzables dintre la pròpia empresa.

"I, quan les coses han començat a afluir, l'individualisme dels pagesos ha impedit que es fessin cooperatives; només s'han creat quan n'hi ha hagut una necessitat i, quan aquesta s'ha cobert, s'abandona. Això ha passat amb tot el cooperativisme agrari i no agrari de Catalunya. Una persona, quan no té feina, s'arrapa allà on pot. Es monten empreses sense liquidesa i tot s'ha de fer a base de crèdits hipotecant els pisos dels treballadors per tenir garanties. El capdavanter amb vuit hores no fa funcionar l'empresa i els altres tampoc accepten que cobri més", ens han dit de la Societat Agrària Tramuntana.

"La ramaderia està de cap a caiguda; només queden els romàntics. Són tots uns enamorats de la seva feina i del bestiar. Hi ha els ramats necessaris per regenerar el que són les extensions dels Parc Natural, són els que protegeixen el paisatge del que havia estat Castelló fins ara. Si el món de la pagesia permanenceix és perquè són uns tossuts", ens ha dit un bon coneixedor del tema.

Queden els que es dediquen a la pastura intensiva, l'animal gros, els vedells. Els altres s'han estabulat amb els pinsos. Queden vaques i xais i els que s'hi dediquen estan treballant a serveis compartint la feina terciària amb la cria i l'engreix.

Amb tot, l'agricultura no s'ha abandonat tot i que molt condicionada pels problemes derivats de la Comunitat Europea que obliga a què es plantin monocultius. Aquests problemes són talment greus que hi ha granges que han hagut de tancar, altres

que han hagut de canviar les vaques pels porcs i terres de conreu que, en compte de seguir fent uns productes, han hagut de fer blat de moro. L'adaptació ha estat necessària i una mica forçada. Es reben subvencions per cultivar el girasol; fan el que els hi diuen i no precisament el que els podria proporcionar una rendibilitat. Amb la Política Agrària Comunitària (la PAC) es van fent uns cultius molt repetitius. Aquest problema europeu ha provocat que s'abandonés aquell cultiu privilegiat de l'userda.

Tot i així, és important que el caràcter d'aquest sector primari no hagi canviat, sinó que encara hi sigui; hi ha terrenys que s'han posat al dia tot servint, per exemple, aquest sector terciari; per exemple, es dedica a l'horticultura perquè hi ha una demanda de l'hosteleria. L'agricultura es reestructura.

2.2.2 D'algunes conseqüències imprevistes

L'any 1982, degut al canvi del tipus d'agricultura, es va començar a cultivar a Castelló el blat de moro a gran escala fins al punt que semblava que el blat de moro era la solució. I en aquest cultiu el canvi en el tractament s'imposaven, perquè s'abandonava el sistema de recollir-lo a mà, posar-lo en un assecador, després en una gàbia i finalment engrunar-lo. El sistema esdevenia el de les recol·lectores, recollint-lo en verd; es necessitava un fórmula ràpida per assecar-lo i calia muntar una estructura per a aquesta feina d'assecar.

La pagesia va plantejar la conveniència de fer-ho a través de la cooperativa agrícola; però per causa de l'abundància de socis, no resultava operatiu. Es va trobar suport en el Ministeri d'Agricultura i les vint-i-sis persones (amb dues que són de fora: Fortià i Pals) que tenien necessitat d'aquesta estructura ho van tirar endavant a través de la Societat Agrònoma Tramuntana. Van fer una aportació de diners l'any 1983 formant la societat i van comprar la maquinària d'assecar. La junta es renova per meitat cada dos anys i no es pren mai un acord sense un consentiment; cosa relativament fàcil donat l'embalum de membres de la societat.

"No ho fem per afany de lucre (a part del patrimoni que hem anat creant), sinó només per cobrir una necessitat nostre. Com que no convenia discriminar ningú, la cooperativa també forma part d'aquesta societat. Semblava que en aquell moment les cooperatives anaven camí d'agafar la fórmula de Societats Agràries de Transformació, i així ho vam fer", ens han dit des de la societat.

Els terrenys d'ubicació de l'empresa Societat Agrònoma Tramuntana eren propietat de la cooperativa; és per això que la cooperativa té tres accions i cada un dels vint-i-sis membres de la societat una acció. Hi ha un soci que ha abandonat perquè ha deixat de treballar com agricultor. L'empresa ha influït en l'economia agrícola de Castelló; les persones han anat ampliant la producció (han canviat els herbicides i els sistemes de treballar) i la

pagesia ha contemplat uns ingressos més elevats que els que tenia, sobretot des de 1983 a 1992.

A partir d'aquest moment, s'ha perdut l'equilibri entre els costos i els preus (aquests no els determina mai el pagès sinó que depenen de la llei de l'oferta i la demanda del mercat), s'experimenta una frenada. El cultiu del blat de moro vol molta riquesa i es troba amb els problemes dels herbicides amb herbes molt resistents que obliguen a fer un doble tractament que esdevé molt car. Els productes són de cases americanes i maten totes les herbes i això no es resisteix. D'un cantó, els ecologistes protesten i, de l'altre, les empreses volen vendre el seu producte; però la naturalesa, si l'ataques per un cantó, et surt per l'altre. Això planteja un problema de futur: les varietats d'herba que es produeixen, amb els deservants en poden matar una altra o degenerar-la. Està per veure el que pot passar en un futur.

A partir del naixement d'aquesta societat a Castelló, han nascut altres assecadors en competència en l'entorn (Fortià, Figueres, etc.). La funció de la de Castelló és només la d'assecar (les humitats no permetrien la conservació) i emmagatzemar, cobrant un tant per les despeses i mensualment per l'emmagatzament; però cadascú és lliure de vendre a qui vulgui. El treball fort dura un mes o un mes i mig i la primavera o la tardor la societat fa un servei de gasoil pels socis, a part del servei permanent de la bàscula.

"Això es va fer per a poder afrontar els mercats de futur; és a dir, es tracta de les situacions en les quals es donen fluctuacions del mercat: es produeix una reculada de preus i s'ofereixen quantitats importants de producte; fent pinya es pot afrontar l'oferta", diuen de l'Associació.

Hí ha una altra lectura de l'existència d'aquesta Societat Agrònoma Tramuntana. Es vista com una entitat defensiva, una expressió de la manca total de dinamisme del món de pagès. Allò s'havia d'haver constituït en el si de la cooperativa agrícola.

"La pròpia cooperativa es va negar a si mateixa la possibilitat de créixer", ens ha dit un pagès implicat.

Aquella societat havia d'haver estat una obra de la cooperativa agrícola i, si s'haguessin trobat al cafè cinquanta o cent pagesos i haguessin fet el bull, la iniciativa de la Societat Agrònoma Tramuntana hagués nascut a la cooperativa. En una societat de més de cinc-centes persones, si només dos-centes haguessin anat endavant, allò no hagués estat l'obra de vint-i-sis o vint-i-set persones. Què revelava aquest fet? Que l'esperit agrícola no era una necessitat i que hi hagué una falta total de dinamisme.

Aquesta manca de dinamisme es reflexa també en l'autosatisfacció o, més ben dit, la manca de visió de futur. En efecte, la

societat de l'assegador va contemplar als inicis la insistent demanda d'entrar en l'empresa que s'anava a crear d'una colla de pagesos de la població veïna de Fortià, distant uns 3Km. de Castelló d'Empúries. La gasiveria dels pagesos castellanins fou tal que ni van voler parlar-ne, secundats per persones importants de la vida política del poble. Amb el suport institucional del senyor Santacana del Departament d'Agricultura de la Generalitat, els de Fortià van fer el seu propi assecador.

"No era més lògic que tots els pagesos ens ajuntéssim a Castelló? I ara la societat s'acovardeix quan ha de fer una inversió de 150 milions de pessetes. Hem quedat aturats. L'única explicació és que "ja estem bé". Qualsevol polític ara ens dóna 50 quan, si anéssim plegats, ens donaria 60; seria molt més profitós", diuen uns pagesos.

Els pagesos castellanins no fan valdre les seves forces i el "punch" que els hauria de caracteritzar. Per què passa això? Perquè no hi ha la motivació interna que hi havia hagut fa quaranta o cinquanta anys quan es donava una misèria interna ratllant en la pobresa.

2.2.3 La identitat pagesa a Castelló

Per què hi ha tants pocs pagesos a Castelló actualment? El pagès de només trenta o quaranta vessanes va tenir la virtut o la sort de comprar una parcel·la a Empúriabrava i emprendre allà un negoci; va solucionar ràpidament la seva vida. Sense saber si és anar endavant o endarrera, ha deixat de fer de pagès. Aleshores, els grans s'han acollit a la PAC que juga una funció d'assegurança. Per la resta, una inversió voluminosa espanta i, com que no es volen maldecaps, no es prospera. "Ja anem bé", és l'expressió més habitual; quan en totes les coses, si no s'avança, es va malament. S'han comès molts errors.

"Jo em vaig desanimar quan vaig veure gent políticament important al poble que no veia més enllà del seu nas. S'han perdut massa oportunitats pel poble perquè s'ha volgut només especular. No parlem de temps pretèrits, sinó que ja hi havia democràcia: problemes d'inversió, dividits i sense capacitat com a cooperativa de la pagesia per afrontar segons quines coses. Anem fent, sí és cert, no estem malament; però podríem fer molt més", ens han dit críticament des de la pagesia.

El tarannà del pagès és força singular.

"Som una gent individualista, de caràcter conservador (no en sentit polític), no massa àgil per canviar potser perquè et sents arrelat al que tens i t'ho estimes; s'ha anat fent la xiu-xiu sense grans explosions de riquesa agrícola", ens ha dit críticament un agricultor.

Quan es va començar el turisme, molts pagesos han anat cap allà i altres amb els ajuts que vénen d'Europa han fabricat una picaresca, que és més que una picaresca; hi ha gent que ho fa malament i aprofita les subvencions. Com que es paga en funció de la superfície conreada, el que té cent cobra per cent; però el que en té deu cobra per dos. I, per altra banda, el que té cent no és pagès com activitat principal. Tot plegat és incoherent; però els que fan aquestes lleis tenen també grans propietats; és un peix que es mossega la cua.

El professional agrícola de tota la vida té la sensació que no s'ha estat just amb ell amb aquestes polítiques generals europees, tot i que observa que té més rendibilitat que els altres malgrat les subvencions. Abans el que tenia quaranta vessanes semblava que tenia qui sap què, àdhuc podia tenir mosso; però avui dia aquesta dimensió no permet fer res i ja cal que t'espavilis en tenir una altra cosa en el sector turístic o el de serveis.

"Amb el creixement d'Empúriabrava, els pagesos han demostrat ésser una mica pobres d'esperit, no han demostrat una dinàmica de pagès", ens ha confiat un agricultor.

Hom té la impressió que els pagesos, sense excloure la mateixa cooperativa, s'han anat dormint a la palla. En aquest sentit, Empúriabrava ha fet mal perquè ha fet que la pagesia s'encantés amb el victimisme davant les possibilitats que desencadena la nova situació. Els mateixos pares animen els seus fills a no treballar a l'agricultura mentre el turisme pot incrementar la qualitat de vida.

Ja hem al·ludit a l'envelliment de la població pagesa; això comporta que les idees es van apagant: com menys gent, menys idees. Fins ara encara l'agricultura té els seus avantatges: permet guanyar-se la vida ("dir el contrari seria una mentida", ens han dit), sempre hi ha feina, no manca res, es tracta d'una labor anàrquica que només mana la tasca concreta a realitzar sense que ningú exigeixi, s'està abocat constantment a la natura...; però cal enfocar les coses des d'una dimensió empresarial.

Es tracti de la gent gran o del jovent, el que és agricultor de professió i té les seves finques, hi troba unes compensacions: exerceix el seu ofici i se sent realitzat; l'ésser pagès no és únicament guanyar-se la vida, sinó trobar-hi aquestes satisfaccions: sense ésser una artesania, el treball de pagès té prou elements de creativitat. Hi ha pocs terratinents a Castelló, és cert, i el que passa és que les terres tenen un valor econòmic en el mercat i se les podria vendre; però el pagès necessita treballar-les aquestes terres altrament, de què viurà? A Castelló el 60% dels que cultiven la terra ho fan en propietat tot i que sigui moltes vegades en petites dimensions; la resta és en arrendament o parceria, i de jornalers n'hi ha ben pocs.

2.2.4 Els problemes paradigmàtics del "Centre"

Aquest és un tema molt polèmic arrel d'un local molt emblemàtic del poble. A partir de l'any 1891, any de l'Encíclica social "Rerum Novarum" de Lleó XIII, hi va haver una vertadera dinamització de l'organització de les parròquies a l'Alt Empordà; van néixer arreu a començament de segle entitats de socors mutus pels qui no tenien suficients medis per viure. Posaven diners en una caixa comuna per ajudar quan hi havia algú que estava necessitat.

A Castelló d'Empúries aquesta entitat va prendre el nom de Centro Agrícola i Social (d'aquí ve la denominació de "Centre") administrada per gent acostada a l'Església i que gaudia de la confiança de la parròquia; per exemple, Bonaventura Almà. Els acollits majoritàriament a aquesta assistència mutual van anar creixent i van ésser els que van crear un local que sempre se'n dirà "el Centre". Era l'època de la preguerra on els sectors s'identificaven amb l'esquerra o la dreta (els Esplais, els Aires Nous, etc). El "Centre" era un dels estaments vinculats a l'Església Catòlica.

Quan el dictador Franco va fundar el sindicat vertical, va usurpar els béns que havien estat patrimoni de les parròquies i, aleshores, la Hermandad Sindical de Labradores i Ganaderos va esdevenir la tutelar d'aquest patrimoni; però, en reconeixement i agraïment a la parròquia, la Hermandad va reconèixer un dret a la parròquia àdhuc documentant-lo per un contracte escrit, que no s'ha revocat mai, atorgant l'ús de fruit a perpetuïtat a la parròquia per a portar-hi a terme les activitats catequístiques i culturals; l'aspirantat, per exemple, s'hi ubicava amb un grup de teatre i encara ara a la part alta de l'escenari hi ha les sigles AC d'Acció Catòlica. El local sempre havia estat de la pagesia; però amb aquest condicionant entenent que en aquella època l'entitat més representativa del poble era la parròquia.

Durant la transició, la Hermandad va desaparèixer sense que hi hagués un sindicat que ho reivindicés (UGT no existia, les CCOO eren poc representatives i Unió de Pagesos era molt esquerranista). L'any 1978 es van crear les Càmares Sindicals Agràries per a les preservacions dels patrimonis sindicals col.locant-hi un president i és un canvi que fa que esdevingui més de la pagesia sense abandonar el caràcter popular. El "Centre" així esdevenia propietat del govern central.

Quan l'any 1993 arriba el decret de dissolució de les Càmares Agràries Locals, s'ordena la constitució d'unes juntes liquidadores nomenades per les mateixes Càmares Locals amb competència sobirana per a prendre decisions; havien de fer un informe en base a uns peticionaris i s'establien uns terminis. Aquestes juntes liquidadores, erigides en representants de les Càmares Agràries Locals, havien de decidir a qui és més convenient que vagi a parar aquest patrimoni.

A Castelló d'Empúries els peticionaris són tres: la Cooperativa Agrícola, la Comunitat de Regants (participant-hi més aviat com

un grup de pressió) i l'ajuntament de Castelló (una trentena de ciutadans en nom del poble, ja que l'ajuntament d'aleshores ni s'immuntava). La junta liquidadora ha de decidir, després d'unes reunions, sobre uns resultats que van quedar de la manera següent: tres vots a favor de l'ajuntament, dos a favor de la Comunitat de Regants i zero donant suport a la Cooperativa des del moment que aquesta renuncia a reivindicar el patrimoni. La junta informa la Generalitat del resultat i fins i tot els antics membres de la Càmera Agrària Local decidiren que el patrimoni anés a parar a mans de l'ajuntament.

Però aleshores hi ha un canvi polític i l'ajuntament és governat sota la presidència de Convergència Democràtica de Catalunya. I és aleshores que el Director General d'Infraestructures Agràries de la Generalitat, amb potestat per revocar la decisió de la junta liquidadora, diu que el que havia decidit aquesta no té cap valor i que cal tornar a posar d'acord els tres peticionaris; amb el canvi polític, es fa cas omís de l'acord de la junta liquidadora quan arreu de Catalunya s'està fent cas del que diguin aquestes juntes. A Castelló la singularitat és que no s'està parlant d'un local destinat a ús agrícola, d'una nau industrial, sinó d'un teatre.

A les reunions successives, la Cooperativa comença sorprenentment a reclamar els seus drets sota l'argument que el "Centre" havia estat sempre dels pagesos. I el conflicte neix aleshores perquè la Generalitat es pregunta, què n'hem de fer del "centre"? I la Generalitat pensa que això ha de pertànyer als pagesos instant-los a demanar-ne la titularitat amb les dependències útils per a activitats de reunions pels gremis del poble, mentre hi ha persones que creuen que el local d'espectacles, per història i tradició, pertany a la parròquia (àdhuc en temps franquista aquest dret fou respectat) i, si aquesta se'n desentén, el que millor pot representar els interessos de tots és l'ajuntament per a què pugui seguir essent un local social del poble.

La Generalitat està jugant els seus propis interessos en aquest afer. Les negociacions se centren en canviar tot el patrimoni; l'ajuntament pretén uns terrenys i un local fora dels casc antic de Castelló i la cooperativa es quedaria el "Centre", més un paller, més els drets que pugui tenir sobre el "Centre". Les discrepàncies estan en valorar com es qualifiquen aquestes propietats.

En el transcurs d'aquestes converses els que ho reclamen per l'ajuntament han garantit, per escrit i signat, espais per a totes les entitats agràries convertint el local, no solament amb finalitats socials, sinó en un espai on totes les entitats hi tindran cabuda. Adhuc el compromís s'ha fet com ajuntament. Però els de la cooperativa, pel seu cantó, parlen de recuperar-ho constituint altra vegada una candidatura exclusivament de pagesos i, per l'altre, els partidaris de la titularitat municipal han excitat els ànims recollint signatures ajuntades amb un document adreçat a l'administració catalana; a l'hora d'anar a portar aquestes firmes es van fer acompanyar per dos diputats socialistes, en certa manera, posant pel mig una hipotètica

decisió del Parlament de Catalunya. Per altra banda, la que menys opció hi tenia, la Comunitat de Regants amb la presidència d'en Bec, home molt conservador però de molta influència, amb certa força a nivell de superiors i personalitat, ho va embolicar de tal manera que va maquillar la junta liquidadora, perquè la titularitat anés a la Comunitat de Regants.

"Però a darrera hora, n'hi havia un que no el tenia prou ben collat i se li va girar i és com van quedar tres a dos a favor de l'ajuntament", ens ha revelat un pagès.

Es així que, excitat en Bec posteriorment quan va veure la campanya que es va fer de la recollida de signatures, va acabar donant suport a la cooperativa.

L'ajuntament convergent del moment, presidit per en Casellas i format per pagesos, es va manifestar d'acord en què la titularitat del local passés a l'ajuntament, perquè tenien la impressió que l'assumpció del "Centre" per la pagesia seria una càrrega massa gran; però resulta que ara que no estan a l'ajuntament aquells mateixos que havien signat com a junta liquidadora, ara no volen que sigui de l'ajuntament. Com és possible que hagin canviat d'opinió segons estiguessin o no a l'ajuntament? Hom té la impressió que, si hi hagués un ajuntament convergent, el "Centre" ja seria definitivament del poble.

En suport d'aquesta tesi municipal hi ha varis arguments. El primer és que la fundació del centre responia a la necessitat d'atendre les eventualitats dramàtiques del pagès castigat, pobre, miserable, assalariat del camp, que no tenia feina i que el contractaven a la Plaça dels Homes. Com es permeten ara erigir-se en hereus dels creadors d'aquell sindicat històric? Actualment el que ho reclama és un pagès que no té res a veure amb aquell i, a més, ha perdut la influència social que havia gaudit sobre tota la societat de Castelló; ara només domina la cooperativa que està patint una forta crisi interna i corporativament ha quedat com un gremi residual. Es diu que ha de passar als pagesos per respectar la tradició que havia acollit un sindicat agrícola oblidant que originàriament havia estat un sindicat de socors mutus.

El segon argument arranca de la pregunta: per què vol la cooperativa el local? Certament, no per conservar-lo com a local públic, sinó per vendre'l amb la finalitat de salvar la seva cooperativa que té un deute impressionant i que depèn d'una reclamació d'hisenda de 14 milions; seria una manera d'eixugar part del seu dèficit, hi veu l'aprofitament econòmic.

"Si a mi la cooperativa em digués que ho vol per a fer-hi al darrera una escola professional agrària, tot seguint fent l'ús de centre social i arrendant el bar per a treure'n un profit, hi estaria potser d'acord. Però la cooperativa té altres intencions. Potser no ho vulgui perquè es veu atrapada amb la sanció d'hisenda que s'afegeix a una economia ben poc pròspera; però "a

caballo regalado" tothom s'hi apunta. De moment, venem-ho i veurem què en podem treure", ha analitzat un pagès.

Però de quin patrimoni estem parlant? Certament no se'n pot treure un rendiment; està catalogat des de fa anys pel pla general i no s'hi pot fer res. Ni es pot alienar per una venda ("quin inversor privat voldrà un edifici catalogat? No es pot tirar-lo a terra per a fer-hi uns apartaments") i demana inversions milionàries de rehabilitació. De les tres entitats concursants, quina és la que té més capacitat d'inversió? Qui podrà vetllar efectivament pel patrimoni? La cooperativa agrícola destinarà diners del seu pressupost per un immoble del qual no en pot treure cap rendiment? Si va a la cooperativa, aquest immoble està destinat a caure. I ara la cooperativa demana unes permutes com, per exemple, un camp de dotze vessanes de terra en zona industrial per convertir-lo en magatzem complement del que ja tenen.

"Que jo entengui que la cooperativa hi té uns drets, sí hi estic d'acord. De fet, la cooperativa hi va néixer al "centre". Però així com la cooperativa fa dos anys no en feia ni cas, ara resulta que en fa un cas total", diu un pagès amb perplexitat.

El tercer argument és molt fort. La Cooperativa aplega molts pagesos que no són de Castelló sinó de la rodalia: Vilanova de la Muga, Fortià, etc. i de la Comunitat de Regants potser només el 3% és de Castelló; es tracta de dues entitats que no són estrictament locals. La més local i representativa de Castelló és l'ajuntament. Quina sensibilitat es pot exigir pel tema del "Centre" a un president que sigui, per exemple, de Vilanova de la Muga? Per mantenir l'esperit d'aquest patrimoni hom no es pot exposar que algú de fora hagi de decidir sobre una entitat que és dels castellanins.

El quart argument, esgrimit per molts i diversos informants, és la sospita fonamentada que, si en aquest moment hi hagués un ajuntament del mateix color polític que abans, el "centre" seria ara municipal; fa dos anys hagués estat de l'ajuntament sense problema, mentre que ara hi ha un contenciós complicat. La Generalitat se'n renta les mans i diu "aneu a reclamar a la junta liquidadora". Al govern municipal convergent d'aleshores tots eren pagesos i ara no n'hi ha cap de pagès a l'ajuntament. Hi ha una famosa manipulació. Ha esdevingut més una qüestió política que no pas social o d'interès pel poble. Hi ha una forta història política al darrera.

Com acabarà? De què depèn? D'una banda, la Conselleria d'Agricultura ("en Juanola que és l'home de Barcelona, va dient: 'poseu-vos d'acord vosaltres'") i, de l'altra, els peticionaris, tant la cooperativa com l'ajuntament; la Comunitat de Regants ha renunciat en favor de la cooperativa. Alguns creuen que la Generalitat té la paraula i que l'aigua tornarà al seu curs, al final s'arribarà a un acord. Segurament que la diplomàcia de l'ajuntament actual pot trobar una solució pactada entre els

pagesos i l'ajuntament abans que la Generalitat decideixi. Si fa dos anys no hagués costat res al poble, ara pot ésser costós i s'ha de veure si arriben a posar-se d'acord.

"Jo el que dic és que fa dos anys no interessava a ningú i ara interessa a tothom; aquí hi ha 'gat amagat'", ha revelat un pagès amb perplexitat.

Aquest conflicte pot segmentar la gent del poble en dos bàndols completament oposats. Tot radica en la lectura que es faci sobre la valoració patrimonial. Els canvis patrimonials històrics han acabat fent que tot quedi una mica més difuminat. I en aquests moments el conflicte es troba dintre mateix del consell.

3. Elements estructurals de la qualitat de vida

Ens proposem ara abordar alguns temes que considerem importants i que són com dimensions de la realitat que enquadren el clima darrera el qual es manifesten paral·lelament alguns elements de la qualitat de vida: l'associacionisme, l'assistència sanitària, la intervenció social i l'habitable en el context de l'ordenació del territori.

3.1 L'associacionisme a Castelló d'Empúries

Els tres punts forts del nou associacionisme a Castelló d'Empúries són el que afecten respectivament els joves, els veïns i la població immigrada extraeuropea. Els tractarem successivament.

3.1.1 L'associacionisme juvenil

Un pare de família ens confiava les seves inquietuds.

"Sempre m'havia preocupat i em preguntava, què farà el meu nano a Castelló? Quan els fills tenen més autonomia als 14 o als 16 anys, sempre se'n poden anar a Figueres per integrar-se a grups d'esplai. Aquí al poble només hi havia l'escola de música i el futbol. Però ara hi comença a haver-hi coses: l'esport s'ha diversificat i l'oferta cultural comença a oferir opcions

Els joves, des de no fa gaire, s'han començat a organitzar. Hi ha grups de joves que es mouen amb la finalitat de generar alternatives; una moguda nova capaç d'acollir moltes i diverses persones. Hi ha almenys vint entitats dedicades a l'esport, el teatre i, en general, les activitats d'oci: colles geganteres, paracaigudisme, futbol, ciclisme, equitació, excursionisme... hi ha una oferta relativament abundant i dispersa.

Qui està integrat en un grup d'aquests, té una continuïtat durant la setmana, i el cap de setmana més aviat serà per sortir amb els amics, anar al pub, fer alguna excursió organitzada, etc. Empúriabrava, per exemple, els caps de setmana de pràcticament tot l'any és el punt de trobada de tota la comarca amb la zona de la nit que està plena de pubs.

El Punt d'Informació Juvenil (PIJ) que s'ha obert aquests darrers anys per orientar les inquietuds que els joves puguin tenir, és una iniciativa nova de fa un parell d'anys que tot just està a la primera embranzida; li falta encara rodatge. Cal omplir-lo i és per això que hi ha uns monitors. Aquests són persones vinculades de sempre a entitats juvenils, d'animació en el lleure i estudiants de psicologia que van assumir la responsabilitat de l'animació del PIJ després d'una tasca en el casal de Castelló que tenia un embalum numèric important.

El PIJ té dues funcions bàsiques: d'una banda, com diu la mateixa paraula, informar els joves sobre objecció de consciència,

qüestions de salut, d'estudis, de treball, viatges, sensibilització sobre drogodependències, etc. dintre la xarxa de PIJs de la Generalitat de Catalunya; de l'altra, fer el paper de dinamitzador juvenil. El local permanence obert tres o quatre hores al dia fent aquell paper informador; però la resta del temps els monitors es dediquen a l'animació: anar a veure la gent, promoure activitats, organitzar "tanganes" com cursets de monitors, trobades d'entitats, camps de treball, campaments, casals, etc.; és a dir, en contínua activitat en molts i diversos plans.

I, a quines franges d'edat s'arriba? Majoritàriament, són les que es troben entre els 18 i els 24 o 25 anys. Són una mica els de la mateixa edat que els monitors i àdhuc n'hi ha de més grans que ells. La preocupació d'aquests monitors és la de poder arribar a l'interval d'edat de la ESO, dels alumnes de l'institut, per sota dels 18 anys, concretament entre els 12 i els 16 anys; a nivell de regidoria de joventut és un objectiu actualment plantejat.

El local social del PIJ, més que la funció de la tasca informativa, és un punt de trobada de les diverses entitats on s'hi fan reunions; la idea és que acabi essent un referent per a tota la munió d'entitats censades al poble (en realitat són una trentena les que funcionen) i pels joves, encara que només sigui per quedar pel cap de setmana. Es per això que el local és relativament multifuncional, tot i que els joves han manifestat que no s'hi senten prou bé, no s'ho veuen prou seu; la pluralitat fa que els joves perdin el sentit de tenir un local propi, no els hi acaba d'agradar: hi passa massa gent i s'ha fet massa popular. Hi ha problemes de convivència perquè, per exemple, tothom hi penja cartells i ve un altre al darrera i es queixa d'aquell cartell, o es provoca un desordre amb les cadires, o no es té prou cura dels materials; això provoca discussions i polèmiques quotidianes entre les associacions.

L'"Axart" és un grup juvenil de nova creació. Va ésser impulsat com entitat juvenil que aglutinés molts joves amb objectius diversos. Actualment és un grup molt poc organitzat. Els monitors del PIJ són els que empenyen, sense cap mena de paternalisme ("totes les activitats que es porten a terme intenten respectar el que els joves proposen; no es tracta d'imposar res", precisen els monitors), a joves que no estan disposats a assumir un paper dintre l'associacionisme juvenil que, per la seva banda, costa d'arrelar. Axart, en aquests moments, aplega seixanta-tres joves sobre uns quatre-cents del municipi, un nombre bastant important dintre de Castelló d'Empúries. S'integren en un nombre indeterminat de colles; no solament hi ha el grup dels porreros i dels pastillers o el grup dels kumbaiàs que s'ocupen del casal, sinó que hi ha molts i diferents grups que es posen a treballar en el que els interessa. La pluralitat és una característica d'Axart. Això fa que les reunions o assemblees generals siguin complexes i heterogènies perquè, mentre uns proposen idees que de cap manera es podran portar a la pràctica, n'hi ha d'altres que callen.

"Però aquesta és la gràcia d'Axart: que hi hagi diferents grups i diferents interessos. Uns estudien formació professional, altres són estudiants a Girona, o Barcelona, o Roses. I ara una de les esperances que tenim és que n'hi ha d'ESO que s'han inscrit. Dels grups que tenim ara, hi ha corda per un any o més. El moviment juvenil està en fase de consolidació: criden, discuteixen, etc. Hi comença a haver-hi un bon rotllo entre ells i l'ajuntament perquè tenen la idea que aquest està invertint recursos per a satisfer directament les seves demandes", ens ha revelat un monitor.

Les activitats d'Axart, per la diversitat mateixa dels seus integrants, són diverses i en un espai curt de temps han fet moltes coses amb una gran dispersió d'interessos: concerts, el parc infantil de Nadal, sempre han demanat farres i sortides amb els amics, un curs de folklore per ordinador, un curtmetratge amb tota la moguda que ha comportat moltes hores de filmació durant dos o tres mesos per a ésser presentat a dos premis. Dintre d'Axart, hi ha un grup molt vinculat al tema d'educació en el lleure; és per això que es va fer un curs de monitors en el lleure amb persones vinculades al casal d'estiu i de tendències molt diverses. Han passat enquestes als mateixos joves de Castelló sobre la política que s'està portant sobre joventut, per exemple, sobre el local del PIJ o entorn del servei de drogodependències i, en general, actituds juvenils que puguin haver passat desapercebudes.

Heus aquí que el grup Axart està sortint força bé (tot i que a nivell organitzatiu com a grup deixa molt que desitjar), aprofitant que molts joves d'Axart estan integrats a moltes i diverses entitats del poble (Reis, Terra de Trobadors, Comissió de festes per la festa major, etc.); per aquesta via, iniciatives de concerts i gresques d'Axart repercuteixen a totes les entitats culturals i esportives de Castelló d'Empúries.

"Costa vertebrar un grup guapo aquí; però hi anem al darrera", diuen els monitors.

Un altre punt relativament important de trobada juvenil és l'emissora municipal, un centre que no pot estar massa tancat.

"La ràdio és com un centre cívic: per manca de locals al poble, la gent ve aquí a fer petar la xerrada, disposa de jocs, de llibres i una mica de tot. Vénen aquí a passar l'estona i també a estudiar. Fins que no hi ha hagut la sala de lectura nova, no hi havia cap espai per estar", ens han dit des de l'emissora.

Quan l'any 1981 va començar a funcionar, ja es va formar a partir de gent jove i les emissores municipals o privades de la comarca l'envejaven: les instal·lacions eren molt bones, movia un pressupost de set milions en publicitat i la seva emissió era d'àmbit comarcal. Es deia Ràdio Alt Empordà.

En néixer les emissores privades (SER, COPE), va passar a ésser municipal perdent la seva força i àdhuc el nom; ara es diu Ràdio Castelló amb molts problemes de manteniment i amb un abast molt més petit. D'una època a l'altra el que varia són els mitjans. L'any 1987 es va ubicar a la Plaça dels Homes amb participació de nois adolescents jovenets de 13 anys (costa molt integrar-hi les noies, fet del qual ningú en sap donar una explicació. "Es una psicologia del poble?", es pregunta algú). La direcció gaudeix d'una retribució econòmica i és portada a l'ensems per dos joves de 25 anys, l'un ocupant-se de la burocràcia i l'altre de la programació i el manteniment dels col.laboradors. Aquests són uns trenta voluntaris que tenen edats entre els 16 i 18 anys que es recluten espontàniament.

"Coneixen gent, vénen i diuen: puc fer un programa? Li diem: Seu aquí i prova. Si ho fan mitjanament bé (tampoc pots exigir molt), els acceptes", ens han explicat.

Quan hi hagué el canvi de locals, la gent que cobrava va plegar robant tot el que va poder; per exemple, els discos van desaparèixer. El local actual no és gens funcional amb una temperatura insuportable a l'estiu perquè es troba sota una terrassa. Des del punt de vista publicitari, fins ara es descartava tota mena de publicitat per causa de la programació cultural que es realitzava, tot i que la gent del poble és com si no ho sabés que hi ha la ràdio; però ara el projecte és fer-ne de publicitat per a poder pagar els col.laboradors i hom té la impressió que hi comença a haver-hi més acceptació. En aquest sentit es comença a tenir alguns ingressos per publicitat, cal dir que encara en rodatge perquè el problema és que els que s'anuncien ho han de fer més per col.laboració (trenta mil pessetes en tot l'estiu) que no pas per verdadera publicitat: els comerços en un poble són prou coneguts i, si l'emissora no surt del municipi, ningú té un interès real a anunciar-se. Es un tema de mercat.

El projecte més immediat és el de garantir una preparació dels que fan ràdio. S'ha cregut interessant contactar amb la Universitat Autònoma de Barcelona via conveni per a poder tenir algú preparat en la tècnica radiofònica. Es veu la conveniència de comptar amb persones que estudien i que en certa manera estiguin obligats a fer una feina per tal de millorar la tasca, sobretot la informativa.

"A part que nosaltres no podem dir segons quines coses des del moment que som treballadors de l'ajuntament (No hi ha massa polèmica; però hi ha hagut situacions com ara en ocasió de les eleccions municipals en les quals els polítics s'han rebotat i tirat micros tenint que suspendre el programa davant del descontrol. La ràdio es va tancar un any). Val més estar una mica al marge i no mullar-s'hi massa. No ens podran acusar d'afavorir l'un o l'altre; no volem donar suport descaradament qui dona suport a l'ajuntament, com fan

altres emissores. Hi ha informatius aliens a nosaltres que no podem dir", ens han dit.

En aquest moments, alternant els programes entre els que es fa cadascú i els que es decideixen amb tot el personal de l'emissora, es fan magazines, programació general, concursos, premis amb regals, col.laboració amb l'institut de Roses sobre temes d'informació agrària (que agradava molt a tothom, sobretot a la cooperativa d'agricultors), etc. El càlcul d'audiència oscil.la entre les tres i les cinc mil persones. Pel que es refereix a la cobertura, en aquests moments es troben amb la necessitat de millorar l'antena perquè el campanar de l'església fa de pantalla; s'espera en l'immediat poder disposar d'un emissor nou per a poder cobrir un àmbit comarcal i això donaria l'oportunitat de modificar la mateixa programació.

"Hi ha una llei que no ens ho permet; però arribarem fins on ens doni la llei. Sempre hem estat legals i potser és el problema que hem tingut. Totes les emissores municipals sobrepassen de molt els seus paràmetres", ens han dit decididament.

El problema greu de l'emissora és tant econòmic com d'infraestructura: tot és molt vell, manca rodatge al personal responsable i, també, implicació de l'ajuntament amb la ràdio. Sembla que aquest s'ha bolcat de ple amb la televisió local de Roses que, en no haver-hi llei, emet en la potència que vol i com vol. La televisió emet per les tardes i Ràdio Castelló al migdia i tota la tarda perquè no pot fer més hores per manca de gent i de material i de col.laboradors que, en no cobrar, és difícil refiar-se'n.

De cara al futur, s'espera una inversió de vint-i-cinc milions; tot serà nou i hi haurà renovació del material. El mateix ajuntament és optimista en aquest sentit. Es tracta de veure què passarà, l'expectativa és que es podrà fer ràdio molt seriosament. S'està pensant en dues coses: el conveni amb la UAB i el canvi d'ubicació de la ràdio. Es així com es podrà fer ràdio amb cara i ulls.

Per tot el que es refereix a l'associacionisme juvenil, el que es fa difícil és la captació de joves d'Empúriabrava. La urbanització està separada geogràficament, amb uns residents d'edat alta, amb gent del país barrejada amb estrangers i tenint uns fills que potser a la llarga s'adaptaran perquè molts ja hi han nascut a Empúriabrava. Es tracta d'un poble que fa aproximadament quatre-centes hectàrees, sense personalitat, sense una plaça major ni un casino, una realitat artificial i imposada. Fora de l'horari escolar, allà hi ha poca vida; ni biblioteca ni una relació normalitzada amb els companys d'escola.

"Sembla que ara a l'hivern disposaran d'una sala de lectura per a fer els seus deures i compartir una convivència necessària unes hores més", ens ha dit un pare de família.

3.1.2 Les associacions de veïns

El barri del Botxí és encantador i agradable nascut l'any 1971 com a resultat d'una actuació cooperativa amb unes setanta-cinc cases de planta baixa o màxim un pis, totes enjardinades. El cost de les cases fou de mig milió de pessetes i el que no disposava dels diners va trobar la facilitat de crèdits a un preu reduït. El Botxí aleshores es va poblar de gent jove que ara ja és gran; en aquests moments la majoria de les famílies són persones grans tot i que hi ha algunes famílies amb mainada, alguna d'immigrant i poques cases de segona residència. Al Botxí la convivència és bona.

L'associació de veïns del Botxí ha contemplat ja tres presidents i va néixer com a fruit d'una necessitat col·lectiva del nucli: es tractava d'economitzar recursos en la distribució del gas propà. Tenen un gran dipòsit que s'havia d'omplir periòdicament i algú de la junta de l'associació havia de portar l'import que pujava entre les cent-vint i les cent-quaranta mil pessetes. L'associació no disposava d'un romanent per qualsevol eventualitat que pogués presentar-se (per exemple, l'any 1982 netejar el dipòsit i l'any 1993 alçar-lo) i es va proposar de responsabilitzar l'associació d'un cobrament periòdic en funció del consum amb un marge que servís de provisió de fons per l'associació. Si el gas costa seixanta pessetes el metre cúbic, se'n cobren seixanta-tres.

La lectura dels comptadors de les cases és feta pel secretari de l'associació que, a través de la Caixa, diposita els diners en un compte corrent que serveix per a pagar el preu del producte directament a través de l'entitat financera. Així s'agilitza la gestió. Aquest secretari cobra una quantitat simbòlica per a fer aquesta tasca.

"Interessava que continués l'associació per la qüestió del gas propà. A vegades cobrem menys que el preu de la factura; tampoc ens interessa fer-hi negoci ni acumular capital", ens han dit de l'associació de veïns.

L'associació de veïns del Botxí juga un paper col·lectiu al barri: quan hi ha un mort es fa una corona de flors i al setembre es celebra la festa del barri amb una comissió de festes que se'n ocupa (abans es feia per Sant Joan amb sardanes, coques i xampany; però es va deixar de fer durant 5 o 6 anys per causa de les gamberrades juvenils amb els petards i els coets).

Empúriabrava té també la seva associació de veïns, Tramuntana, refeta els anys 80. Té una junta de deu persones i una assemblea (es fa per Setmana Santa) d'aproximadament vuit-centes cinquanta socis, sobretot alemanys ("tres cents, que són els més fidels"), anglesos i francesos ("un centenar llarg de cada país") i la gent espanyola ("dos-cents catalans i vint espanyols") que hi té botiga. Aquests socis del país s'interessen tanmateix ben poc per l'associació. Els socis individuals paguen de cotització dues mil pessetes i els que hi tenen negoci sis mil. A més, han fet unes

camisetes per la festa del Carme que venen a mil pessetes quan el seu cost real és de tres-centes seixanta. No hi ha problema de diners a l'associació.

"L'objectiu és el de mirar d'arreglar de mica en mica la urbanització. Detectar els problemes que veiem i que potser l'ajuntament no veu. Fem de policia. Fa tants anys que està malament aquesta urbanització que n'han de passar molts per a què es vegi un fruit! De mica en mica anem lluitant", ens han dit de l'associació.

L'entitat pressiona per a què les coses s'arreglin. Es van fent millores cada any; però la superfície és tan gran que, per molt que s'inverteixi, es nota poc. Per a l'associació la comunicació és important: s'envien cartes al consistori i s'acudeix als plens. Es té la impressió que els alcaldes que hi ha hagut a Castelló no s'interessaven per a res i que els escrits que rebien anaven directament a la paperera; s'ha hagut d'arribar a l'alcalde actual per a trobar un mínim ressò: visita la urbanització, escolta molt el que es diu i permet l'assistència als plens podent parlar després del ple sobre el que s'ha tractat. Aquest ajuntament ha comprat el Centre Cívic i s'hi està fent obres i ara els jardins estan ben cuidats i a la platja hi ha un bon servei de neteja.

Les activitats són heterogènies: amb un cens de 1.200 persones amb dret a vot s'havia d'anar a votar a Castelló d'Empúries i es va aconseguir tenir una taula electoral a la urbanització, s'han demanat parades d'autobús que no tenen indicacions ni una marquesina per quan plou, s'ha sol·licitat la neteja dels canals quan era convenient, hi ha el problema del condicionament dels carrers quan algú ha fet obres de construcció o reparació de les cases i irresponsablement es deixa el carrer fet un fàstic ("a través del mateix permís d'obres, s'hauria d'obligar els constructors a deixar-ho en condicions"), a una urbanització amb cinc mil embarcacions i 35Km. de canals navegables no hi ha cap indicació a l'autopista ("la gent no va a la platja de Castelló d'Empúries sinó a la d'Empúriabrava").

Des de l'aspecte lúdic i cultural es promouen festes ("per a què els socis vegin que es fa alguna cosa") com, per exemple, les festes del Carme (el 16 de juliol) amb una processó pel canal, una sardinada a la platja, els geganters de Castelló, vi a granel de la cooperativa de Mollet de Peralada, focs artificials i ball amb una participació massiva d'entorn de les tres mil persones. Anualment s'organitza una exposició de pintures d'artistes d'Empúriabrava i Castelló.

"El que busquem és que aquesta urbanització deixi d'ésser tan anònima; que es vegi que hi ha gent que es preocupa dels estrangers", ens han dit de l'associació.

3.1.3 Les associacions d'immigrats

A Sant Pere Pescador hi ha una associació d'immigrats africans, Al-Jamà, que significa "reunió" o "entre tots els immigrants" que aplega molts socis de Castelló. Va néixer com associació no-governamental per a tot l'Empordà el 24 de juliol de 1994; però ja existia feia temps sense ésser legalitzada, es deia Associació Duc de Sant Pere Pescador. Des de la legalització es va estendre com una bola de neu; el president, Dudú, va venir a Castelló a explicar la idea a les persones més representatives dels col·lectius immigrants del poble; es va anar parlant i, a través del contacte tu-a-tu, va aplegar una bona quantitat d'associats. Magrebins, senegalesos, gambians, catalans i castellans són els qui en formen part ("vam pensar de fer una associació mixta perquè costa molt de fer-ho amb negres. L'experiència és un fracàs; es tracta que tothom hi pugui venir"); promouen la interculturalitat i informen la gent en temes socials (el difícil reagrupament familiar, per exemple), sobre legalització i qüestions laborals.

"Soy vocal de Al-jamà. Como asociación tenemos más fuerza y Cáritas nos apoyó mucho. Desde que está este gobernador Aznar, no hay manera de tener todos los papeles que nos piden", ens ha dit un senegalès.

L'associació vol respondre a la idea general dels immigrants que han vingut a buscar una subsistència: ajudar-los. Cadascú té la seva terra ("ja diu Le Pen a França que cadascú té la seva terra") i, si els immigrants són aquí, és per causa de la pobresa i n'hi ha que han vingut per temes colonials: volen tenir una casa bonica i un cotxe ("hi ha gent que està millor aquí i n'hi ha d'altres que estan fatal. Això és així"). Els socis paguen dues-centes cinquanta pessetes al mes.

"El tema de les quotes és delicat: si dius cinquanta pessetes, la gent també ho trobarà car perquè creu que és millor anar a comprar una cosa o anar-se'n al bar", ens ha dit el president.

Al-jamà és la que ha aconseguit formar l'escola d'adults de Castelló amb quatre professores voluntàries i amb el suport incondicional de l'ajuntament, del Consell Comarcal que paga els professors, Càritas que es fa càrrec del material i de moltes persones. La gent no sap ni la llengua del seu país ni la d'aquí i l'ajuntament va cedir un garatge per a fer-hi classes de català; però encara no s'ha posat en marxa. El que sí s'ha aconseguit és fer efectives unes classes de cultura general per a homes i unes altres per a dones. En parlarem un altre moment.

Hi ha problemes reals i concrets d'integració i la lluita s'adreça precisament a aconseguir un reconeixement. Que la gent s'integri, intentar entre tots conviure. S'ha demanat subvencions dues vegades als Ministeris de Treball i d'Assumptes Socials i han estat denegades dient que no saben el que fan, tot i que es tracta d'una associació molt reconeguda.

"Es per això que nosaltres hem format associacions per a veure si podem integrar. I sembla que la gent d'aquí no volen que fem això. El problema crec que està en la gent d'aquí; però ells diuen que som nosaltres que no ens volem integrar. Hi ha racisme aquí, l'important és assumir la diferència perquè ningú és més intel·ligent que un altre: som diferents de mentalitat; però no superiors. Te'n adones que hi ha persones d'aquí amb un nivell d'estudis elevat i que et fan unes preguntes que no són pròpies d'una persona que té carrera. Si costa formar una associació, quan es tracta d'immigrants encara costa més. Si fem conferències, la gent del país no ve i, quan les organitzen els d'aquí, està tot ple", ens ha dit el president.

3.2 L'assistència sanitària a Castelló

3.2.1 L'assistència mèdica i ambulatoria

Fa 20 anys, hi havia un metge a Castelló que tenia la consulta particular a casa seva. Era una plaça tancada pel nombre d'habitants que hi havia a Castelló; una persona de tracte poc afable i d'una tossuderia tal que no permetia cap més presència mèdica a Castelló, fins al punt que l'ajuntament hi va haver d'intervenir intentant adequar la realitat assistencial a les necessitats de la població.

Els anys 1979-80 es va fer un dispensari municipal bastant ben equipat on àdhuc s'hi feien anàlisis clíniques i radiografies. Fa dos o tres anys que ha passat a dependre del CAP de Roses i això ha comportat algunes modificacions al dispensari.

Hi ha qui opina que en tema d'assistència sanitària Castelló ha anat enrera perquè s'ha perdut el metge de capçalera, la relació personal. Castelló havia tingut quatre metges que tothom coneixia i ara, hi ha com una mena d'ambivalència: s'ha empitjorat des del moment que si hom es troba malament en dissabte o diumenge s'ha d'anar amb cotxe a Roses i després a Figueres i s'ha reorganitzat l'assistència sanitària millorant l'ordre i la planificació; però al preu de fer desaparèixer el metge de capçalera.

En efecte, el dispensari municipal de Castelló disposa de dos metges, un al matí i l'altre a la tarda, una ATS, un pediatre tres dies a la setmana, una comadrona uns dies determinats; tot dependent del CAP de Roses. Quan es produeix una urgència fora de l'horari del dispensari municipal, hi ha un recurs doble: acudir a urgències amb la intervenció de la policia municipal que es preocupa de l'ambulància i del que calgui, o posar-se directament en contacte amb el CAP de Roses.

"En aquest sentit l'assistència és bona; però hauria d'ésser de les vint-i-quatre hores, perquè no deixa d'ésser absurd que s'hagi d'anar primer a Roses per a després ésser traslladat a Figueres. Acaba essent una pèrdua de temps", ens han dit de la policia municipal.

El dispensari bàsicament el fa servir la gent de Castelló i alguna persona d'Empúriabrava. El públic sol ésser majoritàriament de classe obrera mitjana i també n'hi ha alguns amb poder adquisitiu, amb una proporció semblant entre la gent del poble i immigrants de l'estat; aquesta és una qüestió que depèn de la proporció respecte a la quantitat d'immigrants en un lloc determinat. El problema s'agreuja considerablement a l'estiu amb la massificació (de cinc mil persones es passa a seixanta o seixanta-cinc mil); s'incrementa la demanda. Hi ha dos metges de reforç de nou del matí a nou del vespre.

Però el tema greu és el d'Empúriabrava ("que funciona com a ciutat amb uns quants milers de persones en els dies punta quan a Castelló ni es nota l'increment").

Les expectatives són optimistes: apunten a la presència diària d'un metge al Centre Cívic. Mentrestant, tots els nostres informants coincideixen en dir que no pot ésser que l'ambulatori es trobi a uns 3Km. de distància funcionant de vuit a deu del matí.

"Cert que hi ha un servei d'autobusos que fa la connexió amb uns horaris; però la gestió es complica, per exemple, per aconseguir receptes per un tractament de llarga durada: aixecar-se a les set del matí, fer una despesa (exceptuant els jubilats) que a vegades és més cara que el medicament i pràcticament els agafa mig matí, de les set a les onze o a les dotze. Des de l'associació de veïns ho hem exposat: s'ha demanat que hi hagi un servei mínim ambulatori aquí a Empúriabrava encara que sigui de dues a tres hores a la setmana per a poder fer les receptes. Sembla que s'està arreglant", ens ha dit un farmacèutic.

Hi ha molta gent que es troba amb aquest problema. Es una despesa econòmica que en alguns casos és excessiva, sobretot en el cas dels jubilats que només tenen la pensió, o d'aquella senyora que s'ha de posar diàriament unes injeccions i se l'obliga a anar-hi a les sis de la tarda. O les dones àrabs embarassades que no disposen de vehicle i el marit no pot deixar la feina, com ens explica la comadrona; si aquesta dona té la tensió alta, per exemple, anar a peu amb l'autobús es fa complicat.

"Jo haig de fer sempre de taxista. Encara que no sigui el que val, per una persona que cobra trenta mil pessetes al mes i ha de pagar un lloguer, la llum i el telèfon, representa molts diners. Ara diuen que hi posaran un dispensari i a veure si és veritat", ens diu una farmacèutica.

Això fa que el farmacèutic, que a Empúriabrava sempre amplia l'horari, faci molt el paper de metge, la gent s'acostuma a què el farmacèutic ho solucioni tot: "què m'haig de prendre per a això?"; els metges privats fan un horari i molts caps de setmana o durant els dies feiners no n'hi ha cap de metge.

Des de l'escola, a l'hora de matricular-se els alumnes, ja els hi demanen el carnet de vacunacions. Tot i que sempre hi ha algú que no té papers, o que els ha perdut, o que no té el carnet de vacunacions, en general no hi ha problemes. Aquest tema de les vacunacions no és problemàtic perquè ja es fa obligatòriament des de l'escola i, a més, quan ha estat necessari, es fan les proves de la tuberculina. D'aquestes revisions escolars se'n cuida ara el servei de pediatria del CAP.

Un tema important és l'atenció sanitària a la població immigrada. S'ha observat que els immigrants de la resta de l'estat fan més ús dels serveis sanitaris que els nadius de Castelló; més consum de visites, de consultes i de medicaments. Quan són coses de poca importància (picades, infeccions d'orella o de coll, per exemple), molts van al farmacèutic i no al metge. Aquest els envia al metge quan es tracta de coses més delicades.

"A vegades em toca fer el paper de metge", ens ha dit un farmacèutic.

La immigració marroquina o centre-africana sol consultar molt; se suposa que molts no disposen de cartilla de la Seguretat Social i solen anar a la farmàcia quan han acabat de treballar i, si van al metge, els cobrarà la consulta. Els magrebins, concretament, estan acostumats a no tenir assistència sanitària al seu país i, quan arriben aquí, amb poc temps s'hi acostumen a anar a la farmàcia o al metge i, per a no res, hi acudeixen. Manca de cultura sanitària? Exigeixen més?

"Els marroquins i gent així, que n'hi ha molts, em tenen molta i molta confiança. Em consulten molt. Han anat a comprar un medicament a una altra farmàcia i, sense cap mena de mala intenció, em vénen a consultar com s'ho han de prendre o si m'ho han receptat bé", ens han dit a una farmàcia.

Aquest tema lliga amb el de l'automedicació. Si la població s'automedica és perquè diu que té mala assistència, o que el metge no li fa cas, o que no té temps d'anar al metge. Es dona sobretot en persones de fora que no són residents a Castelló, que van i vénen.

"L'automedicació es donava més anys enrera i es dona a tot arreu. N'hi ha; però no molta. Des de la farmàcia s'ha d'anar molt en compte i, quan dispenses alguna cosa, mires per a què ho volen prendre. La nostra feina és orientar, que els medicaments siguin administrats correctament", ens ha dit un farmacèutic.

La qüestió de les receptes està molt més controlat: s'ha d'anar a l'ambulatori o al CAP de Roses.

"Si es dona automedicació, el principal responsable és el farmacèutic que hauria de saber de la prohibició que té de vendre medicaments; un farmacèutic no pot

donar un antibiòtic sense recepta", ens ha dit decididament un metge.

Els tipus de malaltia que es veuen, tractant-se d'una població tant cosmopolita com la d'Empúriabrava i d'una regularitat tan variada com la turística, són també molt diversos. Cada país té les seves malalties. Això arriba al punt que

"Quan em demanen un medicament, els mateixos majoristes em diuen que demano coses molt estranyes. Tinc un vademècum francès, un d'alemany, un d'holandès i en manca un d'àrab. Es molt complicat", ens diuen des d'una farmàcia d'Empúriabrava.

En temes de salut mental, persones que estan ensorrades o amb depressions, a l'hospital de Figueres hi ha un psicòleg i un assistent social als quals s'hi pot recórrer i que són com una delegació de l'hospital psiquiàtric de Salt; fan tractament i generen activitats terapèutiques. El psicòleg de l'escola del poble també juga un paper d'assessorament.

3.2.2 Altres qüestions sanitàries: salut pública

Una qüestió perfectament resolta a Empúriabrava és la vigilància sociosanitària de les platges en el cas d'eventualitats que puguin sorgir; des de la platja de la Rubina a la banda de Roses (amb 25.000 banyistes diaris) a la de Can Comas al costat de la Muga (sense un camí fàcil d'accés i amb molts menys usuaris). Pels accidents de la via pública hi ha un lloc de la Creu Roja amb un servei d'ambulàncies a l'entrada d'Empúriabrava, a l'Oficina de Turisme, convivint amb la policia municipal i els mossos d'esquadra.

Fa dos anys hi havia hagut molts problemes amb el tema de la vigilància a les platges. Se'n cuidava la Creu Roja amb només dos voluntaris que ni tan sols se'ls pagava. A part de la manca de seguretat, es donava una molt mala imatge.

"Si hi hagués hagut qualsevol accident que, per sort no n'hi hagué cap, ens hagués caigut un paquet a tots. Era un cas d'irresponsabilitat total", ens han dit.

L'any passat es va fer una concessió a una empresa privada de Roses per dedicar-se a la vigilància de les platges. Hi havia un coordinador que distribuïa per zones els socorristes que s'havien de cuidar d'aquesta vigilància amb dos llocs de socors al lloc de la Passarel·la amb una ambulància cada un: el central amb tota mena de cures, i una casa de socors no equipada (sense lliteres de rodes, tenint que posar un plàstic per evitar infeccions, etc.). Amb tot, entre el que demanava l'empresa concessionària i la confederació d'empresaris, el pressupost es disparava. I la despesa era coberta per l'ajuntament de Castelló. Fins ara es tractava de disposar d'un servei d'ambulàncies municipal i de tot el necessari: walkis, antenes i personal amb un pressupost aproximat de set milions de pessetes. L'embarcació ja és pròpia amb la necessitat d'assegurar el seu manteniment. En

l'eventualitat de què una persona s'ofegués, la responsabilitat va per l'ajuntament; si hi ha una concessionària, la responsabilitat és d'aquesta.

Les famílies hi anaven confiades perquè sabien que cada 250m. hi havia un vigilant amb prismàtics. Es van rebre felicitacions tant dels empresaris com de l'associació de veïns Tramuntana que solen ésser molt crítics.

"A la platja les ambulàncies estan a peu de sorra amb nois i noies socorristes connectats amb telèfons que controlen els serveis de les persones i de la platja. Això no ho havíem tingut mai", reafirmen des de l'associació de veïns Tramuntana.

Per la propera temporada s'ha rebut una oferta de la Creu Roja (d'un cost de set milions set-centes vuitanta mil pessetes) que s'adequa més a les possibilitats pressupostàries de l'ajuntament, perquè l'única despesa que comportaria seria la dels vigilants (deu socorristes i dos més a un altre lloc, a més d'un coordinador, un conductor i un acompanyant d'aquest); es rebaixaria el pressupost a quatre milions. El que s'ha hagut de fer és adaptar-se al nou pressupost a l'hora de plantejar la concessió.

La delegada municipal per les platges és una tècnica d'esports que havia estat a l'Oficina de Turisme; ja fa set anys que treballa a l'ajuntament. Els socorristes l'any passat havien fet un curs teòric i un de pràctiques de socorrisme terrestre amb la pretensió que es tractava d'un títol oficial i homologat; posteriorment es va veure que el temari no s'hi adequava.

El 80% dels problemes socio-sanitaris més típics de la platja de Castelló d'Empúries són: els canvis de temperatura sobtats, els cops de calor, les picades del peix aranya, les lipotímies de les persones que no mengen, els accidents amb les motos aquàtiques, les contusions de les persones que juguen a la platja, la torcedura de les extremitats i el ròssec de la medusa. Excepcionalment, hi ha hagut algun problema greu amb els talls de digestió o el d'ofec (molt pocs perquè no són platges perilloses) o el nedar massa lluny fins que no s'és capaç de tornar; aquests casos depenen del corrent que hi hagi comptant que el vent de la tramuntana és molt perillós.

Pel que es refereix a la medicina preventiva, al dispensari municipal hi ha uns objectius de control analític cada sis mesos de determinades patologies (hipertensió, diabetis, obesitat, tabaquisme, drogodependències, alcoholisme) ja especificades per la mateixa seguretat social; però el problema és que la gent no té una cultura sanitària de la prevenció. La comadrona, per la seva banda s'encarrega de la planificació familiar amb conferències, vídeos i reunions informatives.

"Aquí atenem el puerperi i el consell genètic; és a dir, l'assessorament sobre els procediments contraceptius. Potser sí hi ha alguna senyora que ve

tard al control d'embaràs; però hi ha molt pocs embarassos sense controlar. He anat a fer puerperis domiciliaris a Empúriabrava i, encara que vegis precarietats econòmiques, la gent demostra una certa educació sanitària; la gent demostra una sensibilitat", ens ha dit la comadrona.

Des de l'ambulatori es coneixen les situacions de les persones que acudeixen a la consulta pel control habitual d'embaràs; s'ignora tot entorn dels que no acudeixen a la consulta. De totes maneres, amb l'estadística es pot comprovar una relació entre els naixements que hi ha i el nombre de persones controlades a l'ambulatori i es constata que la diferència és mínima. Al moment del part, es sol anar a l'hospital de Figueres o a una clínica privada si s'hi està concertat.

Una qüestió delicada és la salut pública ambiental. D'entrada s'ha de dir que les aigües de Castelló no tenen problema i que el nivell de cloració és perfecte.

"Hi havia una malaltia molt endèmica que era la gastroenteritis a l'estiu; però des que s'ha resolt el tema de les aigües, que han canviat les fonts d'alimentació, ha desaparegut", ens ha dit un metge.

Per altra banda, el Consell Comarcal de l'Alt Empordà controla que no hi hagi abocaments de residus a les zones agrícoles i Castelló d'Empúries té una deixalleria municipal a la qual tot el poble pot anar-hi gratuïtament a buidar estris, olis i tot tipus de deixalles i a Empúriabrava també se'n vol construir una. Aquest tema està força resolt.

De les fosses asèptiques d'Empúriabrava, que alguns diuen que són causa de contaminació, quan feia bastants anys que no s'hi veien musclos, ara se'n hi tornen a veure; això deu voler dir que la qualitat de l'aigua ha anat millorant. Actualment s'està fent una connexió de les depuradores amb la depuradora central que es va fer nova i es mirarà de fer el sanejament de les zones on hi ha canals; això el liminaria totes les fosses asèptiques i, com que és un problema de moltes inversions, s'ha de fer de mica en mica. L'avantatge és que, com que els veïns no hi viuen tot l'any, el temps per a fer la regeneració és bastant llarg per anar eliminant els residus.

3.3 La intervenció social a Castelló

L'àmbit dels serveis socials ha estat molt oblidat històricament a Castelló d'Empúries. En aquests moments hi ha una voluntat clara d'intervenció en el que es refereix a la salut pública.

Els serveis socials de l'ajuntament depenen del Consell Comarcal de l'Alt Empordà i fan l'atenció primària que, segons de quina problemàtica es tracti, aniran derivant cap a serveis més especialitzats; per exemple, l'alemany gran i demenciat que ha fet un brot en la seva situació i ha d'anar a l'hospital. Dos són els professionals que s'hi dediquen des de l'any 1992:

una ajuda. S'escapa del coneixement qui és el que vertaderament freqüenta el servei. Els serveis socials constaten que la gent que hi acudeix, ho fa a través de xarxes familiars o naturals.

"El problema és aquest: nosaltres, potser sense voler, treballem només amb persones que volen que les coneixem. La nostra intervenció no es realitza si algú no ens informa de l'existència d'una determinada situació. La resta no la coneixem massa. No és fàcil aquest coneixement i és per això que veiem tan pocs resultats", ens han dit.

S'espera dels serveis socials que facin miracles quan aquests són plenament conscients que no tenen la vareta màgica que permeti solucionar-ho tot. Abans de tramitar qualsevol recurs, es fa necessari tenir un coneixement de la realitat de la qual es tracta. Si hom té la impressió que el problema és urgent, l'agilitat serà la norma; però si no es veu prou clar, es multipliquen les entrevistes abans de prendre una decisió definitiva. Tot plegat fa que sigui relativament frustrant perquè per exemple, quan es tracta dels veïns que es queixen, hom no gosa ficar-s'hi i, mentrestant, no hi ha cap expressió de voluntat per part dels demandants de superar una determinada situació. La gent, d'una banda, espera que els serveis socials solucionin el problema i, d'altra banda, creuen que el professional a l'oficina està inactiu sense adonar-se que l'elaboració burocràtica dels expedients porta el seu temps. No hauria d'ésser una frustració professional el fet de no atendre totes les necessitats:

"Frustració, no; però tanmateix plena consciència real de les limitacions, sí", diuen des dels serveis socials.

Els serveis socials de Castelló, de fet, no poden assumir l'embalum de feina que es presenta, perquè atenen també altres pobles (a més de Castelló: Vilajuïga, Pedret i Marsà, Pau, Palau Savardera, Vila-sacra, Cadaqués, Riumors i Fortià). Això impedeix tenir temps per a contactes d'interès, per exemple, amb els metges de la zona; relació que seria ben profitosa per a tothom. Es viu un estrés i una angoixa no desitjable causada per la sensació d'impotència davant la gent que sol·licita un servei i que no es pot atendre.

Des dels qui coneixen la tasca realitzada pels serveis socials de l'ajuntament es veu a aquests com a molt selectius; per exemple, es diu que s'atén més les dones magrebines que els immigrants espanyols o les famílies marginals que tenen fills skins als quals ni se'ls rep, que tenen problemes laborals, conflictes amb els joves i també necessiten xandalls per a la gimnàstica dels nens a l'escola. Això ha arribat al punt que hi ha famílies que acudeixen als magrebins per obtenir el que no reben efectivament de l'assistent social. Aquesta actitud selectiva genera suspicàcies i susceptibilitats: els immigrants estrangers són atesos i ells no.

"A l'assistent social se li feia malbé la llet que no arribava a la gent i hi va haver uns bessons que van morir sense ajut", ens han dit.

Un altre greu problema dels serveis socials de Castelló és que es treballa sense massa connexió amb altres persones que laboren d'una manera o altra en el camp de la intervenció social; hi ha una col.laboració, un intercanvi d'informació, però no pas un treball de conjunt. Un contacte completament ocasional.

"Treballem aspectes molt diferents en esferes molt concretes de la intervenció. Nosaltres tenim un treball globalitzat. I el nostre contacte amb els altres intervinents és ocasional; per exemple, quan ens trobem un cas d'immigrants i ens sembla que aniria bé que una persona acudeixi al curset de dones; o si ells detecten que una persona està passant uns problemes econòmics molt greus el deriven cap aquí. Es tracta d'un canal obert. Derivacions no massa constants perquè només es donen quan es presenta una necessitat", diuen des de serveis socials.

Sembla que la raó d'aquest aïllament (del PIJ, de la Torna o dels grups que treballen amb magrebins) és degut a la no especificació de l'autoritat municipal de les orientacions normatives sobre el treball de conjunt. No s'ha dit: "cal que treballem junts". No s'ha especificat la funció que té cadascú.

"Això no treu que seria interessant una col.laboració", reconeixen els serveis socials.

Aquesta coordinació hauria d'ésser ben entesa, precisament perquè hom té la sensació que una derivació no és eficaç si no s'assumeix col.lectivament. Per exemple, s'explica el cas d'un noi que havia tingut problemes amb el seu permís de residència i que necessitava un certificat de bona conducta de tal manera que se sentís recolzat per una o altra instància; el va haver de fer el secretari de l'ajuntament perquè l'assistent social no va voler simplement perquè deia que no el coneixia aquest noi.

S'acusa als serveis socials en general i als de Castelló en particular d'ésser excessivament buròcrates amb una por real d'assumir qualsevol compromís.

"Fan actuacions massa endogàmiques, agrupats en unitats bàsiques d'assistència social primària a l'interior del Consell Comarcal. No es comprometen amb el municipi del qual són responsables o en el qual hi treballen. Manca lligam amb els problemes reals de la gent, no són assequibles i fan esperar molt i molt les persones quan a aquestes els hi costa anar a veure l'assistent social", ens han dit.

A Castelló, des de fa més de deu anys, hi ha un voluntariat anònim que fa una tasca silenciosa força important amb la gent gran. Es tracta de persones que s'hi van posar per necessitat

personal; però que, en definitiva, s'han preparat a través de Càritas per a dur a terme aquesta labor, àdhuc realitzant un període de pràctiques a un geriàtric. Ara cuiden persones grans a Castelló o Empúriabrava, no solament com a medi de subsistència personal, sinó com a dedicació volguda i desitjada.

"Em va sortir del cor. T'ajuda a obrir-te i et dóna molt més del que reps", diuen amb seguretat.

Les persones a atendre surten perquè al poble tothom ho sap i requereixen dels serveis d'aquests voluntaris quan hi ha una persona gran que ho necessita. El camp d'atenció és més important que el de Castelló: Roses, Palau Savardera. Es va allà on diguin.

Un altre camp d'intervenció en el qual hi ha també voluntaris és la labor que es porta a terme amb els immigrants extraeuropeus. Va començar fa tres anys amb un grup de voluntaris pensant en fer un curs per a homes obert a immigrants i, tot seguit, hi hagué una demanda de persones que venien de tot arreu, sobretot magrebins, però també senegalesos tot i que els africans tenien la seva pròpia escola a Sant Pere Pescador. El problema era la continuïtat de l'alumnat (d'una banda, eren inestables i abandonaven i, de l'altra, són molt nòmades que avui són aquí i demà són allà) i dels mateixos voluntaris.

Aleshores, el grup que ho portava que era del sector d'ensenyament d'un partit polític va fer una proposta a l'ajuntament: garantir una retribució tot i comptant també amb voluntaris. I així es va fer, tot i que la continuïtat dels participants no és la que s'esperava donat que hi ha factors culturals que s'imposen. Els més regulars són els que acaben d'arribar, que encara no estan ben assentats i els manca estabilitat. Les sessions es fan a la nit durant tres dies a la setmana a l'escola pública en dues aules. Ara l'ajuntament subvenciona mínimament els materials.

Es tracta d'una escola d'adults de dues hores de duració: partir dels seus interessos (per exemple, el municipi i la participació en unes eleccions municipals, fent un rolplaying sobre el consistori) o de les notícies que sorgeixen, o del que suggereix la mateixa demanda dels alumnes. Es parla, es comenta, es treuen conclusions que es porten al grup. La primera hora de curs està dedicat a tots amb aquesta dinàmica.

La segona hora es dedica a fer una sessió de lectoescriptura sobre temes de Catalunya als que tenen problemes de comprensió, dividint els alumnes en tres grups segons el seu nivell d'adquisició. Entre dues persones, la professional i la voluntària, es cobreixen els tres grups. Els que fan immersió lingüística, practiquen més diàleg.

Per altra banda, aquest any s'ha iniciat un treball amb dones amb una persona que ja ho feia a Sant Pere Pescador i que ha estat contractada per l'ajuntament de Castelló. Es tracta de realitzar un projecte que va néixer quan es va constatar la presència d'una població, sobretot marroquina, important i es va presentar aquell

projecte a l'ajuntament. La idea és de fer un curs de formació i ajuda a les dones que serveixi d'enllaç i faciliti la seva integració: el coneixement de la llengua, els costums d'aquí i el coneixement de la cultura del propi país d'origen. La presència no és solament marroquina, sinó de tots els països del Magreb, persones de Gàmbia, del Senegal, una minisocietat multicultural en dues sessions a la setmana de dues hores de duració mentre els fills són a l'escola. Bona ocasió per treballar la relació entre elles mateixes sense que es margini a ningú.

La llengua emprada habitualment és el castellà, no solament perquè les dones mateixes ho van decidir, sinó perquè els serveix pels seus desplaçaments. El català s'ha deixat com una possibilitat futura.

"Això té l'inconvenient que els nens a l'escola el que aprenen és el català", ens ha dit la responsable.

La tècnica és la mateixa de l'altre grup: partir dels seus interessos i del que necessita la dona a partir dels àmbits en els que es mou: compres, família, qüestió educativa, sanitat, etc. Es té molt en compte que les dones porten la seva pròpia cultura i que cal que coneguin i entenguin el món en el qual estan vivint.

El nombre de dones és de dinou, potser excessivament nombrós, residents tant a Castelló com Empúriabrava. Es detecta una alta motivació i s'observa una continuïtat absoluta; en les dones hi ha més estabilitat que en els homes perquè generalment procedeixen de famílies reagrupades. Només dues ho han deixat, una per embaràs i l'altra per desplaçament.

L'àrea d'esports i joventut de l'ajuntament de Castelló d'Empúries ha posat en marxa una activitat important pel que es refereix a la dinamització juvenil, com hem parlat quan al·ludíem a l'associacionisme juvenil: des de l'animació infantil, temàtiques esportives, qüestions de serveis socials i de sanitat. Ara tiren endavant una campanya de drogodependències. Treballen interrelacionats sense estar massa coordinats.

Tenen una mirada clarament educativa des del moment que han assumit que no es tracta d'organitzar activitats, sinó que han d'emmotllar-se a les demandes de la població, canalitzar les iniciatives. No cal oblidar que es tracta d'un treball en context rural, on cal conèixer tothom i tantejar una mica tots els terrenys, treballant amb grups petits encara que sigui una feina exigent.

La tasca efectivament duta a terme va estretament lligada al moviment juvenil que ja hem vist a l'interior del PIJ. La demanda d'informació que es realitza constantment al PIJ, serveix per a involucrar les persones; però hi ha una tasca molt més important al carrer, contactant les persones i les entitats, essent present als actes esportius al pavelló, conversar amb les APA de les diverses escoles, etc. Camps de treball, casals d'estiu, cicles

de cinema de primavera, cursos de formació de monitors, cicle de jazz: una activitat frenètica encaminada a un mateix objectiu.

Es té la mirada posada en la prevenció a la qual s'encamina els projectes a tirar endavant; amb les seves campanyes intentaran ajudar a superar situacions conflictives. Disposen ja d'un banc de dades important i els joves passen tardes senceres amb temes de drogodependències en un programa que s'intenta tirar endavant. S'organitzaran debats, col·loquis acompanyats de performances d'art, teatre amb ganxo convidant personatges famosos, un cicle de cinema amb temàtiques relacionades amb la droga. Es tot el que es proposen fer des de l'aspecte sanitari i de salut pública.

"Cal oferir opcions que no siguin l'alcohol i la droga: cinema, jazz, sortides de cap de setmana. Aquesta és la feina que m'han encomanat", diu l'animador sociocultural.

Ja han començat parlant amb l'escola i l'institut per a tal de tenir xerrades amb els alumnes; amb els petits sobre el tabac i l'alcohol, amb els d'ESO sobre els porros i les pastilles. Segurament quan escrivim aquest informe ja s'ha distribuït un tríptic informatiu sobre l'alcohol, les pastilles, el porro, l'heroïna i la cocaïna; sobre drogues legals i il·legals.

Precisament una persona que ha patit greus problemes de drogodependència, ens ha parlat clarament del que hauria d'ésser aquesta prevenció.

"L'haurien de portar persones joves que fessin alguna cosa treballant amb constància i com si fossin voluntaris. No es pot fer una reunió amb pares i oblidar-se'n; s'hi ha de deixar la pell. Es una cosa molt seriosa. No s'ha muntar un centre per drogodependents, sinó muntar un club de muntanya; s'ha de provocar el canvi sense dir-ho. Es molt exigent una rehabilitació, un tema psicològic", ens ha dit.

No es pot allargar més el braç que la màniga en aquesta labor; s'ha de començar a poc a poc. Primer, s'ha de mentalitzar els pares en el tema de tal manera que siguin capaços d'interrogar-se què és el que està passant i defugir tota interpretació evasiva: "Déu ens ha castigat". I, segon, s'han de crear mecanismes d'aproximació a les persones que tenen aquest problema per a poder-los tractar quotidianament i entrar en els seus problemes. No es tracta d'anar-los a buscar, sinó que ha d'ésser l'afectat que demani ajuda. Mentre aquest es troba bé, no la demanarà mai l'ajuda. Es possible treballar-hi només quan vol acabar amb els seus problemes (la ràbia, la por, la duresa de la situació) i quan vol viure amb docilitat la intervenció.

Un altre aspecte de la intervenció que ens sembla important destacar és la que es realitza des de l'escola. Cada dos anys es fa la setmana intercultural a partir d'un tema (les postres, els comptes, l'artesanía, el pa) i amb un muntatge amb participació de totes les diferents cultures presents a l'escola. Durant la

l'ajuntament, s'ocupa de tot el que sorgeixi al recinte escolar", diuen des de la llar d'infants.

Els responsables han assumit el paper normalitzador de l'educadora en el tracte quotidià amb els més petits; si l'educadora té una actitud oberta davant de tot el que pot semblar diferent o problemàtic (el que se'n diu un nen d'integració, per exemple), el clima de la petita comunitat serà també receptiu de cara a aquesta persona. Hi ha situacions especials en les quals al col.lapse de la llar d'infants s'hi ha afegit un alumne amb problemes; aleshores s'ha demanat una persona auxiliar per a l'educadora que la té a la seva aula i no hi hagut mai cap mena d'incomprensió en aquest sentit per part de l'ajuntament.

3.4 L'habitable en l'ordenació del territori

Al nucli antic de Castelló d'Empúries, precisament per la seva important càrrega històrica, es poden veure alguns immobles de creació recent convivint amb edificis ruïnosa; fa molts anys que van ésser construïts i molt lentament es van renovant. Moltes persones viuen desconegudes en el context d'unes condicions d'habitabilitat deplorables.

"Hi havia dos germans que eren grans i vivien sols. Ens van cridar perquè un d'ells s'havia penjat. Ens vam quedar astorats quan vam veure les condicions en les quals vivien", ens ha dit la policia municipal.

Les tendències urbanístiques actuals comporten l'oblit de la regeneració urbana dels cascs antics i a Castelló hi ha una evident voluntat política d'impulsar-la aquesta renovació, sobretot l'arranjament i pintura de les façanes, per la via de les subvencions.

"Els municipis amb casc antic hem d'acabar incentivant la rehabilitació i l'ocupació d'habitatges perquè la tendència és la d'anar cap a zones residencials amb el jardí, el garatge i la casa. S'ha d'anar incentivant amb una política intervencionista per a què la gent es quedi al casc antic", ens han dit des de l'ajuntament.

Tampoc hi ha forasters que vinguin a comprar aquestes cases antigues del poble; es tracta d'inversions de trenta milions sense en realitat tenir pràcticament res i és més econòmic fer una casa nova que reparar-ne una de vella. Restaurar o arreglar cases antigues suposa uns pressupostos importantíssims. I, a més, s'ha fracturat el mercat: una casa de mig milió de pessetes, ara val cinc milions. La gent se'n va de lloguer i això afecta als que vénen a Castelló per a treballar en els serveis de temporada.

Castelló creix molt per fora amb urbanitzacions noves (Castelló Nou, el Botxí, l'asil Toribi Duran amb quatre cases habitades i quatre que s'acaben de construir, la zona d'entrada al poble i en direcció a la Muga) que poden fer perdre l'estructura urbanística del poble amb distàncies de 3 i 4 Km.; per exemple,

àdhuc la relació dels infants amb els companys del col·legi es conflictivitzava.

Un altre punt de creixement de Castelló és el d'Empúriabrava. Ja n'hem fet ampli esment anteriorment quan hem parlat de les contradiccions del seu naixement i de la difícil unió d'Empúriabrava i Castelló d'Empúries en un sol municipi; però cal que mirem de baixar al terreny de l'habitable dintre d'una ordenació del territori per a comprendre en tota la seva extensió la problemàtica que es planteja.

Empúriabrava ha donat molta riquesa al poble de Castelló: establiments, feina, serveis, obres, etc. No són poques les persones amb negocis a punt de tancar que es van aprofitar amb visió de futur de l'allau de treball i d'activitat comercial i productiva que Empúriabrava generava com si es tractés d'un manà caigut del cel: successivament els urbanitzadors, els paletes, els lampistes i els turistes donarien una nova vida mercantil al poble. Com hem pogut veure, es tractava d'una urbanització perfecta que es va anar degradant lentament, no solament per la reducció de les parcel·les previstes, sinó per la urbanització mancada impedit que se seguís l'estructura original. Es van fer molt bé només els canals, el que era més atractiu, i després es va abandonar a la seva sort.

"Una casa que es comença pel terrat, fa que els baixos quedin com una porqueria. L'única idea era que "com més gent, més calés". I allò que al començament era fabulós, fantàstic, va acabar convertint-se en una ciutat", ens ha dit un informant que es va beneficiar de la urbanització.

"A l'ajuntament li han donat una cosa mal feta que no és la culpa del consistori de Castelló. El negoci és dels que van planejar la urbanització i de les immobiliàries; són ells els que han causat aquesta situació", ens han dit de l'Associació Tramuntana.

I és que, per altra banda, Empúriabrava ha perjudicat a Castelló d'Empúries perquè aquesta urbanització costa molts diners que se'n van. L'alcalde Coderch va haver de plegar perquè no volia un nucli separat del municipi i l'alcalde Casadevall signava sense acabar res: ni clavegueres, ni fils, ni asfaltat, ni res.

"Els que som grans a Castelló som una mica pessimistes. Molta gent ha anat abandonant les cases a Empúriabrava i ara hi viu gent del poble perquè les cases són més barates, la construcció és assequible", ens segueixen dient.

Al costat dels xalets bons que són els dels alemanys, hi ha famílies amb un poder adquisitiu molt baix que han pogut adquirir un pis per un o dos milions de pessetes. Un petit estudi, per exemple, si s'ajunten quatre, ja tenen una segona residència, o una de primera si es tracta d'immigrants. I el que dóna més mala imatge són les residències habitades menys de quaranta dies l'any

(tancades, amb humitats, sense un manteniment apropiat) i les parcel·les abandonades on s'hi apleguen les runes o les branques trencades. No hi ha hagut un moviment ocupa a Empúriabrava com s'ha donat a Santa Margarida de Roses.

En l'habitable que és barat, la gent canvia molt de domicili. La minoria són els que s'anuncien en una revista per a fer el lloguer directament. El més corrent és que hi ha empreses que tenen diversos apartaments moblats que els lloguen a l'hivern a un preu mòdic i, com que aquests apartaments es troben en el catàleg de vendes de les immobiliàries, quan surt un comprador, aquella família que l'havia llogat ha de canviar. O, també, es dona el cas dels propietaris que cedeixen a les immobiliàries la seva casa per a ésser llogada per un temps determinat a les èpoques altes. S'havia arribat a llogar l'apartament a dues o tres persones la mateixa temporada, fet no massa freqüent que acaba essent inevitable si la immobiliària no és prou seriosa.

"Si una família que té un alumne al col·legi i en un curs canvia quatre vegades de domicili, bé ha de tenir una explicació", ens han dit des de l'escola.

Hi ha una forta picaresca en els pisos de lloguer; però també en els apartaments de venda: no es cuida l'escala, l'ascensor s'espatlla i el conjunt és molt mal cuidat. En general, la construcció ja és feta de qualsevol manera amb uns acabats que deixen molt que desitjar: acabats cridaners, forjats que no reuneixen les condicions, fosses asèptiques; en general, cuiden la imatge atraient per a la venda.

"Es tracta d'apartaments que ni per l'estiu són mínimament dignes. He vist el wàter ubicat sota l'escala en un racó i t'havies de posar dret per a fer les necessitats", ens ha dit una informant de Castelló que treballa a l'ajuntament.

Les carències urbanístico-residencials d'Empúriabrava ja vénen des del principi: es va anar a guanyar massa sense pensar en el futur; per exemple, si en compte de fosses asèptiques si hagués fet clavagueram, hagués retrassat la urbanització uns quants anys. Tot s'ha fet massa de pressa. Aquest creixement exponencial d'Empúriabrava com a resultat d'una galopant especulació es pot exemplificar amb dues mostres que il·lustren a bastament la multiplicació de les residències. No és estrany que qui estava aleshores a l'ajuntament confessi que

"Hi vam patir molt amb el tema d'Empúriabrava".

El primer exemple és el del Club Nàutic que havia de tenir una torre aïllada sense cap edificació a l'entorn, com ja hem explicat. Els promotors, per la seva banda, a l'indret que en diuen el Caballito de Mar ja s'havien sobrepassat en l'edificació permesa en l'alçada dels edificis. I, per tant, es va convenir amb ells que a l'entorn del Club Nàutic no passaria el mateix i no seria edificable tal com contemplava el pla general. Se'ls hi va dir que "amb l'aprofitament que heu fet al Caballito de Mar,

ja heu fet els vostres guanys; és qüestió que respecteu el Club Nàutic. Com que és emblemàtic per la urbanització, ho haureu de mantenir aïllat". Això s'esdevingué els anys 1984 o 1985. Hi hagué un estira i arronsa: l'ajuntament volia fer complir el pla general i els del Caballito de Mar deien que s'havien de rescabalar de les inversions realitzades. I les instàncies competents de Girona, usurpant el dret de l'ajuntament a decidir sobre l'urbanisme d'Empúriabrava, van donar llicència per a l'edificació a l'entorn del Club Nàutic.

El segon exemple fa referència als edificis alts que hi ha vora mar a l'esquerra de la urbanització al costat de la Muga; fan un ventall alt que va creixent fins al mig. Es una zona extrema de la urbanització que, de fet, no fa mal a la resta de l'edificació. Ara bé, si s'edifica en aquesta altura un gratacels d'aquestes dimensions, s'ha de gratificar a la resta de la comunitat amb un espai enorme sense edificació arribant fins al vial de la zona comercial. Malgrat tot, incomplint amb les normes urbanístiques i del pla general, van edificar tots els darreres i van comprometre tota la parcel·la.

La imatge d'Empúriabrava aconsegueix fer-se atractiva. Es una urbanització molt agradable on hi ha de tot, un bon lloc per a viure-hi: canals, restaurants, botigues, discoteques, aeroclub... Hi ha de tot.

"Vull que quedi clar que no exagero. El que passa és que és una mica desconeguda; els estrangers la coneixen molt més que nosaltres. Ara han començat a participar en fires a tot arreu i hi ha un "boom" de publicitat", ens ha dit un policia municipal.

"Hi ha molta gent que va posar negocis aquí a Empúriabrava ara fa deu anys i no feia falta tenir carrera ni ésser intel·ligent perquè es tractava només d'invertir diners i muntar un negoci. Ara posar un negoci ja no funciona perquè el temps de l'especulació ja ha passat", diuen de l'associació Tramuntana.

Les perspectives urbanitzadores d'Empúriabrava estan ara estretament lligades a la revisió del pla general que s'està fent. I el risc evident és que les immobiliàries, que ho tenen tot venut i que ara no tenen negoci, estan demanant sòl urbà i també hi ha el risc que l'ajuntament caigui en la trampa de sentir-se atret per la demanda d'aquesta gent eixamplant la zona urbana del terme municipal; si es desborda la part urbanitzadora, el problema pot ésser enorme. Quin és l'espai disponible? El que es troba entre l'actual carretera de Roses i la carretera del marge de la Muga; una bossa de terreny dintre del que és pràcticament Empúriabrava. Es pot legitimar amb la necessitat d'acostar Empúriabrava al nucli de Castelló d'Empúries.

I el que no pot fer l'ajuntament és declarar quines són les seves intencions si vol evitar que els especuladors tornin a fer-se amos dels terrenys urbanitzables; ha de fer la reforma o el nou pla general amb discreció, amb la màxima reserva possible.

"L'única alternativa que tenim és la d'anar construïnt? No es podria pensar en els equipaments indispensables (tennis, futbol, lleure en general) per a les vuitanta mil persones que hi ha a l'estiu? Es el turisme un mannà que no s'ha d'acabar mai?" es pregunta pertinentment un dels nostres informants.

En l'enfrontament entre Castelló i Empúriabrava, la rumana de l'equip redactor del pla general amb vigència per a vuit anys, Margarida Brender, va ordenar, no solament el territori d'Empúriabrava, sinó també el nucli antic de Castelló creant possibilitats de creixement que es podien materialitzar. Com que Castelló creix a un tant per cent molt concret, eixamplar la urbanització acabaria essent un fals creixement; s'estaria creant falses expectatives de creixement, calia marcar unes pautes de creixement real.

"La filosofia era: arreglem l'ordenament urbà en aquests moments; ja tindrem temps de corregir les coses d'aquí a vuit anys si ens hem equivocat. Es l'única manera de què l'ajuntament no vagi aclaparat ni per especulacions de sòl, ni per especulacions de preus. Si les expectatives són falses, els especuladors compraran terrenys i edificaran el que no es podrà vendre", ens han explicat.

En efecte, en aquell pla general es van marcar dos tipus de sòls: dos espais de sòl urbanitzable programat i un de sòl urbanitzable no programat. Es tractava de tirar endavant els dos espais de sòl urbanitzable programat i, en la hipòtesi d'intensificar-se la demanda, tenir la reserva del sòl urbanitzable no programat fins que al cap de vuit anys hi hagués la revisió del pla general.

Però Empúriabrava pressionava sota el pretext que deia que sempre tindria una dependència del poble de Castelló donant com a solució intentar la unió dels dos nuclis. L'equip redactor, per la seva banda, intentava convèncer l'ajuntament de no caure en la trampa de la sol·licitud expressada per les pressions d'Empúriabrava per tal de no cometre l'error de fer una població lineal que es traduiria en una franja d'aparadors i de serveis d'Empúriabrava, sense un creixement en extensió ni en habitatge, quedant l'obligació de l'ajuntament de subministrar serveis a aquesta població lineal; no es pot marcar una línia de 4Km. a la carretera vella de Castelló d'Empúries a Empúriabrava amb el pretext d'unir els dos nuclis.

"Vam seguir el consell de l'equip redactor, tot i que hi havia moltes persones que apretaven en sentit contrari. Margarida Brender defensava més els interessos públics de l'ajuntament que no pas els interessos privats de la urbanització: era una postura ideològica", ens han dit.

L'ajuntament convergent posterior, el primer que va programar fou el sòl urbanitzable no programat que s'havia mantingut com a reserva fent una revisió del pla a mig període tal com permetia

el pla general. Van fer-hi edificacions puntuals sense esperar que hi hagués una situació greu quan encara no s'havien desenvolupat plenament els dos nuclis de sòl urbanitzable programat. El mateix alcalde, Casadevall, hi tenia terrenys, el que va ésser patent i clar que era un escàndol.

"La construcció està molt limitada per falta de terreny urbà i les ampliacions necessàries són conflictives. Potser la unió de Castelló i Empúriabrava urbanísticament es veuria bé; però també té els seus inconvenients: la carretera de Figueres a Roses tot ho parteix. L'expansió d'Empúriabrava, només es pot fer cap al nord: als costats hi ha el Parc Natural i no hi ha possibilitat d'expansió i Castelló d'Empúries té els impediments de la carretera i del riu. Una connexió directa potser mai hi serà", ens han dit de la inspecció d'obres de l'ajuntament.

4. Els recursos laborals a Castelló d'Empúries

Castelló d'Empúries contempla bàsicament una forta activitat ocupacional en l'agricultura sense collites de temporada perquè és un poble dedicat més aviat a cereals i una mica de bestiar; els empresaris agricultors lloguen poc personal des del moment que s'ho poden fer ells mateixos amb l'ajuda de la maquinària. El gran embalum de llocs de treball es troba en el sector serveis, al costat de petites indústries que pesen poc a nivell d'ocupació. Tant els industrials, com el comerç, com el turisme són els que apleguen més joves; la nàutica, per exemple. Per una feina de tornaria, la població ha de marxar perquè a Castelló no hi ha oferta; els desplaçaments per raó de treball són constants, tant de dintre cap a fora, com de Figueres, Roses o dels pobles del voltant que es desplacen a Castelló i Empúriabrava.

"Aquí, com a tot l'Empordà, la gent es desplaça moltíssim pel treball; els d'aquí van a Figueres i els de Figueres vénen aquí. A mi em fa l'efecte que la gent que ve aquí a treballar és superior a la que marxa", ens ha dit un informant.

A Castelló, en general, es treballa a la construcció i en feines agrícoles temporeres com la recollida de fruita o més permanents com el conreu de la terra. De fet, els treballs del camp són més subterranis, menys vistos i generalment més mal pagats. A Empúriabrava, en canvi, es dóna més la feina depenent del sector turístic com els bars, els restaurants, les discoteques o les feines de temporada. Les persones que han vingut amb diners, monten el seus negocis i això fa que hi hagi una diferència abismal entre els tipus de persones treballadores; entre els negociants i els que van a sou hi ha una distància infinita. Els estrangers europeus solen dedicar-se als seus negocis dels serveis,

"Aquí a Empúriabrava hi ha molta gent que té comerç: uns són de Castelló, altres de Figueres, altres de Roses, altres alemanys, n'hi ha de francesos i d'italians", ens han dit de l'Associació de veïns Tramontana.

i els que provenen del països africans solen ésser assalariats d'aquest serveis.

Es el benefici que la gent de país ha tret d'Empúriabrava: tothom hi troba una font de recursos de treball en els serveis necessaris per la urbanització.

"Des d'abans del 60 fins al 70 tothom hi treballava començant la causa pel teulat: sense haver anat a l'escola ni haver-se preparat. Tot això ha vingut posteriorment" ens han dit.

Ara s'ha donat més consistència al teulat, perquè la base ja tothom se l'havia carregada.

4.1 Es pot parlar d'atur a Castelló?

Potser només entre els nois joves que són els que més es fan notar perquè no fan res. Es pot parlar d'atur sense espantar-se i a l'ajuntament hi ha una borsa de treball. Potser s'ignora l'índex d'atur real. De fet, a Castelló hi ha sortides laborals, sembla una zona bastant privilegiada.

Ja ha estat superada aquella etapa de la immigració de la postguerra la majoria de la qual era castellanoparlant. Van arribar sense estudis, es van agafar al primer que van trobar i ara són mecànics, cuiners i, en general, ja tenen un ofici. A Castelló la majoria ja parlen en català. Tenen ara entre 35 i 40 anys, s'han integrat, s'han fet una casa i tenen feina; s'han situat. Han prosperat potser més que no pas els que tenien terres que han tingut recels a fer inversions i a no exposar els seus diners; els que no tenien res a perdre i treballaven amb crèdits, al venir el turisme, són els qui han prosperat.

De feina n'hi ha, certament i, segons un empresari, el que manca és ocupar-la aquesta feina, els del poble no la volen fer. Es recorda com els anys de començament de segle, la gent feia el que fos. Ara això ha canviat socialment: es volen duros sense treball. I aleshores es busquen activitats que no comprometen: fer de monitors a compte de l'ajuntament, per exemple.

"Ja fa nou anys que tinc que anar a buscar gent a Jaén; cobrant cent-quaranta mil pessetes al mes, menjats, dormits, assegurats i amb dret al carnet d'atur. No trobo joves a Castelló que vulguin fer aquesta feina. Els pares els fan estudiar i ells volen treballar de dilluns a divendres fent festa el dissabte i el diumenge", ens ha dit un empresari sense cap mena de pudor.

Tampoc es té la impressió que hi hagi infants que treballin, tot i que l'estructura de l'ocupació s'hi presta des del moment que el que més es troba és molta feina ocasional, feines de temporada. Es significatiu el que ens revelen des de la llar d'infants:

"Hi ha pares que em vénen, per exemple, per setmana santa o després, dient-me: "vinc a treballar aquí per mig any i m'hauria d'agafar la criatura", ens diuen.

4.2 Les condicions de treball

En el sector turístic de feina n'hi ha molta, encara que sigui en males condicions, d'enjardinament, restauració i neteja que juga un paper d'economia submergida i no declarada. La construcció ha tocat una mica sostre i potser hi ha més paletes a Castelló que a Empúriabrava; és més la construcció de manteniment: reparacions, adequacions, electricistes, pintors, etc. Hi ha oficines que s'en ocupen i tothom hi treballa a Empúriabrava.

No fa gaire anys que l'abundància de l'economia submergida era extraordinàriament important des del moment que es treballava en molt males condicions i amb uns temps de treball inacabables; la mateixa residència familiar es composava de racons aprofitats per treballar. Molts treballadors, una vegada eren a Castelló, acceptaven les condicions com fossin. Ara això ha canviat perquè la legislació laboral ja ha establert uns límits. Per exemple, les diferències entre home i dona cada dia es van regularitzant més, les diferències salarials entre els homes i les dones es van minimitzant tot i que les feines que troben les dones són majoritàriament de dependents a les botigues, neteja d'apartaments i feines domèstiques, treballs administratius, auxiliars de tota mena, immobiliàries, restaurants, cambres, cura de persones grans o nens petits, etc. Des de la llar infantil s'observa que hi ha tanmateix ben poques mares que treballin durant l'hivern; solen fer-ho només per temporada.

"Aquestes són potser les més necessitades i miren de combinar-se les feines de neteja amb els horaris de la criatura", ens han dit.

La temporalitat del treball turístic és curta. Si es vol allargar la temporada turística, no hi ha res més que els recursos de la natura: el paisatge, el Parc Natural i àdhuc la ramaderia que encara existeix al poble ajudant que la gent en pugui viure. Aquesta és una reconversió que es fa amb molt de temps.

Moltes d'aquestes feines són retribuïdes segons les hores treballades i aquest sistema es generalitza quan es treballa en cases particulars.

"Es cobren les hores que es fan i no hi ha res més; som moltes les persones que treballem en aquestes circumstàncies: o ho prens o ho deixes. Ja ho sé que és perjudicial perquè no cotitzes i no tens cap dret laboral. Ja t'ho plantejges; però no saps què fer i bé has de subsistir", ens ha dit una persona que cuida gent gran.

Les dones immigrades, tant de Castelló com d'Empúriabrava, en aquest moments comencen a treballar fora de casa a hores al servei domèstic o a l'hostaleria.

"Però amb sous més baixos que és la dificultat en què es troben", diuen des del grup de dones immigrants que es reuneixen al PIJ.

Però la sospita de l'existència d'explotació de la força de treball hi és i no manquen indicadors que fan pensar que hi ha coses amagades i desconegudes que n'afavoreixen la seva existència amb la presència de gent amb capacitat de generar llocs de treball que se'n aprofita.

"Amb tot el merder que ha passat aquí a Campmany (es refereix a l'accident d'un camió que transportava immigrants marroquins amagats), imagina't el tràfic de

persones del tercer món que hi deu haver; hi ha molta cosa que no sabem. S'abusa descaradament d'aquestes persones. Hi ha un aprofitament en el mercat de treball d'aquest immigrants; des del moment que no tenen els papers en regla, hi ha qui se'n aprofita", ens han dit.

Amb tot, es constata que hi ha famílies immigrades que estan contentes perquè les persones que els han agafat a treballar, tot i pagar-los poc, els han donat una casa i els han acceptat, acollit i els han proporcionat una feina i, també, hi ha immigrants que han estat treballant i han marxat al cap d'un mes perquè els exigien tant pel que cobraven que es veien incapaçs de seguir treballant-hi. Hi ha de tot, certament.

El tema de l'economia submergida va des de la noia que treballa a un supermercat, li paguen una misèria i fa moltes hores, fins al treballador que lloguen per a fer feines de "paleta" o de "lampista".

"En el tema del treball encara s'ha d'evolucionar molt: el patró encara apreta molt i no compensa suficientment els treballadors" ens han dit des de la inspecció d'obres de l'ajuntament.

Els àrabs sí que la fan la feina sigui com sigui; és a través del treball que s'integren: joves que arriben a Castelló, parlen català i es destaquen per la seva docilitat. Els àrabs treballen bàsicament a la construcció, als serveis d'hostaleria, a l'agricultura o als serveis de neteja municipal. Per a ells és una manera de legalitzar la seva situació. La prioritat bàsica dels immigrants és la de tenir una feina el més estable possible sigui en les condicions que sigui.

"Ahora me han ofrecido un trabajo para tres meses por la noches y creo que por el momento prefiero quedarme allí (con contratos de dos meses que van prorrogando; aunque me traten mal) porque después me puedo quedar otra vez buscando trabajo. Quedarme sin trabajo no me gusta. Si hay trabajo, se trabaja; si no hay trabajo, no se cobra", ens ha dit un senegalès.

Concretament pels treballs agrícoles el recurs als estrangers és una constant i, encara que es tracti d'una feina més agradable com la collita de la fruita, el recurs a la mà d'obra estrangera és una constant. Un pagès ens ho explica:

"No hi ha ningú que vulgui treballar al camp aquí; t'has de refiar dels estrangers. Hi ha qui diu que l'agricultura paga malament a aquesta gent. Jo penso que no, que més aviat són explotats pels seus propis grups que els cobren per a arreglar-los-hi els papers i l'únic condicionant pel pagès és el de si tenen documentació per a poder-lo assegurar. A part de les qüestions ètiques que això suposa, un accident laboral i les seves càrregues sense una assegurança no es

poden assumir; hi ha poca gent que s'hi aventuri a tenir treballadors agrícoles no assegurats. I, si has d'agafar una persona a l'estiu, t'arriben els papers quan acabes la feina; és un procés molt lent".

Aquestes persones provenen de zones molt deprimides i estan acostumades a un sistema de viure molt diferent: es presenten a Castelló quan ningú els coneix i es fiquen al primer lloc que troben tot buscant un indret per estar a cobert. Només se'n salven les persones que hi tenen coneixences o familiars. L'avantatge és que han treballat al camp al seu país que acaba essent més positiu que treballar al turisme rentant plats.

La qüestió del tracte a vegades és deplorable. En aquest sentit, una estratègia adoptada per part de l'empresari és la de tenir plantilles en les quals hi ha treballadors amb contracte i altres sense contracte: és la manera hàbil i cínica d'impedir que els treballadors amb contracte (que són menys retribuïts per peça treballada perquè han de cobrir la seva assegurança) no facin determinades accions de lluita, de protesta o que consultin el sindicat, perquè seria un atreviment que perjudicaria de ple els treballadors sense contracte que es quedarien sense feina. Tot treballador ha estat a l'empresa arbitràriament sis mesos o un any sense contracte.

Malgrat tot, les prioritats són clares: tenir un treball sigui com sigui. Amb aquest objectiu, es suporta el que sigui. I, si no es troba feina, hom se'n va a una altra banda.

"Hay empresas que a los extranjeros los tratan igual que a los perros con un trato muy malo; pero no a mi solamente, sino a todos, los blancos y los negros, nos tratan mal como trabajadores: insultos, golpes, te dicen todo lo que les viene a su boca. Y no hay nada que hacer, no puedes hacer nada ante un trato dado a los trabajadores en su condición", ens ha confiat un senegalès.

Hi ha persones immigrades que viuen a Castelló amb la família y també hi ha moltes persones soles. Alguns treballen a l'agricultura, altres a l'empresa d'escombraries on cobren entre 85.000 o 90.000 pessetes mensuals i, si es tracta del conductor d'un camió, entre 115.000 o 120.000 pessetes al mes (els marroquins 80.000), amb la possibilitat de fer hores extres.

A l'escola d'adults, àdhuc han fet un mòdul d'inserció laboral per a facilitar les seves sortides laborals. Des d'aquesta escola d'adults s'han donat tensions entre magrebins i senegalesos quan s'ha parlat del mercat de treball; els primers es posen a treballar per quatre diners en les condicions que sigui i, per tal de tenir feina, rebaixen els preus i el mercat, mentre els senegalesos i els gambians tenen les coses més clares en aquest sentit.

Aquestes tensions neixen del fet que els contractes amb els immigrants depenen exclusivament de la paraula de l'amo de

l'empresa i treballaràs segons els temps de treball que dicti l'amo (jornada parcial o completa) i en les condicions salarials que exigeixi. I el marroquí ho raona de la manera següent:

"Lo coges o vas a otra cosa. Si pides más, te echa. ¿Qué vas a hacer? Callar la boca según que seas fijo o no. Cuando el empresario agrícola dice: "te doy 350 pesetas a la hora, ¿quieres trabajar o no?". Tienes que trabajar, de otra forma estás sin cobrar. Y cuando los negros están en una empresa del campo, hablan entre ellos más que nosotros los árabes que estamos aquí en Castelló. Acabas diciendo que vas a dejarlo como está y no vas a hablar más del asunto. Trabajé en el campo con otros marroquíes en la lechuga y sin seguros y hablamos entre nosotros para que el jefe nos subiera el precio a la hora a 375 pesetas. Y él dice: "no, no quiero a ninguno. Ahora plegais". Y a otros chavales que trabajaban con él les pagaba a 400".

Un altre tema connex a aquest és el sentiment de discriminació que els immigrants tenen respecte a la gent del país. Concretament, a Empúriabrava hi ha feina tot l'any que es reserva sistemàticament a la gent del país.

"Aquí trabajas la temporada turística y en invierno nadie te llama al trabajo. Si el empresario es un andaluz encargado de una empresa de construcción, no llama a los marroquíes, sino que llama a sus colegas", diu un marroquí.

4.3 Un cas a part: la plantilla municipal

Un capítol a part és el de la important plantilla que treballa per l'ajuntament, entre la qual hi ha força àrabs, des de la policia municipal als que cuiden les zones verdes en la poda dels arbres de tota la urbanització d'Empúriabrava. Prop de l'aeroclub hi ha uns magatzems amb uns hangars desmuntables amb tallers de planxisteria on pràcticament el personal treballador de l'ajuntament hi va cada dia i, des d'aquí, treballa i opera a tota la urbanització. (De fet, l'ajuntament infringeix la pròpia llei que obligava a una zona verda àmplia a l'entorn per tal que al voltant de l'aeroclub no hi hagués cap mena d'edificació. De fet, aquests hangars van ésser promoguts pel Consell d'Administració d'Empúriabrava i l'ajuntament hi ha donat continuïtat des del moment que li són útils).

Males veus acusen l'ajuntament de disbauxa a l'hora d'incrementar desproporcionadament la seva plantilla que genera uns costos desorbitats.

"No saben ni el personal que tenen", ens han dit.

Ja el primer ajuntament democràtic socialista castelloní es va trobar que al començament d'Empúriabrava es va generar una dinàmica de molta exigència en aquest sentit del manteniment de la macroubanització. El govern convergent que el va succeir, tot

i que una de les seves bases electorals era la de la reducció de la platilla municipal, van acabar incrementant-la. Tot i alguns plantejaments de reducció de plantilla, la dinàmica de les necessitats s'anava imposant. A nivell administratiu, l'ajuntament de Castelló no incrementa plantilla; però a nivell de brigada municipal s'ha incrementat. No és un tema de criteris electorals i electoralistes.

La primera raó és econòmica i de rendiment en el context d'una infraestructura completament desfasada i que s'ha d'anar renovant. Per exemple, en l'enllumenat (amb lampistes i paletes que fan la rasa, el cablejat nou), el clavagueram, la jardineria amb molts metres quadrats d'extensió (tallar la gespa, la poda dels arbres, els recs automàtics i les feines de manteniment). Amb una brigada municipal de més de cinquanta persones és el que incrementa la contractació i hom s'adona de l'alt rendiment comprovat d'aquesta brigada municipal que treballa en aquestes coses. S'ha fet el Club Nàutic, després Sant Francesc, després faran Envalira, aniran renovant i posant a punt tots els sectors.

En la hipòtesi de reduir el personal de l'ajuntament, s'hauria d'adjudicar el que estan fent les brigades a l'exterior. I els números canten: en qualsevol pressupost, hi ha el 16% d'IVA i un altre 16% de benefici industrial; un total d'un 32% d'increment sobre el pressupost d'aquella obra. Suposant que una brigada municipal tingui un rendiment inferior a una empresa exterior d'un 20% ("potser no és tant; però donem-ho per vàlid"), queda encara un 12% d'estalvi; és evident que és molt més beneficiós tenir una brigada municipal que no pas fer-ne una adjudicació. Sobretot, si es té en compte que els rappels (que l'adjudicatari de l'obra es queda sense descomptar-los del pressupost) per la compra de material directament als diversos proveïdors (rappels que es negocien al preu més avantatjós) acaben d'arrodonir-ne el rendiment econòmic. A part del que se'n diu "inflar els pressupostos" (que fa tot empresari) que no practica mai la brigada municipal que sempre són "faves comptades": els salaris dels treballadors per a fer unes obres.

Per a fer obra nova on hi ha moviments de terres amb una retro, restauració de façanes o fer voreres, l'experiència demostra que és més beneficiós el rendiment que dona una empresa exterior (comptant que la brigada municipal hi vagi a fer els acabats: col·locar el mobiliari urbà, fer l'enjardinament, muntar un rec automàtic); però no pas per aquestes feines de manteniment i conservació. Només es poden adjudicar a tercers aquelles obres en les quals es veu que realment hi ha un rendiment. La gent quan contempla l'embarallament d'assalariats de les brigades municipals i ho critica, no compta que el que estan fent les brigades també s'hauria de pagar amb uns increments: es rebaixaria el capítol de personal i s'elevaria el d'inversions.

"No s'hi val a dir: "hem reduït la plantilla de personal i aquest ajuntament sí que funciona". Això és atractiu a nivell de carrer i, per tant, positiu políticament; però el números no surten. Els criteris

de gestió i numèrics són clars", ens han dit des de l'ajuntament.

Hi ha una possibilitat intermitja: la creació d'una empresa municipal de serveis en forma de societat anònima; així s'alleujaria el tema de la contractació. Però el que es guanya en agilitat contractual, es perd per la cotització de l'IVA; una empresa de propietat municipal ha de carregar aquest impost. Però el que podria ésser factible en el sector dels serveis socials, amb obres no es pot fer; exclusivament per criteris econòmics.

L'ajuntament de Castelló per la seva banda és prou conscient que té unes plantilles molt àmplies. Però el fet real és que en una població de cinc mil habitants s'ha de donar serveis a vuitanta mil per causa de la macrourbanització d'Empúriabrava. I un altre argument tanmateix ben clar és: si redueixes plantilla, redueixes serveis. Amb sentit de responsabilitat, hi ha serveis que no es poden reduir; no es poden deixar les coses descuidades.

"Augmentarem la plantilla de personal sempre que entenguem que es pugui fer un millor servei pel poble", ens han dit decididament.

5. Els grups humans més característics

5.1 L'escola i el seu món

L'escola de Castelló aglutina la població infantil en edat escolar del municipi. La població en edat escolar, en termes generals, està efectivament escolaritzada i des de l'escola es vetlla perquè no es donin casos de desescolarització. Malgrat tot, s'han donat situacions de famílies àrabs en què hi havia nens que no acudien a l'escola. Com veurem més endavant, és una qüestió difícil d'abordar perquè respon a variables culturals pròpies dels immigrants magrebins.

"No s'ha detectat a cap nivell que hi hagi nens i nenes en edat escolar que no estiguin a l'escola. Alguna vegada s'havia detectat algun cas i amb un parell de gestions es va aconseguir que vinguessin a l'escola", ens han dit des de l'escola.

Totes els nens que van a la llar d'infants o a l'escola estan empadronats a Castelló, donat que l'empadronament, ja des de fa anys, és un requisit per poder accedir-hi. A vegades arriben nens a l'escola que volen entrar-hi i no estan censats. Però això no suposa un gran problema ja que ràpidament van a l'Ajuntament a empadronar-se, altrament els pares no poden escolaritzar els seus fills.

Al Col·legi Ruiz Amado hi ha uns 570 alumnes i a l'Institut n'hi ha 150. D'aquests darrers n'hi ha 70 o 80 que són de fora, la resta són tots del poble. O sigui que la població escolaritzada a Castelló és d'unes 650 persones. Dels 570 alumnes que hi ha a l'escola, entre 240 i 270 (més de 40%) són d'Empúriabrava. Així, cada dia hi ha un servei de cinc autocars des d'Empúriabrava, un que va a l'Institut i quatre que van al col·legi. Això suposa un desplaçament diari important de nens i nenes des de la urbanització al nucli antic. En un principi els nens que es desplaçaven des d'Empúriabrava ho feien amb cotxes particulars i després es va intentar que el Departament d'Ensenyament cobrés aquest servei. Però va sorgir un inconvenient burocràtic donat que, segons les previsions normatives, des d'Empúriabrava a l'escola no hi havia la distància requerida que justificués el servei d'autocars. Finalment aquest servei l'ha assumit i el financia el Consell Comarcal.

Donat que l'escola municipal és l'única escola que hi ha al municipi, l'índex de matriculació és molt alt. A més, en els darrers anys la matriculació ha augmentat de manera important. A Empúriabrava, en set o vuit anys hi ha hagut un augment considerable de persones. Aquest creixement s'ha deixat sentir a l'escola i ha calgut una ampliació de l'edifici. Tot i així les ratios són de 22 o 23 alumnes per classe. L'escola municipal, en un període de set anys ha passat de 400 alumnes a una xifra que s'apropa als 600.

"Cada dia hi ha més nens. Han anat ampliant successivament els edificis. Aquí no es nota el

"baixon" demogràfic perquè va arribant gent. En un altre lloc buiden i aquí arriba gent. Anys endarrera venien més alemanys i ara vénen més àrabs", ens han dit des de l'escola.

Per altra banda, donat el moviment constant de població que es dona a Castelló, l'escola acull nens durant tot el curs. A vegades arriben nens a meitat de curs que demanen per entrar a l'escola.

"Aquí contínuament va arribant gent. Avui mateix encara n'ha començat una nena àrab quan només queda un mes i mig de classe. Tot l'any va entrant gent, ja des de setembre. I també alguns en marxen sense com va ni com ve; els àrabs es solen quedar bastant. Els estrangers europeus, quan les coses no els van bé, marxen. I te n'assabentes al cap d'uns dies i et diuen que ha marxat", ens han dit.

La infraestructura de l'escola és motiu d'orgull entre els que hi treballen però tot i així és té la sensació que les instal·lacions s'han quedat petites. Adhuc durant el darrer curs s'han utilitzat un laboratori i una sala de professors com a aules per manca d'espai. La impressió és que des de l'Administració es va planificar de manera poc encertada i amb una falta de previsió.

"L'escola té cuina, té una estructura fantàstica i s'ha fet petita. Ja hi va néixer petita en relació al creixement que hem pogut contemplar. I quan es va fer aquesta ampliació ja vaig dir que havia nascut petita. I àdhuc l'institut nou de l'ESO, donats els nanos que vénen de fora i d'altres pobles, també se'ls farà petit. Des dels Departaments les coses es fan sobre el paper i es pensen que ha de quadrar i no és cert. Miren les estadístiques de naixements i es pensen que per a tot quadra igual i aquí això no és així perquè estem a prop de la costa i la situació se'ns està menjant", ens han dit críticament.

L'ensenyament a Castelló està estructurat en tres centres educatius:

- la llar d'infants
- l'escola
- l'institut

La llar d'infants i l'escola són municipals; l'Ajuntament en té tota la responsabilitat. L'institut, en canvi, depèn exclusivament del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Aquest curs ha estat el primer any de funcionament de l'institut perquè fins ara s'havia d'anar a Figueres.

A la llar d'infants els nens comencen a l'any i mig i marxen als 2 o 3 anys per començar el curs de P3 a l'escola. El darrer curs hi van haver vint-i-sis nens de 18 mesos i quaranta-dos de 2 anys. Segons ens han informat, la natalitat és molt alta. Això fa que no es pugui cobrir tota la demanda de famílies que volen portar els seus fills a la llar. Així han passat de dotze nens per classe a tenir-ne tretze per poder acollir més població. De totes maneres, des de la llar consideren que el límit per a un bon treball està en els tretze alumnes per classe.

"Sempre hi ha llistes d'espera per entrar a la llar. Hi ha molta natalitat, molta. Per exemple, ara fa cosa de dues setmanes s'ha fet la preinscripció i s'ha hagut de dir a gent que no, i tenim nens en llista d'espera per poder entrar si hi ha una baixa. Vull dir que hi ha molta mainada", ens han dit des de la llar.

La majoria de nens que hi ha a la llar són nascuts a Castelló. N'hi ha molt pocs d'immigrants. Generalment són nens i nenes amb cognoms del país; a diferència de l'escola, d'estrangers no n'hi ha molts. Els seus pares són joves. La majoria són d'uns 26, 27, 30 anys... tret d'algun que pot tenir-ne uns 40.

La llar d'infants funciona durant tot l'any excepte el mes d'agost. Abans durant l'agost també s'obria però es va veure que era inviable oferir aquest servei quan l'assistència no superava els quinze, deu o cinc nens d'una inscripció de seixanta.

A la llar arriben molts infants d'Empúriabrava. Però tenen el problema del transport ja que l'autocar que els portaria l'han tret i passa a ser transport per l'escola. D'aquesta manera els han de portar els pares o les mares personalment amb cotxe. De totes maneres s'està treballant amb l'Ajuntament per tal de solucionar els problemes que puguin sorgir. Així i tot, la llar d'infants també acull quatre nens de pobles propers com són Sant Pere Pescador, Fortià i Vilanova de la Muga que no tenen llar d'infants. Només s'ha donat el cas de dos nens de Figueres que no s'han pogut acollir perquè ja tenien altres llocs on anar.

La plantilla de la llar d'infants és de sis dones. Dues mestres i dues puericultores titulars que s'encarreguen de les quatre aules, una auxiliar que intervé quan és necessari i la directora del centre. Tot i la distància, les treballadores de la llar intenten estar al dia i assistir als cursets que s'ofereixen normalment a Girona.

L'escola no absorbeix fins ara població d'altres pobles fora d'alguns alumnes de Vilanova de la Muga que els tocava anar a Peralada; però donat que els pares treballen a Empúriabrava els porten a Castelló. A partir del curs vinent sembla que els alumnes de Vila-Sacra hi aniran perquè el poble s'ha quedat sense suficient població escolar -només en són set o vuit- i es va decidir tancar l'escola i assignar-los a l'escola de Castelló.

Tot l'ensenyament de l'escola puja en tres línies -tres classes per curs- des de P3, P4, P5 i Primer. De moment no se sap massa

com anirà però s'intueix que una escola de tres línies comporta una gran complexitat i una necessitat important d'espai físic. De totes maneres, a partir del curs vinent (aquest curs actual pel lector) el curs de vuitè passarà a l'institut per convertir-se en segon d'ESO (Ensenyament Secundari Obligatori) i això pot equilibrar una mica la situació.

L'institut, tenint en compte que és al primer any de funcionament, s'ha trobat amb algunes mancances que s'han anat resolent amb la col.laboració de l'Ajuntament i l'esforç dels pares. De mica en mica tot es va solventant. Les mancances més importants són de material i es van cobrint amb les quotes que paguen els pares. L'institut, a part dels alumnes de Castelló, rep alumnes d'altres pobles propers com Sant Miquel de Fluvià, Sant Pere Pescador, l'Armentera, Fortià i Riumors. Hi ha catorze mestres que treballen molt coordinats i uns 150 alumnes. El curs passat només hi havia els de Primer i Tercer d'ESO però el curs vinent (l'actual pel lector) es cobriran tots els altres cursos i el nombre d'alumnes augmentarà sensiblement.

La població en edat escolar de Castelló d'Empúries és molt heterogènia. Hi ha molts alumnes estrangers, tant comunitaris (europeus) com extra-comunitaris. La majoria de la població estrangera prové d'Empúriabrava.

"A Empúriabrava hi ha molt nen estranger. Hi ha nens estrangers alemanys que sí que han vingut per problemes econòmics, però n'hi ha que no: n'hi ha que han vingut a buscar el sol i que tenen calers", ens han dit.

No tots els immigrants europeus són gent acomodada.

"De la població europea que acostuma a arribar, n'hi ha de dos tipus. N'hi ha que vénen amb poders adquisitius normals i no solen tenir massa problema. Tenen algun negoci i porten la mainada a l'escola. I d'altres comunitaris que tenen treballs precaris i condicions de vida agafades pels pèls", ens han dit des de l'escola.

La llar d'infants té alguns alumnes estrangers, sobretot alemanys i francesos. Els marroquins no solen anar-hi; en general, la primera escolarització la fan a l'escola quan entren a P3.

"A l'escola sí que n'hi ha força, potser, de magrebins. Clar, pensa que si aquest any els enviàvem uns quaranta nens de la llar, per la inscripció a P3 potser en tenen uns cinquanta o cinquanta-cinc. Però clar són aquell tipus de magrebins que vénen de fora i no han passat per aquí", ens han dit des de la llar.

Castelló té una economia de serveis i això atrau una quantitat important de població. El municipi ha crescut i hi ha molta gent que viu a Empúriabrava; ha arribat població del sud d'Espanya, alemanys i de l'oest i fins i tot alguns ucraïnesos. Però

sobretot en el darrers dos o tres anys el nombre de magrebins ha augmentat molt. L'escola de Castelló és una de les més heterogènies de la comarca.

"Castelló d'Empúries no és com a la majoria d'escoles de Figueres, on la diversitat es basa en marroquins, algun guineà, etc. A Castelló no: hi ha nens estrangers d'Europa, hi ha francesos, anglesos, xinesos, alemanys, de Iugoslàvia. Jo, de les escoles que he estat, és l'escola amb més diversitat de mainada", ens ha dit una mestra.

Així com a altres pobles de la comarca s'ha donat el cas d'escoles que no admetien nens magrebins, l'escola de Castelló sempre ha tingut les portes obertes a tothom.

"S'ha donat el cas d'escoles que diuen que tenen la matrícula completa i no admeten més nens, per no agafar-los. Hi ha pares que no volen que els seus fills vagin amb nens magrebins a l'escola. A Castelló això no es dóna tant perquè hi ha tanta barreja que no hi ha hagut problemes. És una escola que pot admetre molts nens, i tots els que arriben els admet. A Castelló, a cap dels nens que van demanar per venir a l'escola se li va dir que no. A cap. Si venien estaven escolaritzats", ens han dit.

Donada la diversitat cultural que hi ha a l'escola, fa anys que funcionava un programa d'educació compensatòria. Aquest programa va adreçat a les escoles on hi ha nens i nenes en risc de marginació -tant social com cultural-. El programa aporta material -metodologia i dinàmiques- als tutors per tal que puguin atendre els alumnes des de dins de l'aula. La filosofia del programa és que el treball d'integració dels alumnes l'ha de realitzar cada tutor dins l'aula. Malgrat tot, a l'escola no es coneixen casos de rebuig. Des de fora de Castelló se'n té una impressió molt bona, de l'escola, tant a nivell de mestres com dels nens. Es potencia molt el treball en grup i les dinàmiques d'acceptació d'un mateix i dels altres. L'escola de Castelló sempre ha estat molt receptiva en l'acolliment dels immigrants magrebins.

"L'escola de Castelló és una de les escoles que més ha treballat compensatòria. Això vol dir que és una de les escoles que ha estat més oberta i més receptiva i que, per tant, ha intentat ajudar gent. Perquè hi ha altres escoles amb una quantitat de guineans i d'africans que no t'ho pots arribar a imaginar, i els de compensatòria no hi hem anat mai. No hi ha entrat mai el programa. Això t'ho diu tot. A Castelló d'Empúries, almenys s'hi ha anat vuit anys, i el programa potser fa deu anys que hi és: entén-me. O sigui: s'hi ha anat de bon començament. I ha anat bé" ens han dit des del programa d'educació compensatòria.

Per altra banda l'escola té una mestra que s'encarrega de l'aprenentatge de la llengua catalana i suport lingüístic pels estrangers.

"Aquesta mestra està tot el dia ocupada, perquè aquella és una escola de les que hi ha tants i tants estrangers. És una de les poques escoles on funciona molt i molt bé degut a aquesta quantitat d'estrangers", ens han dit.

La voluntat i la predisposició del mestre és el primer recurs que hi ha per atendre la població estrangera. L'adaptació dels nens i nenes és molt més àgil quan són petits i encara poden assumir l'aprenentatge de la lectoescriptura (P3, P4 fins a primer o segon). En canvi, quan són més grans -a partir de tercer- s'ha de fer un major esforç i normalment van a l'aula de suport lingüístic -els professors de l'escola en diuen "aula d'immersió o submarins"- per reforçar l'aprenentatge de la llengua treballant amb uns llibres especials. Tot i així, l'índex de fracàs escolar entre els alumnes estrangers és una mica elevat degut al problema de la llengua. Segons els encarregats del programa d'educació compensatòria és molt important treballar i reforçar el suport lingüístic.

Així mateix, a l'institut també hi ha bastants alumnes estrangers. La majoria però són alemanys que ja fa anys que són a Castelló. El desconeixement, per part d'alguns, de la llengua suposa també un gran problema i, com a l'escola, s'ofereixen professors de reforç que ajuden a superar les mancances de l'idioma. De totes maneres, el més important és que el nen s'integri, se senti acceptat, que és el que es potencia des d'educació compensatòria.

"La integració. Què és la integració? Hi ha molta gent que n'ha parlat. El nen estranger, quan ve, s'ha de sentir acceptat, i la resta anirà sobre rodes. Si el nen està malament a classe, perquè no l'accepten, perquè ningú el vol, perquè no hi juguen i, a sobre, la mestra també el destorba... malament", ens han dit des del programa.

El darrer curs alguns nens àrabs van començar a quedar-se a dinar al menjador de l'escola. Tot i que es respecten els seus costums en l'alimentació, des de l'escola ens han dit que a aquests alumnes no els agrada gaire quedar-s'hi. A l'institut, els nois i noies àrabs també tenen un menjar especial; des del començament es va estipular així. Molts d'ells segueixen els costums propis de la seva religió, com l'alimentació i el ramadà. Així, durant el ramadà s'estan en dejuni i no van al menjador.

En qualsevol cas, els nens i nenes magrebins, en general, no creen problemes de conducta. Els casos extrems de conducta es poden donar a qualsevol nivell; no necessàriament amb població immigrada. Des de l'escola, però, ens han informat que els nens àrabs no acostumen a participar de les sortides que es fan.

"Quan fem sortides s'observa que aquests nens no participen. I no sempre és el problema econòmic perquè se'ls hi ha donat tota mena de facilitats. El dia que han d'anar d'excursió, tots han d'anar a arreglar papers." ens han dit des de l'escola.

Potser és degut a la seva manera d'entendre l'escola.

"L'absentisme escolar entre els magrebins és molt gran. No tenen, com nosaltres, el sentit que l'escola és l'escola, i que és una cosa important. Per a ells, faltar a l'escola no ho veuen tan greu com nosaltres. Llavors falten més. No tenen problema per faltar. Solen fer-ho per comoditat dels pares: perquè un dia van no sé on i se l'emporten" ens han dit.

Fa dos cursos la comunitat magrebina va demanar a l'Ajuntament un local per poder fer classes d'àrab als nens. Aquestes classes les fan els nanos a partir de segon fins a vuitè donat que ja han fet un bon aprenentatge del català i així no s'entorpeix en el treball que es fa des de l'escola.

Entre la població magrebí existeixen diferències pel que fa a l'escolarització dels nens i les nenes. Al seu país d'origen el nivell d'escolarització no és el mateix pels nens que per les nenes. Així, a Castelló s'han donat casos d'infants que no acudien a l'escola.

"Quan arriben grans aquí a l'escola, si són nens, ja han fet alguna escolarització; però, si són nenes, no han estat escolaritzades pràcticament. Hi ha algun cas puntual. Sobretot, això es veu quan porten els papers per a convalidar alguna cosa: les nenes quasi mai han anat a l'escola. Sé que hi ha àrabs que tenen edat escolar i no vénen a l'escola; depèn de cada família i, a vegades, has d'anar-los a buscar per mitjà de l'assistent social. Això sobretot per les nenes", ens han dit des de l'escola.

La situació en què es troba cada família pot influir-hi molt en l'escolarització dels fills.

"No solen venir tots de cop (a l'escola). Quan el pare està sol amb alguns, no vénen gaire. Només quan ve la mare que no sol treballar fora de casa, aleshores s'escolaritzen tots. Són gent molt prolífics: de tres per amunt. Algun se n'ha tornat al seu país; però poquíssims, s'han anat quedant molt. En vénen molts i en marxen molt pocs. Depèn de l'entorn familiar. Les nenes estan més condicionades, sobretot quan tenen un germà més petitó. Les nenes àrabs s'estan més a casa. Les utilitzen molt per anar a comprar; els resolen els problemes de la llengua i de la comprensió", ens han dit.

Des dels cursos de formació i ajuda per a dones magrebines que ofereix l'Ajuntament es tracta de donar informació sobre l'escola per tal de motivar les mares a portar-hi els fills.

"És un dels temes que tractem amb les dones: informació sobre l'escola, sobre els metges... Moltes vegades aquestes dones provenen de zones rurals, i no han anat a l'escola, no han estat alfabetitzades en la seva llengua. L'escola, doncs, a vegades és desconeguda. Nosaltres els donem informació per a facilitar les coses a elles i als nanos" ens han dit.

Tant a l'institut com a l'escola hi ha constituïda una APA (Associació de Pares d'Alumnes). L'APA de l'institut està formada per vuit membres i entre els quals hi ha una noia alemanya. A l'escola, els pares dels nens àrabs no participen en l'associació i no paguen la quota. De totes maneres, quan l'APA fa alguna cosa pels nanos -la xocolatada per Carnestoltes o activitats esportives dels dissabtes- sí que hi participen.

Des de l'escola, la comunicació dels mestres amb les mares dels nens àrabs sovint és difícil perquè moltes d'elles encara no coneixen prou bé la llengua.

A Castelló no s'han conegut episodis de racisme a nivell de pares que s'hagin queixat pel fet que a l'escola hi anessin fills d'immigrants.

"Jo no tinc constància que s'hagi dit: "hi ha aquests nens", o "mira, si aquest va a aquesta classe jo no vull que el meu hi vagi". No, perquè ja el poble és tan divers!. Llavors, què passa? si hi ha un pare molt, molt elitista que no vol que el seu fill vagi a classe amb un marroquí, o amb un xinès, o amb un estranger, doncs se l'emporta a una escola privada i ja està" ens han dit.

La participació i assistència dels pares en les reunions informatives que es fan a l'escola no acostuma a ser molt elevada. L'APA té contacte amb l'escola però per part dels pares sembla haver-hi poc interès. A vegades es fan convocatòries a reunions informatives sobre problemes de drogues, de conscienciació o altres problemes del col·legi i l'assistència no arriba mai ni al 10% dels pares.

"La relació entre els pares i l'escola es pot millorar molt perquè degut a l'estrés que porta tothom amb les feines, no es té la cura que s'hauria de tenir de la mainada. Si es fan reunions al col·legi per informar de diferents problemes, hi ha molt poca assistència de pares i això aquí falla. Això vol dir que passen una mica de la problemàtica que puguin tenir els fills. Jo m'imagino que és degut a l'estrés que porta tothom; tothom va de bòlit, en aquest món tot és contrarellotge", ens han dit.

Des de l'APA es considera que aquesta manca d'interès per part dels pares és una font de problemes.

"La gent hauria de reflexionar una mica i deixar-se d'aquest estrés, de tant contra-rellotge per poder acudir a qüestions familiars i bàsiques per la bona convivència a la família. La família es va perdent, com aquell qui diu... perquè es va a dinar a casa, es va a dormir i es marxa. Llavors de convivència només n'hi ha els caps de setmana. Els caps de setmana tothom es vol escapar i tothom va de bòlit. Falta una relació familiar i d'aquí em penso que vénen tots els problemes" ens ha dit críticament un membre de l'APA de l'escola.

Des de l'escola es considera que la relació amb l'APA és bona i fluïda. L'APA aquest any (el darrer curs pel lector) és nova i la direcció també i de moment no hi ha conflicte.

"Tots els temes estan molt relligats i no hi ha grans entrebancs, al contrari, molta col.laboració" ens han dit.

Els problemes familiars més recurrents són les famílies desestructurades. A cada classe hi ha algun alumne amb pares separats. Des de l'escola es considera que aquest és el problema més greu.

Un cop finalitzats els estudis a l'institut la tendència és seguir estudiant a la universitat -a Girona o Barcelona- o especialitzar-se en alguna branca determinada en els estudis de formació professional. Sembla que els oficis han passat una mica a la història. Fins ara alguns dels alumnes que acabaven vuitè anaven a una escola d'automoció que es va muntar a nivell privat a Figueres. Així i tot sembla que aquesta escola no va tenir l'èxit que tothom desitjava. Ara però amb l'entrada en funcionament de l'ESO l'ensenyament obligatori s'allarga dos cursos més fins als 16 anys.

De moment hi ha molts nens i nenes àrabs en edat escolar; però encara està per veure què faran. No sempre són famílies senceres; a vegades es dóna el cas que només hi és el pare amb un o dos fills i al cap d'uns anys se'n tornen al seu país.

"Marroquins o magrebins en edat escolar n'hi ha molts. Amb edat de 20, 21 i 22 anys poquíssims. Jo si aquesta mainada vénen per quedar-se amb tota la família, si tenen feina... ja es veurà d'aquí a uns anys. Estan en diferència amb nosaltres", ens han dit.

Amb el pas dels anys el nombre d'universitaris a Castelló ha anat augmentant. La proximitat de la Universitat de Girona ha facilitat molt l'accés dels joves a la universitat.

"La cultura ha anat pujant molt. Ara hi ha metges, enginyers, veterinaris, advocats... des dels anys 70

cap aquí. Ara és més fàcil i barat perquè es pot estudiar a Girona. Els anys 40 quan jo anava al col·legi, tots després anàvem a conferència", ens han dit.

5.2 Els joves entre 14 i 25 anys

Segons informants, entre 14 i 25 anys a Castelló hi ha 592 persones censades de les quals 307 en són noies i 285 nois. Fins als 16 anys l'ensenyament a l'institut és obligatori. A part del jovent de Castelló, l'institut també rep joves d'altres pobles propers i cal contar els joves que vénen d'altres pobles a treballar a Castelló, de manera que diàriament a Castelló es mou una quantitat de joves superior a les 600 persones.

Des de la policia municipal es considera que els problemes més comuns entre els joves de Castelló són els mateixos que arreu.

"Mentre estan en el cicle escolar no hi ha massa problemes. Mentre estan escolaritzats, entren dintre d'un ordre i, dels 16 anys fins als 25, ens trobem amb la mateixa problemàtica que tot arreu", ens han dit.

El consum de drogues entre els joves ha esdevingut una de les qüestions que es percep amb més inquietud. Bàsicament es tracta d'un consum de pastilles i haixix (porros). És un problema delicat i s'han donat conflictes familiars de rellevància.

"Les famílies d'aquests nanos ho tenen com un gran problema. S'ha d'analitzar a poc a poc, no pots fer una arma a través de la qual les generacions hi estan enfrontades. És un xoc veure les discussions del joves amb els seus pares pel tema aquest. Et vénen aquí a explicar coses i veritables enfrontaments per aquesta raó. Es lamenten, hi ha confrontació", ens han dit del servei recentment creat sobre el tema.

Des del PIJ (Punt d'Informació Juvenil) consideren que cal informar les famílies i treballar en conjunt però aquesta és una feina que requereix temps i paciència.

"Cal fer una campanya de prevenció a nivell de famílies per intentar una mica simplificar el tema i després treballar-lo a poc a poc. És un treball del qual som conscients que ha de durar perquè la cosa està bastant arrelada. Hi ha el triangle Perpinyà, Figueres, Roses i al mig Empúriabrava" ens diuen.

Les reaccions que es donen entre els pares són ambivalents. A vegades es tendeix a magnificar el problema i fer-lo més greu del que realment és. Altres cops els pares actuen com si portessin una bena als ulls, no volen veure ni reconèixer els problemes de la droga fins que la situació està molt avançada. Fa anys es va intentar muntar una campanya de sensibilització però no va tirar endavant.

"Els mateixos pares s'hi oposaven des del moment que hi havia uns joves determinats que estaven marcats pel problema. La cosa no va rutllar. O es fa massa gros el problema o el neguen. Els espanta el problema, no saben com agafar-lo i aleshores l'obliden. Volen creure que no hi és" ens han dit.

A nivell laboral els joves troben moltes sortides en treballs temporals en el sector de serveis durant l'estiu. Durant la resta de l'any solen quedar-se bastant estancats i no acostumen a realitzar activitats entre setmana (idiomes, curssets de formació específica ...). A l'agricultura no hi ha treball temporer, alguns dels fills dels pagesos de sempre han seguit la feina dels seus pares. Del grup de 18 a 24 anys n'hi ha que segueixen els estudis però hi ha un altre gran sector que estan a l'atur i, com hem dit, durant l'estiu troben alguna feina de temporada.

"Degut al problema que hi ha per l'ocupació, quasi ningú pot fer el que li agradaria. Llavors, o busquen treballs amb industrials de manteniment de la zona o van de cara al turisme, restaurants, bars, càmpings i tot això d'aquí. A l'estiu és molt fàcil trobar feina sempre i quan no tinguis unes pretensions econòmiques per sobre del normal i t'adaptis una mica a la feina que t'ofereixen", ens han dit.

A l'emissora municipal Ràdio Castelló, com hem vist, s'hi mou molta gent jove, entre els que se'n encarreguen de mantenir i tirar endavant l'emissora i la trentena de col.laboradors voluntaris entre els 16 i els 18 anys. L'emissora ha format bons professionals de la ràdio que estan treballant arreu de Catalunya.

"D'aquí ha sortit gent que està col.locada arreu de Catalunya i a tot Espanya. Director de la SER de Tarragona, el mateix a Galícia, gent bona que ha anat sortint d'aquí i que està a Barcelona. Ha estat una escola. El que passa és que això no és reconegut: una persona bona et marxa i no se'n parla més. És normal: la gent que no cobra i val, quan et surt una oportunitat, se'n va", ens han dit des de Ràdio Castelló.

Actualment es mantenen contactes amb COM-Ràdio per establir un conveni de pràctiques dels col.laboradors i responsables de l'emissora. Aquests intercanvis poden ser molt interessants i enriquidors de cara a la formació dels col.laboradors. Tot i que moltes vegades l'emissora s'ha encarregat de la formació dels col.laboradors, amb aquest conveni es contempla la possibilitat de muntar uns curssets formació.

Durant la temporada d'estiu hi ha un grup de joves de Castelló que treballen de socorrista a la platja. Els responsables municipals d'aquest servei tracten de donar prioritat als joves de Castelló. L'any passat hi havia 10 socorristes, de deu del matí a sis de la tarda, contractats per una empresa privada

(Ambulàncies Costa Brava) que tenia la concessió del servei de vigilància de les platges. Per aquest any es preveïen alguns canvis pressupostaris i un replantejament de la concessió, com ja hem referit. Així aquest any la concessió del servei és per la Creu Roja i per tant s'encarrega de la contractació i els sous dels socorristes. La idea era anar augmentant de mica en mica: passar de deu a catorze socorristes i de sis milions a vuit milions de pressupost.

La situació laboral dels joves de Castelló no és massa bona. Fora de les feines de temporada a l'estiu, la resta de l'any hi ha molt poques demandes de treball.

"El tema del treball està molt fotut aquí. Rebem demandes de gent del poble; sortim a dues o tres demandes per mes. De 18 a 24 anys al poble en són un centenar o cent cinquanta. I aquí no tenim borsa de treball perquè és a l'ajuntament. És preocupant perquè són gent que necessita treballar per moltes coses; però, sobretot per sortir el cap de setmana. I és gent que no els importa el treball que surti perquè tot ho accepten. S'hi agafen i si no els agrada, durarà dos o tres mesos", ens han dit des PIJ.

Amb aquest panorama la valoració que se'n fa és força negativa. Es viu en la contradicció de saber que Castelló és un municipi amb una renda per càpita alta però, en canvi amb un nombre important de joves en una situació laboral precària.

"És delicat que hi hagi tanta gent penjada. És un contrast saber que estem parlant d'un municipi del qual la renda per càpita és de les més elevades de l'estat i per contra et trobes amb un nucli de població que, pel motiu que sigui, no troba feina constant. O, almenys no poden consolidar una feina", ens han dit.

A nivell d'oci, la "zona nit" d'Empúriabrava és el que congrega més joves. La moguda nocturna dels caps de setmana és l'expressió d'oci més genuïna i comuna entre els joves de Castelló. Empúriabrava és una de les zones amb més "marxa" de tota la comarca i això atrau la major part dels joves de Castelló i dels pobles propers. Durant l'estiu s'experimenta un "boom" i la moguda nocturna s'intensifica de manera espectacular.

"El dissabte a la nit que és quan més moguda hi ha, no us podeu imaginar la gran quantitat de gent que hi ha, és increïble. La gent ha d'aparcar a 2'5 o 3 Km. perquè ni lloc per aparcar hi ha. La zona Moixó es posa d'una manera que ni Lloret de Mar. És impressionant. Hi ha 14 o 15 bars seguits i pubs: és la zona dels Arcs. I la discoteca Passarel.la que està al passeig marítim, entre la gent que hi ha i els que vénen de fora de tots els pobles de la rodalia, és impressionant", ens han dit de la policia municipal.

Aquesta dinàmica imprimeix un caràcter específic a la personalitat juvenil del poble.

"Castelló és una població amb dificultat d'identitat pròpia; entre les discoteques i la moguda de l'estiu perd identitat. I després és un poble que fins ara tenia molt poca vida pròpia pel que fa a l'associacionisme juvenil perquè era un associacionisme més aviat gran i els joves es movien entre l'Empúriabrava nocturna i Figueres", ens han dit.

La participació dels joves a nivell d'oci està poc diversificada. Tot i que hi ha una oferta d'activitats a l'abast de la població, l'activitat està bastant concentrada i no s'eixampla ni per anar al teatre o al cinema a Figueres. Durant la setmana no s'acostuma a sortir, i els caps de setmana Empúriabrava i Roses esdevenen el centre de la festa nocturna.

Al PIJ ens han parlat de l'existència d'un grup reduït de joves força estancat immers en una mena de cercle del qual és difícil sortir-ne. Es tracta de joves amb algun treball ocasional però que van passant pels llocs de treball i no acaben d'establir-se. Són un cercle reduït que no sortirà mai de la situació perquè no és capaç de sortir-ne.

"Quan ho veus de fora, és estrany, tot i que dintre d'aquest cercle s'hi puguin sentir bé: futbol a la tarda, veure la televisió i completament estancats. I el divendres van a algun bar de per aquí i prou. El seu temps lliure queda extraordinàriament reduït. Ni anar a Figueres a veure un partit de Futbol o a Roses a un local. Màxim anar a veure el mar des de l'espi-gó", ens ha dit l'animador juvenil de la joventut.

Hi ha un grup de nanos a la vora dels 20 anys que formen un grup de música, assagen i de tant en tant fan alguna actuació en directe. Hi ha un grup de teatre que agrupava gent jove i també un esbart dansaire, una cobla i una coral però aquí la gent jove no hi és; hi ha pares i fills però la població intermitja de 15 a 20 anys no hi participa.

Entre els adolescents més joves, que encara es troben en edat escolar, es practica l'esport amb una certa regularitat. Normalment els pares volen que els fills facin esport i l'ordre d'entrenament és de dos dies a la setmana. Des del Consell Comarcal s'està potenciant bastant l'esport entre els joves. De totes maneres sembla que l'activitat esportiva no engloba la població magrebina.

Des de l'institut no s'han detectat problemes de conducta antisocial entre els joves. Aquest darrer curs hi havia 150 alumnes però el curs vinent augmentarà sensiblement el nombre d'alumnes i a més n'hi haurà de més grans. No se sap massa com anirà però s'està a l'expectativa del que pugui haver-hi.

"L'any que ve ja hi haurà nens de segon, tercer i quart i, essent més grans, la problemàtica ja és diferent i, per altra banda, seran molts més", ens han dit.

A nivell de carrer, les opinions són contraposades. Hi ha qui afirma que existeixen brots de gamberrisme urbà, altres ens han parlat d'un consum de droga força estès entre el jovent i per altra banda hi ha qui no percep cap problema. Aquests fragments són força il·lustratius de la percepció social envers la conducta dels joves.

"A nivell de carrer, no hi ha massa problema i a Empúriabrava, tot i la gran quantitat de moguda que hi ha els divendres, dissabtes i diumenges, no és que hi hagi massa problema tampoc".

"Hi ha un grup de joves d'una certa edat -dels 18 als 20 anys més o menys- que es dediquen al gamberrisme urbà, a trencar mobiliari urbà només pel fet de trencar-lo. Però això és un impàs d'una edat a l'altra; a la que troben xicota deixen aquests grups i es normalitzen".

"Pel que fa al col·lectiu jove hi ha un focus de drogodependència que fa molts anys que segueix mantenint-se", ens han dit.

El consum de drogues, bàsicament pastilles i haixix, és la qüestió que genera més preocupació entre la població pel que fa a la conducta dels joves. Contràriament al que pot semblar, es tracta d'un consum força estès que afecta a molts joves del poble. A més és un consum transversal, és a dir que afecta a joves de tot tipus, de tots els nivells socioeconòmics i de totes les edats, fins i tot adolescents.

"El problema de les drogodependències a Castelló al nucli antic és gran en el sentit que afecta a la població autòctona d'aquí. Hi ha molta gent que està enganxada. Parlo precisament per l'experiència de sortir les nits de cap de setmana; hi ha molta gent enganxada de tots els nivells socioeconòmics del poble. Porros i pastilles. Us dic que és alt perquè és la imatge popular que se'n té entorn de la joventut de Castelló. Des de fora (Roses, Figueres, La Jonquera) se sap que aquí a Castelló hi ha una joventut canyera que li fot", ens ha dit un bon coneixedor del tema.

Bàsicament és un consum de cap de setmana molt associat al consum d'alcohol i l'ambient nocturn de les discoteques. Una de les coses que genera més preocupació és que el consum afecta a nois i noies molt joves.

"Ara comencen molt aviat, quan encara no tens res format. Ara són més adolescents. Penso que anar a una discoteca i no prendre res és quasi impossible. Per la

música que hi ha i per tot. Hi vaig anar un dia i ja no hi he tornat més. Has de prendre una pastilla, almenys, per estar a nivell de tothom. I alcohol i tot. I és el que hi van a fer" ens ha dit un jove.

Com hem dit, la zona nit d'Empúriabrava és el punt de trobada i diversió nocturna dels joves de Castelló. En certa manera aquest món creat al voltant de la nit i la festa ha estat un element cohesionador entre els joves d'unes quantes generacions de Castelló; la zona nit ha estat un referent imprescindible en la cultura juvenil de Castelló. Així, al poble li ha costat crear un eix cohesionador pels joves alternatiu al món de la festa nocturna d'Empúriabrava. Davant d'aquesta necessitat d'alternatives, en certa manera històrica, s'ha muntat el PIJ (Punt d'Informació Juvenil) amb la intenció de dinamitzar una oferta cultural i d'activitats diverses orientades als joves, com ja hem comentat.

L'Eixart, associació de la qual ja hem parlat, és un grup de nova creació format per joves, un element dinamitzador que ha aconseguit mobilitzar una part dels joves amb diferents activitats.

"És poc organitzat. Estirem molt des del PIJ i no ho fem per paternalisme, sinó perquè es tracta de gent que no està disposada a assumir un paper dins de l'associacionisme juvenil; costa, no arrela", ens han dit des del PIJ.

Com a tot arreu els joves formen les seves colles. Així i tot és difícil fer una segmentació excloent dels joves en funció dels seus grups. No sembla haver-hi un ambient polític juvenil massa arrelat; les discussions entre els joves no seran per raons polítiques sinó més aviat per gustos musicals.

"L'ambient independentista nacionalista no ha arrelat molt i el tema aquest a nivell de comarques està fluix. Aquí a Castelló, per exemple, hi havia una representació dels Maulets fa tres o quatre anys; es tracta de famílies que algunes estan vinculades a la candidatura d'ERC i tenen tirada en el sentit d'aquesta ideologia política. N'hi ha d'altres que no es barallaran mai per qüestions polítiques, sí per gustos musicals. És bastant plural l'assumpte. Tothom es respecta i hi ha colles fetes", ens ha explicat un jove.

Hom té la impressió que el teixit social de Castelló ha quedat desfigurat a causa del creixement urbanístic descontrolat d'Empúriabrava, la influència del turisme massiu i àdhuc per l'evolució urbanística global.

"Es pateix els problemes de tots aquests pobles petits. Per molts 5.000 habitants que puguin tenir, han quedat descarnats perquè no hi és l'entitat de poble per causa del turisme, les

autopistes i les mogudes massives. La influència de la població que està de pas ha estat important; ha descarnat tot el teixit social del poble. Està tot desdibuixat. En contrast amb els pobles de muntanya, per exemple, de 43 habitants i no hi ha res que els dispersi. Aquí està tot desfigurat a Castelló. El jovent troba feina, adquireix aviat el cotxe i es dispersa, se'n va a Roses, Figueres o allà on sigui. En una plana com l'Empordà es corre molt", ens ha dit críticament un veí de Castelló.

5.3 La marginació social a Castelló d'Empúries

5.3.1 Els temes laborals

Els grans problemes de marginació a nivell laboral es donen entre les minories ètniques immigrades. De fet, els problemes que pateixen no són només de tipus laboral sinó que es poden fer extensius a molts altres aspectes de la seva vida. Així tractarem la situació de les minories ètniques en un mateix apartat per poder presentar-la com una realitat global.

Entenem que els problemes dels joves a l'hora d'estabilitzar-se en el mercat laboral, dels quals n'hem parlat anteriorment, no s'han d'entendre com un fenomen de marginació social sinó com una qüestió de precarietat laboral que és pròpia del funcionament i les regulacions del mercat de treball actual. Creiem que cal fer una distinció entre aquestes dues realitats perquè responen a problemàtiques diferents que no es poden tractar conjuntament; una cosa és la precarietat laboral dels contractes temporals i una altra són les pèssimes condicions de treball en què es troben els immigrants africans pel sol fet de ser qui són: immigrants africans.

5.3.2 Les toxicomanies

Com ja hem esmentat anteriorment, el consum de drogues afecta a una part dels joves de Castelló. És un problema que fa anys que existeix al municipi tot i que ha evolucionat cap a un tipus de consum diferent del que hi havia en un principi.

Cap als anys 70 l'heroïna va començar a entrar a la zona i, segons ens han dit, un nucli de població africana actuaven de "camells" distribuint la droga.

"Hi havia molts negres que havien arribat aquí i encara no tenien feina. I treballaven i ho feien per a completar els seus sous. Va haver-hi una època que movien el cavall. Ells no es punxaven; això era als anys 70: el cavall blanc", ens han dit.

A finals dels 80 es dona un augment de població que té problemes amb la droga. Hom té la impressió que la inadaptació dels joves al passar de l'escola a l'institut, el fracàs escolar, va generar molts conflictes entre els joves.

"Va haver-hi el canvi de llei d'educació i és per això que vam rebre les conseqüències de la poca preparació que hi havia als nostres pobles quan els joves feien el salt de l'escola als instituts; eren uns fracassats escolars. Hi va haver una inadaptació total i va coincidir amb la gent que va tenir problemes amb la droga; buscaven fugides", ens han dit.

Actualment a Castelló hi ha un veritable mercat de droga; es pot trobar de tot: haixix, pastilles, cocaïna i àdhuc heroïna, tot i que d'aquesta darrera el consum és molt minoritari. Les característiques portuàries d'Empúriabrava fan que sigui una via d'introducció de droga perquè no hi ha vigilància ni control de les embarcacions que entren o surten dels canals. Així i tot, segons fonts policials, el camí d'entrada massiva de droga és per via terrestre. De moment, no hi ha constància que la droga entri per via aèria. Així, Empúriabrava, gràcies a la seva estructura urbanística, s'ha convertit en un espai ideal d'entrada i distribució de droga.

"Aquí en el tema de la droga hay de todo. Hay gente grande vendiendo droga y hay jóvenes vendiendo droga. Aquí si quieres droga es muy fácil. Hay mucho hachís y coca. En esta parte (Empúriabrava) hay más coca. Hay sitios donde venden coca aquí en Empúriabrava. Yo fumo hachís. La gente de Castelló mismo vienen aquí a Empúriabrava donde hay traficantes a punta pala", ens ha dit un jove d'Empúriabrava.

Alguns interlocutors ens han revelat l'existència de locals nocturns d'Empúriabrava, bars musicals i discoteques, en els quals hi ha tràfic de substàncies.

"A Empúriabrava com que és tan gran, segur que tu vas a una discoteca d'aquestes i pum. Als locals, sí, hi ha tràfic, els mateixos del local en passen. Hi ha locals que no; però hi ha locals a Empúriabrava que hi passa de tot. Hachís i altres coses" ens ha explicat un jove.

"Se sap que hi ha amos de bars de la zona d'Empúriabrava que són traficants sobretot de xocolata. Hi ha un bar que els de Castelló hi van molt. Quan vam indagar el per què de l'interès d'anar a aquell bar és perquè els hi ofereixen un bon rotllo; però que quan baixen la persiana a les quatre de la matinada, resulta que hi ha un subministrament de xocolata. No sabem si és l'amo del bar; però sí sabem que allà hi ha tràfic. Se suposa que amb la implicació de l'amo del bar. I com aquest bar a Empúriabrava n'hi ha la tira", ens ha revelat un treballador de l'Ajuntament.

Des de la policia municipal es té constància d'aquest fet i s'ha posat en coneixement de la policia judicial i la guàrdia civil

que han fet algunes intervencions. Així i tot el problema és desbordant.

"A la zona nit, a Moixó, a les voltes, hi ha molta pastilla, però eliminar-la és somniar truites", ens han dit des de la policia municipal.

Com ja hem explicat, existeix un consum bastant estès d'haixix i pastilles (drogues de disseny) entre una part dels joves. Es tracta d'un consum de cap de setmana associat a l'ambient de les discoteques i els bars nocturns. A l'institut i a l'escola no s'ha detectat, a nivell intern, que es consumeixi o es comercialitzi droga; així i tot professors i directors saben que el problema existeix a fora, al carrer. És quan arriba el cap de setmana que es dona un consum de droga i sovint un excés de consum d'alcohol.

"El més impactant potser és arrel dels caps de setmana a Empúriabrava que és un focus terrible de marxa tant des del punt de vista positiu com negatiu. Alcohol, pastilles i de tot. A l'estiu el problema s'intensifica", ens han dit.

El consum d'heroïna ha disminuït notòriament. Els farmacèutics han notat un descens en la demanda de xeringues. Alguns d'ells s'han apuntat per participar en un programa d'intercanvi de xeringues utilitzades per xeringues noves promogut pel Col·legi de Farmacèutics tot i que encara no ha entrat en funcionament.

"El tema de les xeringues va a temporades. Ara ha baixat bastant. Ho hem notat des de fa un any i pico. L'heroïna ha baixat. Ara és molt puntual i no són d'aquí; no se'n veuen", ens han dit a una farmàcia.

Actualment el consum ha derivat cap a les drogues de disseny i afecta a població més jove, des dels quinze anys, aproximadament, cap amunt. Així i tot, també hi ha constància que es consumeix cocaïna encara que entre un públic una mica més gran.

"La droga és una cosa passada? Si s'enfoca des del punt de vista de l'heroïna, sí; però va derivar la demanda de xeringues, alguns són tractats amb metadona... però sense ser tan espectacular, de problema n'hi ha. Els traficants eren gent de mal aspecte i tots es coneixien i ara és més preocupant: més màquines i més joves" ens ha explicat un jove que treballa en el món de les drogodependències.

De consum d'haixix sempre n'hi ha hagut. Des d'un principi, a totes les generacions de joves es fumaven porros. El porro està molt generalitzat entre la gent jove, no només de Castelló sinó arreu. Per aquesta raó a vegades els mateixos joves en edat escolar tendeixen a relativitzar la problemàtica del consum d'haixix. Els professionals que treballen en programes de prevenció de les toxicomanies consideren que fumar haixix comporta un risc i que s'ha d'informar bé els joves. Paradoxal-

ment, l'objectiu que es pretén des del programa municipal no és sensibilitzar envers un no-consum sinó retardar l'edat inicial de consum.

"El porro l'hem considerat important en tant que és el pare de substàncies més potents. Te n'adones que la mainada de les escoles vol treure importància al porro; però n'hi ha que comencen a beure, a fumar i acaben fumant porros. Tot el problema és aconseguir que un nano, en lloc de començar a fumar als 13 anys, comenci als 15. Així no hi ha tant risc que entri al món del porro massa aviat", ens han dit.

Així, l'estratègia preventiva sembla encaminar-se cap a un consum més responsable en una edat més avançada.

"El porro és una substància que altera les percepcions i que s'ha de considerar com al·lucinògen; han de saber els efectes que poden esperar. Aquesta és la idea: que comencin a consumir el més tard possible, quan siguin més madurs. És un tema molt discutible això. La nostra obligació és que sàpiguen el que fan, altrament passen fàcilment a altres substàncies. Als 17 anys, si has provat un porro, voldràs provar una altra droga" ens han dit.

Altres testimonis relacionats amb el món de les toxicomanies tenen un punt de vista diferent, més vivencial.

"Començar pels porros és ridícul. Jo un dia vaig anar al col·legi a fer una xerrada als crios de vuitè i nosaltres al que anem és a això: a explicar-los-hi que, si tens un problema i el resols d'aquesta manera, malament. El problema no és com comença, sinó com acaba. Les conseqüències d'això: et sentiràs perdut, et serà difícil recuperar la teva vida després i la importància que té, no solament el porro, sinó tan sols beure el cap de setmana. Hi ha gent que té uns problemes a dintre que són tals que això li va de conya. I després s'hi enganxen", ens ha explicat un jove que havia consumit heroïna.

En qualsevol cas el consum de haixix és molt comú. De vegades és tan sols un consum esporàdic entre amics i altres cops es tracta de casos de dependència.

"El que corre més aquí és la xocolata, les pedres corren a punta pala. En línies generals és de consum pel cap de setmana; però hi ha individus de la franja 18-25 anys que tenen veritable addicció" ens ha dit un jove.

Tant l'haixix com les pastilles són drogues molt assequibles a tots els nivells socioeconòmics. No es tracta d'un consum elitista o marginal sinó que és un consum transversal en el qual hi ha població de tots els nivells socioeconòmics.

"El nivell socioeconòmic en aquests moments afecta poc; ara tothom té mil peles a la butxaca", ens han dit.

El consum de pastilles està molt vinculat a l'entorn de les discoteques i bars musicals. En certa manera s'estableix una relació íntima entre la persona i la música; la pastilla és el vincle artificial que uneix l'individu amb la música, genera un estímul de les ganes de ballar i una certa eufòria. En cap moment la ingerència de pastilles és una celebració grupal, un ritus de celebració de l'amistat com pot ser fumar-se un porro. El consum de pastilles és un acte aïllat i aïllador.

"No és el mateix passar-te un porro entre amics, que prendre heroïna o cocaïna o una pastilla. Penso que, quan ets drogodependent, tot és aïllant. Fora del porro, tot lo altre t'aïlla dels demés" ens ha explicat un jove que havia consumit heroïna.

El consum de pastilles afecta, cada vegada més, a adolescents en edat escolar. És un consum que aparentment no deixa seqüeles, almenys a curt termini. A més, es tracta d'una addicció de cap de setmana. La ingerència de pastilles es dona en uns contextos i per unes motivacions diferents als del consum d'altres drogues.

"La mentalitat dels que prenen pastilles és diferent a la nostra (referint-se als grans consumidors). El que s'ha punxat acaba fet una merda; però la gent que pren pastilles no té aquests problemes. Pot estar fet això el temps que sigui. Són gent que comença a drogar-se d'adolescent -14 o 15 anys- i encara no té una escala de valors creada. . I, de fet, tan perillós és una cosa com l'altra. No pots convèncer a un crio de 15 anys que no estigui enganxat a la pastilla. Durant la setmana va a classe i els caps de setmana pren una pastilla i no passa res. És una teràpia diferent del ionqui que ha estat una sèrie d'anys fotent-se canya. Un crio de 16 anys que encara no ha trencat cap vidre, no té els mateixos problemes que el tio que té una sèrie de frustracions. És molt diferent" ens ha dit un jove que havia consumit heroïna.

En aquest context, el treball de prevenció que s'ha de fer requereix incidir molt sobre els pares d'aquests joves. Sovint els pares no són conscients del problema i actuen de manera equivocada. Cal sensibilitzar-los i donar-los informació sobre un tema que molts d'ells desconeixen.

"Està força estès i els pares no veuen la gravetat. Els pares els donen 10 bitllets i s'obliden d'ells el dissabte i el diumenge. S'ha de començar pels pares perquè es tracta de crios de 14, 15 i 16 anys. A aquesta edat, si el pare no se'n preocupa el problema comença a ser gros. Crec que essencialment els pares ho desconeixen. És molt difícil per a ells entrar en el tema. El que penso que falta és que els pares es

motivin, perquè la majoria d'aquests nanos són estudiants i els pares són els que els donen les peles per sortir. Penso que el millor és conscienciar els pares" ens ha dit un jove molt coneixedor del tema.

A vegades es dóna el cas que els pares tendeixen a relativitzar el problema o inclús a negar que els seus fills són drogodependents.

"Molts pares diuen: "va, tots ho hem fet; ja se n'adonaran". Són missatges que no et porten a resoldre res", ens ha dit un jove que ha viscut el problema de la droga.

Hi ha famílies a Castelló que no volen reconèixer la drogaddicció dels fills i se n'amaga per vergonya. Si el problema s'assumeix a nivell familiar i es decideix fer front al tema mitjançant teràpies cal que els pares comparteixin el seguiment.

"El tema de la droga és una fugida no madura enfront de la vida. El que s'ha de treballar no és el no consumir, sinó la fortalesa personal davant la vida", ens ha dit lúcidament un pare.

A nivell assistencial la tasca és difícil perquè moltes vegades la persona afectada no vol assumir que té un problema d'addicció o dependència. Des del servei d'assistència social municipal s'ha actuat de manera esporàdica davant d'un cas que es va derivar al SERGI de Girona. Així i tot, des de l'Ajuntament s'ha contractat un tècnic en drogodependències per treballar a nivell preventiu amb col.laboració amb el PIJ.

Entre la població de Castelló s'ha generat un món de rumors, coses que es diuen però que ningú assegura, informacions imprecises. Molta gent, quan ens ha parlat de la droga ho feia amb els termes "em sembla que...", "m'imagino que...", "es diu que...". En certa manera s'ha creat un mite al voltant de la droga. És cert que hi ha un mercat i un consum de droga a Castelló però, en realitat, no deixa de ser un món desconegut per molta gent que en parla sense haver-ne tingut un contacte directe. Això no vol dir que aquests comentaris, a vegades, puguin ser certs però, en qualsevol cas, sempre estan basats en rumors. Alguns d'aquests fragments poden ser il.lustratius d'aquest fenomen.

"A nivell de poble, hi ha de tot. A Empúriabrava també, tothom ho sap. Jo crec que hi ha tràfic i consum, clar", ens han dit.

"El que sí he sentit a dir és amb les embarcacions: que entraven amb embarcacions aquí, que inclús tenien algun xalet, que allà descarregaven... i això potser s'ha diluït, vaja. Pot ser que encara n'hi hagi, perquè a vegades en veus a un i dius: hòstia!, quin tio més ben "trajat", i és el que està fent el negoci. Són gent de tot arreu: va haver-hi italians, alemanys,

espanyols també... això s'ajunta tot. Si anem a analitzar, ja haureu sentit que tenim la ETA que ara té contactes amb alemanys, vull dir que tot s'ajunta quan hi ha el negoci, m'entens?", ens han explicat.

"Pel que fa a la droga, va haver-hi una temporada en què n'hi havia molta, però sembla que això s'hagi tallat. Però també, segons diuen -jo no puc dir-ho-, hi ha locals que en venen. Això de la droga és una cosa que és ja tan habitual que...", ens ha dit contradictòriament un veí d'Empúriabrava.

"Pel que fa a la droga, jo penso que és universal. Hi ha gent del país, hi ha gent de fora... xarxes, no ho sé. Són sospites que puc tenir jo, però és clar... Hi ha catalans, hi ha francesos, hi ha magrebins, hi ha de tot. Pel que sé, pel que es veu, pel que es volta i tot plegat...", ens han dit amb perplexitat.

Adhuc des d'altres pobles se sap que Castelló i Empúriabrava són dos focus de consum de droga.

"Jo sóc de Figueres, conec tota la zona i sé que aquí a Castelló i Empúriabrava hi ha problemes", ens ha dit un jove.

A vegades, els rumors tendeixen a buscar culpables o crear innocents. El problema s'atribueix als estrangers, als immigrants: ells són qui mouen tot l'assumpte. En canvi, la població autòctona del nucli antic és presentada com a víctima. En certa manera es crea un món de bons i dolents.

"Sobre tràfic de droga n'hi havia hagut a vegades i encara se sent a dir que n'hi ha entre la població immigrant, algun magrebí, algun gambià...", ens han dit des de l'escola.

"De droga sí que n'hi ha perquè a Empúriabrava, a l'haver-hi tanta massificació d'estranger, hi ha oferta i hi ha demanda. I és clar, allà on hi ha oferta i demanda, la cosa prolifera" ens han dit.

Hi ha opinions més crítiques que consideren que el tràfic de droga existeix independentment que hi hagi població magrebí.

"Jo no crec que aquesta gent, pel fet de venir, portin droga. Ni molt menys. Aquí n'hi ha la suficient encara que ells no hi siguin. No és culpa d'ells. Això ho tinc clar", ens han dit.

Els immigrants africans lamenten les generalitzacions que es fan. Sovint se'ls acusa de traficants o delinqüents de manera indiscriminada.

"Aquí hay muchos marroquíes y hay algunos que son ladrones o traficantes de droga; aquí piensan que todos somos

ladrones y negociamos con la droga. Hay gente que venden droga aquí, marroquíes y de los otros", ens ha dit un jove provinent del Marroc.

En qualsevol cas el fenomen de la droga és un tema públic que genera tot tipus d'opinions i comentaris. És una qüestió difícil de tractar, perquè es dona molt a crear imatges falses i a distorsionar la realitat. Els que tenen un contacte professional amb el món de les toxicomanies creuen que s'ha d'abordar el tema amb uns altres paràmetres.

"És delicat, perquè el tema de les drogodependències s'ha de desmitificar una mica. Quan tu abordes el tema aquest és molt fàcil equivocar-te i emetre falsos judicis. Cal viure-ho de prop i mirar les motivacions per les quals consumeixen" ens han dit.

5.3.3 La pobresa a Castelló

Aparentment, pel que es pot veure a simple vista, hom diria que a Castelló d'Empúries no hi ha pobresa. La realitat, però, és ben diferent. A partir de la tasca de determinades persones del municipi sensibles a temàtiques socials s'ha detectat l'existència de situacions familiars i individuals en condicions de pobresa: vivendes en condicions precàries, famílies amb greus problemes econòmics i laborals o població desconeguda sense cap prestació assistencial.

"Vaig fer una visita a una farmàcia en la què entraven tot tipus de joves que es veia que tenien problemes de drogodependència i preguntant veies que tenien problemes al darrera, que tenien nanos; per exemple, uns que van tenir dos bessons i que van morir de desnutrició", ens han dit.

Alguns veïns de Castelló que porten anys vivint al poble consideren que no hi ha una pobresa visible. Intueixen que existeixen casos de marginació i pobresa però que no es noten molt. La imatge oficial és que la pobresa no afecta a la gent que porta anys vivint al poble o que ho és de tota la vida.

"Amb gent que ja està establerta aquí, no sé si podem parlar de situacions de necessitat o de precarietat", ens han dit des de l'Ajuntament.

"De fet, de famílies molt necessitades no n'hi ha. És un terme mig el que hi ha; és un terme mig. Jo vinc de Barcelona, i considero que aquí és una zona una mica rica, que està bé. Tret dels quatre que vénen de fora, que s'instal·len aquí, que tenen problemes de feina...", ens han dit.

Malgrat tot, encara que sembli que de feina no en falta, hi ha certament situacions que no apareixen i que són de carències reals encara que només sigui considerant l'edat de les persones afectades. Quan ve l'estiu l'ocupació és altíssima; però en

altres temps hi ha persones que es queden sense recursos que els hi duraran només tres o quatre mesos, sempre hi ha qui es queda al marge del mercat de treball: es tracta de persones o grups familiars amb una gran pobresa real de recursos per pagar un lloguer, mantenir els nens a l'escola i, en general, arribar en la seva economia. Es tracta de persones incapacitades per afrontar-se a la seva realitat. Els serveis socials municipals es van crear precisament per atendre aquestes situacions excepcionals. L'assistent social evoca aquesta realitat dient:

"Arriba un punt que l'administració no pot afrontar aquestes despeses constants".

D'autèntica pobresa amb una real manca de recursos, no n'hi ha massa fins al punt que l'assistent social dubta si ha de parlar de necessitat o de precarietat de la persona. Hi ha zones identificables intuïtivament com a concentració de precarietats de tota mena; per exemple, el carrer de la Muralla habitat per molts magrebins. El serveis socials, per altra banda, coneixen la queixa popular que s'expressa dient que es dediquen massa als estrangers.

"Es la queixa de sentir-se desatès; però la nostra feina és molt dispersa: famílies monoparentals, problemes de vellesa i casos de persones soles", diuen els treballadors socials.

Un pagès molt progressista fa una anàlisi crítica de la pobresa a Castelló des d'una perspectiva interpretativa extraordinàriament interessant. A Castelló hi trobarem aquell que està mancat de recursos i d'aquell que no té possibilitat de sortir-se'n. Es parteix de l'observació primera de què la gent que arriba a Castelló, s'espavila i arriba a viure per mínim trempada que sigui, i per una segona observació sobre Empúriabrava on s'intueix que hi ha persones que es poden trobar amb dificultats perquè s'hi troben malament en una societat on tot està codificat. Gent del país que sigui pobre a Castelló, hom pensa que no n'hi ha.

"A Castelló hem de parlar de pobresa d'esperit, de fracàs en la vida, de pobresa de mala sort; no de carència o de misèria. En el sentit de pobre, en sentit de carència, no se'n pot ser aquí a Castelló. En la vida tot pot passar quan els fracassos vénen un darrera l'altre i pots quedar tocat. La pobresa en terra seca, encara es pot donar; però aquí amb una agricultura pròspera en terra de regadiu, no podem parlar de pobresa. Pots trobar nens que van a l'escola i tenen els llibres de franc en contrast amb altra gent que ho necessita molt més. Són pobres d'esperit, potser "vivaes", amb punyeteria en petit. I penses que, si se'n aprofita aquesta mainada, alabat sigui Déu. El tema acaba essent el de la mala administració dels recursos públics, abocats potser a un incontrol total. Parlar de pobresa no té sentit", diu decididament.

Des de l'equip de govern hi ha una certa sensibilitat per temes socials però no hi ha un projecte concís i definit d'intervenció. Com hem indicat més amunt, el treball d'assistència social s'ha burocratitzat en excés.

Hi ha famílies que, mitjançant els tràmits de l'assistent social, reben ajuts econòmics de l'Ajuntament per poder portar els seus fills a la llar d'infants. Tot i que és una llar municipal, s'ha de pagar una quota per portar-hi els nens i nenes. Des de la llar es posa en contacte les famílies que ho demanen amb l'assistent social de l'Ajuntament. Tot i així, des de la llar remarquen que pràcticament no tenen alumnes de famílies magribines.

"El que passa és que molta gent magrebí no pot pagar la llar i no vénen. Els tenen fins als 3 anys, perquè no tenen un fill, en tenen dos o tres o quatre. Jo no sé si són capaços d'anar a demanar ajuts i si ens vénen a veure i diuen que no poden els enviem a l'assistent. Els convoquem una reunió amb l'assistent social. Però si no ens vénen a veure no els anirem a buscar pel carrer dient: -escolti, guapo, porti'm el seu fill que jo aniré a fer les gestions", ens han dit des de la llar.

Entre la població magrebí hi ha famílies que viuen en vivendes en unes condicions força precàries.

"Els pisos més macabres, amb menys calentadors i, evidentment, ni calefacció... són pels marroquins, clar. És la roda del peix que es mossega la cua: menys feina, menys calers, menys de tot", ens ha explicat una treballadora en assumptes socials.

Així i tot sembla que amb el pas del temps s'aconsegueix estabilitzar la situació i trobar vivendes en millors condicions. Al nucli antic de Castelló hi ha una zona amb una forta concentració de població magrebina tot i que també n'hi ha que viuen a Empúriabrava.

"Tots els marroquins viuen concentrats en tres o quatre carrers. En principi, quan van venir, vivien en unes condicions fatals; però després han anat buscant pisos i crec que la majoria estan bé, excepte uns tres o quatre que viuen sols i no tenen dones i viuen apilats en un pis" ens han dit.

A nivell econòmic hi ha famílies magrebís força nombroses que depenen d'un sol salari o, amb una mica de sort, dos sous. En les famílies reagrupades les dones no solen treballar fora de casa, els fills en edat escolar tampoc i per tant els ingressos només provenen del marit i algun fill més gran.

Un problema molt comú a Castelló és el dels embargs i desnonaments. Aquests, però, no afecten a la població àrab sinó que es tracta de gent que demana crèdits o fa hipoteques per muntar algun negoci o comprar una vivenda i al final no poden pagar-ho.

Aquests conflictes es resolen al jutjat i moltes vegades arriben a embargaments o desnonaments.

"Es compliquen amb hipoteques que no poden pagar i problemes semblants. Els desnonaments no es donen precisament entre els àrabs de cap de les maneres. No és necessàriament un indicador de pobresa sinó que en català en diem estirar més el braç que la màniga. S'hi troba tothom, àdhuc els europeus" ens han dit des del jutjat de pau.

5.3.4 La soledat de la gent gran

A Empúriabrava hi viu un gran contingent de gent gran. La majoria d'ells són pensionistes europeus -molts d'ells alemanys- amb una propietat a Empúriabrava en la qual passen temporades llargues. Normalment els seus familiars més propers viuen a l'estranger, als seus països d'origen. Alguns d'ells són gent d'una edat força avançada que necessita atencions de terceres persones que s'encarreguin de cuinar, netejar-los, mantenir la higiene de la vivenda i fer-los companyia.

Tan aviat es tracta de matrimonis com de gent que viu sola sense massa contacte amb el món exterior. Sovint es donen casos de gent gran que viu sola que l'han trobada morta a casa seva i la policia municipal ha hagut d'assistir-hi.

"Desgraciadament, d'aquesta gent gran que viu sola a Empúriabrava cada hivern hi ha un parell o tres de casos de persones que les troben mortes a casa seva. Sobretot a finals d'hivern i es tracta de gent gran que viu sola. Els veïns els veuen cada dos dies i als quinze dies, quan no els veuen, truquen a la policia. Això és fotut. Persones que ja fa un mes que són mortes. Jo hi he hagut d'anar en un parell o tres de casos i és molt desagradable. O arribar la seva filla i trucar per telèfon i, com que no contesta, ens truca dient el domicili i ens trobem amb l'escena. O quan el gos no para de bordar", ens han dit a la policia municipal.

Com hem al·ludit quan ens referíem a la intervenció social, hi ha veïns de Castelló, la majoria dones, que han trobat una sortida laboral en l'atenció a la gent gran i n'han fet la seva manera de guanyar-se la vida. Els interlocutors consideren que és una feina dura però gratificant.

"Jo estic molt contenta de fer aquesta feina, m'agrada i em sento bé, m'agradaria continuar; encara que no sé si en una altra circumstància, amb un altre tipus de gent, m'agradaria tant com ara. A vegades també ho fa la gent que cuides. Em sento valorada i molt bé", ens han dit.

L'idioma es pot convertir en un problema donat que aquests avis, sovint, no tenen cap coneixement de català o castellà. Així, són les "cuidadores" qui aprenen una mica d'alemany, anglès o el que sigui i tracten de fer-se entendre.

"Jo he tractat molt amb públic alemany i potser no sé fer frases ben muntades; però conec vocabulari i més o menys ens fem entendre sense poder fer converses llargues", ens ha dit una persona que cuida gent gran a Empúriabrava.

Aquesta gent gran, segons l'experiència dels qui se'n cuiden, no tenen problemes econòmics; però sí que manifesten una gran manca d'afecte i no es poden valer per sí mateixos donada la seva edat.

"Aquí hi ha gent gran que necessita terceres persones per a ajudar-los. Però el problema és que ells no ho reconeixen. Aquests amb els que estic ara, per exemple, cobren tots dos i fan declaració de la renda. I quan entres a la casa te'n adones que tot està ple de merda i que cal tallar-los les ungles o rentar-los els peus. Et diuen que se'ls han rentat i veus que els llençols d'aquella persona són ben negres. O que l'avi té un problema de fongs i li has de rascar l'esquena", ens ha dit una persona que cuida gent gran.

Una de les qüestions que preocupa més són les condicions higièniques en què poden viure aquesta gent gran. A vegades arriben a un estat d'abandonament del qual no en són massa conscients.

"Inclús amb aquesta gent gran has de lluitar perquè es gastin vint duros per una ampolla de lleixiu. Són tacanyos i no els falta de res. Hi ha molta misèria d'aquesta mena. No entenen que hagin d'anar nets; no entenen que és el seu problema i que també és el meu, carai!", ens ha dit una persona que cuida gent gran.

5.3.5 "Sufridos de verdad": les minories ètniques; racisme?

A Castelló hi ha un contingent important de població immigrada provinent principalment del Marroc i de l'Àfrica nordoccidental: Senegal, Gàmbia i Guinea. L'arribada massiva de població magrebina és un fenomen relativament recent mentre que els primers contingents de població de l'Àfrica negra van arribar a Castelló a principis dels anys 80.

Així doncs, des de fa anys, a Castelló hi conviu una població força heterogènia: població autòctona, immigrants espanyols, població europea i població africana.

Els immigrants africans que arriben a Castelló vénen amb l'objectiu de trobar un lloc de treball, guanyar diners i millorar el seu nivell de vida.

Des del punt de vista de la població autòctona, la relació, a nivell de carrer, amb els immigrants africans és bona. Hom considera que, en termes generals, els immigrants africans són ben tractats i que Castelló es un poble acollidor que facilita la integració dels immigrants. El tractament quotidià dels veïns de Castelló amb els magrebins i negres africans és bo.

"Generalment la població immigrada s'adapta bastant bé al municipi i al cap d'un any o dos ja semblen del poble. És aquesta petita població que acaba d'arribar que sembla que no està tan integrada. És una etapa transitòria. Jo diria que als immigrants magrebins els tractem bastant bé. Un cop tenen la seva situació normalitzada, són un més del poble, no creen conflictes", ens han dit.

L'opinió general és que tots els immigrants que es mantenen dins un ordre són respectats.

"Marginació social? No. Ells viuen aquí amb els seus costums i practiquen el seu culte i no hi ha cap problema. Les dones negres van amb aquests vestits de coloraines i amb els barrets al cap. Molt bé. És una qüestió de respecte. Qui a Castelló mantingui aquest ordre, no es veurà mai marginat. Des dels 30 anys que visc a Castelló i no he vist cap problema d'aquesta mena", ens han dit.

En canvi, hi ha opinions més crítiques sobre el tractament i la relació de la població autòctona amb els immigrants africans. Aquells que treballen en contacte amb població immigrada a nivell assistencial (educació compensatòria pels infants, escola d'adults) creuen que existeix un rebuig latent, en certa manera camuflat, envers els africans.

"On hi ha més marginació sempre és amb els marroquins, per qüestió de calers. La dels marroquins és una roda: arriben, no tenen diners, no els donen papers, la gent no els accepta -o no els acceptem, diguem-ho com vulguis- i, clar... això que no som... sí que som una miqueta tots plegats que no els volem. Són gent que, en general, no estan ben tractats. No estan pas maltractats, però no se'ls acull amb els braços oberts", ens han dit.

Així doncs, hi ha un debat silenciós sobre el tractament que es dóna als immigrants africans. Públicament ningú no es considera xenòfob o racista però en realitat a Castelló existeixen comportaments evidents de racisme i rebuig dels immigrants magrebins i "morenos" (així és com s'anomena als immigrants negres de l'Àfrica Nordoccidental).

Un fet molt comú i del qual se'n queixen aquests immigrants és que existeixen determinats bars a Castelló on les seves consumicions es cobren més cares. S'entén que això es una estratègia silenciò-

sa de rebuig de la població africana; en aquests bars els àrabs o els negres no són benvinguts.

"Hay algunos bares que cobran la bebida más cara que los del pueblo. Este domingo entré en el bar para ver al Barça y tomé un cortado que me cobraron 350 y en el cartel figuraba como 250. Y me dijeron que el cartel era del año pasado, no de este año. Pagué 350 y he callado", ens ha dit un immigrant magrebí.

"Aquí mismo había unos bares en los que no entraban los morenos, como llaman a los negros aquí. En el Bar Canet no nos dejaban entrar, incluso nos cobran más si entrábamos para que no entramos allí más. Por ejemplo, si una cerveza cobran 150 pesetas nos cobran 300. En el Bar JR también había pelea. Ahora ya tratan bien, porque yo se lo he dicho hasta a la policía también. Y al final me dijeron: "mira, a cualquier persona como vosotros que le hayan cobrado más, le pedís una factura y lo arreglamos". Y ahora ya está bien, ha sido a base de presión. Pero en el Bar Canet, aún nos cobran más", ens ha dit un immigrant senegalès.

La impressió dels immigrants és que amb ells es fan generalitzacions de manera indiscriminada i se'ls posa a tots dins el mateix sac. A vegades se'ls acusa d'actes que no han comès i se sospita d'ells de manera sistemàtica.

"Tengo todos los papeles y hace cuatro años que estoy trabajando. Hay gente que cree que todos somos iguales; no porque haya uno que se porte mal, vamos a pensar que todos somos iguales. Hay locales aquí que, cuando ven a un marroquí entrando en el bar, ya se cuidan las carteras. En esto me he encontrado un montón de veces", ens ha dit un jove del Marroc.

El fet de sentir-se discriminats és viscut amb una certa resignació. No és fàcil sensibilitzar la població i educar-la en el respecte i la tolerància. Això genera una certa sensació d'impotència.

"Sensibilitzar els immigrants no és complicat; però sensibilitzar la gent d'aquí ja és més difícil. La gent no s'integra. Diuen que nosaltres som complicats i no és veritat. El que passa és que els immigrants tenen moltes dificultats amb l'idioma. Ara van aprenent; però al principi no saben ni català ni castellà. S'enfaden perquè no t'entenen. Diuen que nosaltres agafem la feina dels altres. I diuen que trafiquem amb droga. Jo sempre dic que on hi ha nens sempre hi ha culpa. Nosaltres som com nens petits que sempre ens carreguem les culpes. Els nens no podran expressar-se bé. Es donarà la culpa al nen. Som sempre els culpables. Això és veritable discriminació", ens ha dit un jove senegalès.

Els immigrants consideren que existeix un doble discurs envers ells. Davant seu, cara a cara, la gent es manifesta de manera tolerant i respectuosa però d'esquenes a ells se'ls rebutja i menysprea.

"Hay gente que te conoce y luego por la espalda quieren matarte. Cuando los ves cara a cara hablan contigo muy bien; pero si te mueves ante él, ya está. Enseguida dicen que eres un traficante y no se qué. Y sentado en el bar sentí comentarios de unos que estaban hablando en la barra: "este chaval, míralo aquí, estaba sin un duro y ahora tiene una buena casa y no trabaja nunca". Delante buena gente; pero en la espalda... traficante, ladrón, maricón. Y estás hablando con él y te dice: "tu vives bien, eres marroquí". Cuando hablan mal de los moros, me hace daño en el corazón; un moro es una persona", ens ha explicat un jove del Marroc.

Un fet força comú és que s'associï els immigrants amb la delinqüència i el tràfic de droga. És cert que n'hi ha que es dediquen a la comercialització de droga i que n'hi ha hagut des de fa anys; però de la mateixa manera hi ha també població autòctona que està barrejada en el tràfic de droga i la delinqüència.

"En el tràfic de droga, els que donen la cara i potser després els tanquen a la presó són certament els immigrants. Els que hi ha darrera són gent d'aquí", ens han dit.

Des del programa d'educació compensatòria consideren que la delinqüència ve donada per la situació laboral i familiar dels immigrants. Entre les famílies amb problemes laborals, d'habitatge, molts fills i pocs recursos, és més fàcil que es donin casos de delinqüència. Així i tot es reconeix que aquestes situacions també es donen entre famílies del país.

La relació dels immigrants amb els cossos policials -municipals i guàrdia civil- és també una font de conflictes. Des del punt de vista dels immigrants, la policia els vigila constantment, contínuament els aturen per demanar-los els papers i, algunes vegades, el tracte que reben no és el correcte. Els immigrants acusen greument la policia d'excedir-se habitualment en les identificacions rutinàries.

"La policía nos para muchas veces para pedir papeles. Todos los marroquíes tienen que hacer una copia de su pasaporte y dejarla en los municipales de Castelló. Ningún ayuntamiento ha hecho esto, sólo el de Castelló. A veces piden los papeles de malas maneras. Piden directamente: "los papeles!". Esto es así. Aquí me han pegado dos municipales de Castelló. Y me he callado. ¿Por qué? Porque no he hecho nada. Y empujar un montón de veces. Yo voy para detrás y siguen empujando. Y como me mantenga, me dan una patada en las piernas y

me he caído en el suelo. Este racismo es el que los hace llamar hijo de puta. No he hecho nada. Y estoy callado. Si le digo hijo de puta aún es peor. Yo ni cojo piedras, ni palos para defenderme. Y siempre amenazan diciendo que van a mandar a tu país. Y si contestas mal a la policía, aún es peor y siempre te pueden mandar a tu país. Para ellos es muy fácil", ens ha dit un noi del Marroc.

En el cas de detencions i la conseqüent declaració existeix un problema donat que alguns immigrants no coneixen prou bé la llengua. Això fa que, segons els col·lectius immigrants, es tergiversi la declaració i es manipuli el redactat policial.

"Si fas declaració a la policia, a vegades no redacten tot el que has dit; redacten el que els interessa. Agafen unes paraules i les altres les deixen. Si ets d'aquí ho redactaran diferent. A un noi de color el van acusar d'haver anat a matar un magrebí i després van dir que l'havien malinterpretat. Va estar sis mesos a la presó i després el van posar en llibertat. Si es tracta d'una persona que no coneix ni parla l'idioma, haurien d'assegurar-se'n. No és el mateix una persona que sap parlar que la que no coneix l'idioma. Fan declaracions i apunten el que volen", ens ha dit un jove senegalès.

La sensació dels immigrants és que viuen en un estat de vigilància policial constant. Sobre ells recau la sospita de manera sistemàtica i indiscriminada.

"Que t'estiguin demanant com abans constantment la documentació, és una molèstia. Als immigrants ens tenen l'ull i la policia ja et mira malament. Encara que siguis bona persona et miren malament", ens han dit.

"Aquí si eres marroquí estás más vigilado. A mi me han preguntado un montón de veces aquí la policía. Siempre preguntan por mi y ya llevo cuatro años trabajando con un señor del pueblo", ens ha dit un jove marroquí.

Des de la policia municipal consideren que la majoria de problemes que existeixen són amb immigrants del Marroc que no estan censats i es dediquen a la delinqüència. Els morenos, en canvi, estan més ben considerats entre la policia ja que no són tan conflictius.

"Quan un marroquí no té feina, és perquè no volen treballar i es dediquen a la delinqüència. No estan censats. Pel que es refereix als morenos, els negres, hi ha de tot una mica també; però no són tan degradats com els marroquins. Si tenim alguna problemàtica és amb marroquins, no amb morenos que estan censats i treballen. Quan els morenos no estan censats, sí que es dediquen més a la droga", ens han dit des de la policia municipal.

Per la població africana no resulta excessivament difícil trobar feina a Castelló o als pobles veïns, com ja hem dit. De feina n'hi ha. El més problemàtic són les condicions laborals, les irregularitats dels empresaris o la il.legalitat de treballar sense contracte ni assegurança.

El que preocupa més entre els immigrants a nivell laboral és el tema de la legalitat en la inserció laboral i les condicions de treball. Des de l'escola d'adults per immigrants, amb finançament municipal, es treballa sobre aquest tema. Entre els immigrants hi ha una forta desconfiança i àdhuc una manca d'informació pel que fa a la inserció laboral.

"Tractem la possibilitat d'autoorganitzar-se, el tema dels sindicats. Encara que en qui confien més és amb Càritas. S'han trobat que a les mateixes associacions de magrebines que els tramitaven els papers, hi havia qui feia un negoci; tot això els crea un desengany i una desconfiança cap a les institucions en general i fa el treball molt difícil. Amb tot el que es refereix a la inserció laboral no confien en ningú", ens han dit des del curs per homes immigrants.

El fet de tenir un contracte de treball legalitzat dona molta estabilitat i, per altra banda, comporta una sèrie de drets molt importants per normalitzar la situació personal o familiar dels immigrants.

N'hi ha força en situació il.legal sense contractes de treball i amb documents sense reglamentar. Com ja hem apuntat, el fet de tenir un contracte de treball dona dret a accedir a una sèrie de serveis. Entre ells hi figura l'accés gratuït a la sanitat pública i a la gratuïtat d'alguns medicaments.

Des del dispensari municipal es dona atenció mèdica als immigrants legals amb papers formalitzats; als sense papers se'ls fa pagar la visita. Tot i així la categoria "immigrant legal" és susceptible de diferents interpretacions.

"Si no tenen papers ja no vénen, perquè llavors teòricament haurien de pagar la visita. Papers reglamentats? Això és una cosa molt relativa, perquè una cosa és tenir una cartilla i cotitzar tota la vida que, per tant, ets una persona legal al cent per cent i una altra cosa és tenir una cartilla d'un contracte que vas tenir fa tres o quatre anys de sis mesos, no has tingut cap altre contracte però la fas servir igualment. Això per mi és un indocumentat com un altre, encara que tingui cartilla. Però bé, com que hi ha la guerra aquesta que tothom té dret a l'assistència sanitària, jo no sé com acabarà això; no ho veig massa clar", ens ha dit un treballador del dispensari municipal.

Existeixen grups organitzats que cobren quantitats importants de diners als immigrants per fer-los contractes legals inexistents,

contractes pirata, i poder-los presentar al govern civil per obtenir el permís de residència. És una situació espinosa perquè els immigrants consideren que els estan ajudant i que per tant no és denunciabile.

"Hay grupos organizados a los que pagamos dinero; pero no podemos decirlo. Pagamos 200 o 300 mil pesetas a unos señores que conocemos y nos hacen un contrato falso y cobrando el dinero para que podamos presentarlo al gobernador civil. No podemos criticar, porque nos están ayudando. Antes eran 50.000 pesetas y ahora pueden ser 400.000. Para poder tener la residencia. Y si no me da la instancia el gobernador civil, puedes perder el dinero", relata un magrebí.

L'obtenció de tots els papers necessaris per poder estar en una situació de "legalitat" es pot convertir en una aventura burocràtica llarguíssima. Hi ha qui s'ha trobat que ha hagut d'anar a l'ambaixada del seu país d'origen a demanar un visat normal o tractar d'aconseguir-ne un aquí de turista o comerciant pel qual s'ha de presentar una quantitat important de diners que el justifiqui. Els immigrants entenen que aquesta és una subtil manera de fer-los fora.

El reagrupament familiar dels immigrants és cada cop més difícil. Hom té la impressió que amb el darrer canvi de govern espanyol la situació ha empitjorat i les perspectives de reagrupar-se són poques. Normalment els immigrants acostumen a arribar sols i quan han estabilitzat la seva situació laboral comencen les gestions per poder portar la família -dona i fills- amb ells. Existeixen molts requisits burocràtics per poder obtenir el visat necessari.

"Las perspectivas de poder traer a mi mujer del Senegal, ahora son imposibles. El mes pasado ya lo intenté; pero no es posible. Desde que está Aznar la cuestión del reagrupamiento se ha puesto muy difícil", ens ha explicat un jove del Senegal.

"Yo estoy casado y no he podido traer la mujer aquí y tengo trabajo fijo. Presenté el visado aquí en octubre del año pasado y hasta ahora aún no se ha podido traer a la mujer aquí. Me dije ahora que tengo vacaciones voy a ir al Senegal y estaré allí hasta que den el visado. Pero se me acababan las vacaciones, no salía el visado y tuve que venir aquí porque me hubiera quedado sin trabajo", ens ha dit un jove senegalès.

El fet d'estar vivint amb la família condiciona molt el projecte de vida dels immigrants. La majoria pensen que si tenen feina i poden viure amb la dona i els fills els agradaria quedar-se durant molts anys al país. En canvi, en aquells casos en què no és possible el reagrupament, es té la idea d'estalviar durant un temps i retornar al país d'origen.

"El que té una bona feina normalment no pensa en tornar al seu país. Potser tornarà algun dia, perquè

també s'ha d'entendre que cadascú està bé a la seva terra. Si vius a la vora i cada final de mes pots anar a casa és molt diferent que viure tants quilòmetres lluny. Si vius aquí en família i tens una bona feina, segurament no tornaràs mai", ens ha dit un immigrant senegalès.

"Mi proyecto es ahorrar e irme al Senegal. Ahora tengo 33 años y ya hace 3 años que estoy casado. ¿Cuándo lo podré realizar? De momento no lo sé. Si hubiera podido traer la mujer aquí, ya me quedaría. El que tiene casa y mujer aquí está bien. Estamos muy sufridos, de verdad", ens ha dit un immigrant del Senegal.

La visió dels immigrants envers el seu país és força crítica. La vida és difícil i veuen la possibilitat de venir a Europa com una oportunitat per millorar les seves condicions de vida. Els problemes econòmics són un dels principals motius per viatjar a Europa a la recerca de treball.

"Hay mucha gente en Senegal que no puede comprar una casa para la mujer y no se pueden casar porque no tienen vivienda. La situación no es buena y es por esto que venimos muchos aquí a Europa para buscarnos la vida. Si allí quiero casarme con una mujer, hay muchas que no querrán porque no tengo vivienda. A parte también que el Islam allí es duro. Dice el Islam que una mujer no tiene que trabajar. Y con mi trabajo, con lo que gano allí no puedo tener una casa y mantener una mujer y los hijos si vienen. ¿Qué tengo que hacer? Venir aquí a Europa para ver si puedo ganar un millón de pesetas por ejemplo y puedo vivir en el Senegal tranquilamente", ens han dit.

Donada la gran quantitat de població musulmana, a Castelló hi ha una mesquita. No tots els immigrants segueixen els preceptes de la religió islàmica. Els més joves no acostumen a anar a pregar a la mesquita i porten una vida més flexible i no tan rigorosa respecte l'Islam.

"En Castelló hay una mezquita. Los hombres mayores van mucho allí. Yo soy de mi religión pero hay muchas cosas que yo no voy a hacerlas. Por ejemplo: no puedes mirar una tía dos veces, no puedes hablar de gente, no puedes fumar tabaco, no puedes beber alcohol, todo esto daña el cuerpo, no puedes jugar al parchís, a cartas, no puedes mantener un perro, hay muchas cosa así. ¿Qué vas a hacer? Estoy haciendo de consumir tabaco y alcohol. Cuando me muero no voy a encontrar una vida al lado de Dios", ens ha explicat un jove marroquí.

Es per això que es va crear una escola d'adults pels immigrants amb cursos d'homes i cursos de dones, separats. La majoria d'alumnes són del nucli antic de Castelló; no hi va massa gent. S'observa que entre ells hi ha un sentiment comú de ser veïns del

mateix poble i això genera una relació de solidaritat. Normalment viuen molt en contacte els uns amb els altres; en grups familiars o senzillament grups d'amics.

A nivell d'assistència sanitària la situació va millorant mica en mica. Des de l'escola no s'ha detectat cap problema amb els fills dels immigrants en el tema de les vacunes; a tots se'ls demana el carnet de vacunes a l'hora de matricular-se. Com ja hem dit, el fet de no tenir un contracte legalitzat pot suposar un problema a l'hora d'accedir a l'assistència mèdica gratuïta; en aquests casos com hem vist els immigrants consulten al farmacèutic.

Els immigrants no acostumen a fer ús dels serveis de planificació familiar. Algunes poques vegades han arribat al dispensari municipal per demanar un procediment anticonceptiu.

"Són ells que han de demanar consell, no ets tu que has d'imposar un consell de contracepció. La població africana tenen molts fills i, quan són aquí, s'adonen que això no pot ser. És després que s'adonen que, com més fills, més dificultats econòmiques i de tot tipus. Si s'integressin més a les sessions de preparació al matrimoni, seria potser diferent; però els àrabs són molt tancats. Segueixen molt la seva cultura i la dona està molt sotmesa a l'home", ens han dit al dispensari municipal.

5.3.6 La població desconeguda

Les estimacions municipals apunten que la població no censada a Castelló podria ser important. La majoria de la població sense censar viu a Empúriabrava. A més cal afegir un contingent important de població que està censada i resideix en altres municipis però que la vida laboral la fan al nucli antic o Empúriabrava. Així, entre la població no censada i la que hi treballa però no hi viu, diàriament hi ha unes 7000 o 8000 persones al municipi.

A Empúriabrava hi ha una massa de població anònima, sense censar. Del total del cens municipal, d'Empúriabrava només n'hi ha censades unes mil persones però se sap que n'hi habiten moltes més. Des de l'Ajuntament es remarca que això suposa tenir unes despeses addicionals de manteniment urbà i serveis municipals que no corresponen a l'embalum real de població.

Al costat d'aquesta realitat estadística Castelló ha entrat a la llista dels municipis amb més renda per càpita d'Espanya. El càlcul que s'ha fet per realitzar aquesta llista ha estat bastant erroni i poc rigorós. En qualsevol cas, però, la població ha interioritzat aquesta informació i creu que Castelló està veritablement entre els municipis més rics d'Espanya.

"Tal com s'ha vist als diaris, hi ha una sèrie de municipis que consideren que són els més rics d'Espanya, entre ells Castelló d'Empúries. Donats els números

de telèfon, els cotxes matriculats... dividit per la població que està censada toquen dos o tres telèfons a cada habitant. És clar, molts telèfons d'aquests estan donats d'alta a nom d'un estranger i això a l'hora de fer aquesta avaluació no s'ha tingut en compte. Surten unes quantitats de renda per càpita molt més altes del què en realitat és perquè a l'hora de dividir no es divideix per habitants reals sinó pels que estan censats", ens han dit des de l'Ajuntament.

Entorn el cens de població municipal hi ha un gran interès per arribar als 5.000 habitants perquè això comportaria una sèrie d'avantatges i beneficis econòmics i fiscals a l'Ajuntament.

"La ratlla d'arribar als 5.000 habitants suposaria uns beneficis econòmics d'augment de consellers a l'ajuntament i àdhuc de categoria municipal. I no acabem de traspasar aquesta cota", ens han dit.

La població no censada es compon bàsicament de tres grups:

- un gran nombre de jubilats europeus (la majoria alemanys) que cobren una pensió del seu país i passen temporades a Empúriabrava o hi viuen permanentment
- immigrants africans
- gent del país que està empadronada a altres municipis però que viu i treballa a Castelló.

Entre la població alemanya, que és força nombrosa, també hi ha famílies joves. Així i tot cal contemplar l'existència d'altres categories menys nombroses.

Les raons dels jubilats europeus per no empadronar-se a Castelló no són clares però s'intueix que és per por de perdre drets del seu país. Hom considera que hi ha una manca d'assessorament i que cal donar informació a aquesta gent i que àdhuc seria interessant que existís un doble empadronament per tal que els jubilats no es sentissin desvinculats del seu país.

A més, donat que molts jubilats europeus no viuen durant tot l'any a Empúriabrava sinó que hi passen temporades, no creuen necessari empadronar-se a Castelló.

"Es diu que hi ha molta gent no empadronada que viu aquí. No és absolutament cert. El que passa és que hi ha molta gent que només s'hi està quatre o cinc mesos; és molt poca la gent que s'està tot l'any aquí. Es tracta dels períodes en els que a Alemanya hi fa més fred que aquí, sobretot la primavera i la tardor. Solen ser de tercera edat i la seva posició econòmica és acomodada. Aquesta gent no es dona d'alta perquè no s'està tot l'any aquí", ens han dit.

Amb la nova legislació europea existeix la possibilitat que la població comunitària pugui votar a les eleccions municipals sempre i quan estigui censada. Així, podria donar-se el cas que Castelló d'Empúries esdevingués un dels primers municipis de l'estat espanyol amb un alcalde estranger. En tot cas, això depèn molt de la quantitat de gent comunitària que es doni d'alta al cens municipal de Castelló.

Una explicació del gran nombre de població sense censar pot ser la mobilitat de la població; a Empúriabrava hi ha un flux constant de població fluctuant, gent que arriba i marxa al cap d'un temps.

"Si des d'aquí hagués de dir quin tipus de persones tinc, em seria tan difícil... Hi ha gent gran, també hi ha àrabs, negres, alemanys, russos, anglesos, francesos, italians, catalans, de tot Espanya. N'hi ha que és clar que hi són tot l'any i d'altres que els veus uns dies, uns mesos i de cop i volta desapareixen i no els tornes a veure mai més. Hi ha un col·lectiu de població que és bastant fix; però la major part són gent fluctuant", ens han dit a una farmàcia d'Empúriabrava.

Hom sospita que darrera de l'anonimat s'hi poden amagar interessos econòmics. A Empúriabrava hi ha molta activitat econòmica submergida que pot motivar aquest interès per no figurar en els censos municipals.

"Molts no són declarats al municipi perquè treballen sense cap mena de regulació laboral. Hi ha entre els europeus i els no europeus molta activitat amagada, submergida", ens han dit.

Altres creuen que és degut a una qüestió d'impostos.

"Alguna cosa que he notat, que és difícil de percebre, és que sobretot algun estranger comunitari té reticències a censar-se; no sé si per qüestió d'impostos o alguna història d'aquestes. Però els sembla molt bé anar a l'Ajuntament i dir que tenen una residència aquí per què els facin un paper de residència; però a l'hora de censar-se no els acaba de fer el pes. Ho he notat tres o quatre vegades amb alguna persona que ha vingut aquí per inscriure algun nen. Bàsicament l'efecte que em va donar va ser aquest, que la qüestió d'impostos els preocupa una mica", ens han dit des de l'escola.

5.3.7 La dona immigrada a Castelló

El tret comú i propi de les dones immigrades a Castelló - magribines, senegaleses i gambianes, en la seva majoria - és la religió islàmica. L'Islam estableix unes pautes vitals concretes per la dona i això determina la seva activitat i el seu paper tant a nivell domèstic com al carrer.

Les dones musulmanes, per les característiques de la seva cultura, es mouen molt dins l'àmbit familiar i domèstic; fora de casa són molt reservades, normalment no treballen i no acostumen a relacionar-se amb la gent del poble. Això suposa un gran problema per l'aprenentatge de la llengua -català o castellà- ja que poques vegades poden practicar a nivell oral. Tot i això com ja hem vist, des de l'Ajuntament s'ha aconseguit impulsar amb força èxit un projecte de cursos de formació i ajuda per dones immigrants.

"Tot i que es veia difícil que les dones sortissin de casa i assistissin a classe, també per les dificultats que hi poguessin posar els marits. Però no n'ha estat gens", ens han dit.

La majoria de dones que assisteixen als cursos han arribat a Castelló per reagrupament familiar. El marit arriba uns anys abans i un cop estabilitza la seva situació econòmica i laboral, tracta d'obtenir el visat per la seva dona. Així, normalment, en les famílies d'immigrants en què el marit conviu amb la dona i els fills és perquè ja s'ha produït el reagrupament. Es per això que la situació econòmica de la família està més o menys estabilitzada i que no es donen situacions de pobresa o precarietat donats els requisits que s'exigeixen per poder obtenir els visats corresponents.

Dins el grup de dones immigrants hi ha una dinàmica de solidaritat entre elles molt interessant. No es donen rivalitats entre dones magribines i dones gambianes o senegaleses com passa entre els homes, sinó que són grups molt relacionats i s'ajuden mútuament.

Així i tot, les responsables dels cursos, creuen que hi ha una diferència entre les dones magribines i les dones de l'Àfrica negra. En certa manera, el xoc cultural que experimenta la dona gambiana o senegalesa és molt superior al de la dona magrebina.

"De vegades hi ha una susceptibilitat més gran de gent de l'Àfrica negra, doncs es troba amb menys recursos de coneixements envers aquí. El món magrebí, en canvi, és molt proper, hi ha més proximitat cultural. I hi ha més distància cultural en el cas de Gàmbia i Senegal, i les dones de vegades es troben amb menys recursos a l'hora de cuinar, de cosir o de fer el que sigui. Això fa que de vegades es creï un sentiment com de marginació dins del mateix grup d'immigrants; és a dir, d'automarginació", ens han dit.

Des dels cursos la idea que es té és, de manera respectuosa i poc a poc, anar cap al reconeixement que les dones poden fer coses fora de casa. Cal però respectar la cultura i els costums propis de cadascú. Així i tot, la participació de la dona depèn del parer del marit.

"Dins dels respecte cap a la seva cultura i els seus costums, es pot sortir, i es poden fer coses. I això

pot fer-se si es coneix la llengua i una miqueta tot. Sempre dins del què la família, i el cap de família, tingui com a prioritari. Una dona no farà res sense el consentiment del seu marit, no sortirà de casa si ell no vol. D'això depèn que vinguin aquí o no" ens han dit.

Als cursos també hi arriben noies joves. Són filles d'immigrats que han arribat amb els germans i la mare. Aquestes noies no estan en edat d'escolarització, han estat escolaritzades un any o dos com a molt al seu país.

Entre les noies més joves la situació és una mica diferent. Les que estan en edat d'escolarització acostumen a assistir a l'escola tot i les particularitats a les que hem fet referència quan parlàvem de l'escola i el seu món. Actualment a l'escola hi ha força noies estudiant però encara està per veure quin serà el camí que seguiran un cop hagin cobert l'ensenyament obligatori. En qualsevol cas, entre les noies més joves ja es comencen a notar algunes diferències respecte les seves mares.

"A mesura que vagin creixent això de les nenes anirà canviant perquè ja no suportaran aquesta educació que han tingut. És un procés. No hem tingut cap problema: van vestides com les nostres i tot. Pel que fa al futur, només hi ha hagut una nena que va acabar vuitè l'any passat i encara no podem dir res de què faran quan acabin. Ara tenim moltes nenes i veurem què passarà. Quan són nenes surten amb les altres, van al cinema i fan tot el que fan les altres", ens han dit.

Tot i així des de l'escola es constata que existeix una diferència en l'educació que reben els nois i les noies magribins a casa seva. Aquestes diferències s'accentuen sobretot a mida que es van fent grans. En general el noi és molt més independent, mentre que les noies han de responsabilitzar-se dels germans petits i ajudar la mare en les feines domèstiques.

Malgrat tot, des de l'escola consideren que les noies que han arribat a Castelló més aviat i han rebut l'escolarització tindran més possibilitats d'integrar-se en el sistema educatiu o accedir al mercat laboral que les que no han estat escolaritzades.

6. Les institucions de l'ordre

6.1 L'organització del control. "Amics fins i tot a l'infern"

L'organització del control i la seguretat al municipi de Castelló d'Empúries està en mans de les dues institucions policials operatives en el moment de fer-se la present investigació: la Policia Municipal i la Guàrdia Civil. Evidentment, cal sumar-hi la imprescindible col.laboració de la judicatura, doncs els treballs policials no només necessiten recórrer-hi un cop acabades les seves investigacions, sinó que també es fa necessària per tal que aquests es puguin desenvolupar amb la màxima eficàcia, com veurem més endavant. Així mateix, s'afegeix a aquest entramat una institució de control tou que sovint passa desapercebuda: el jutjat de pau.

En el moment de fer-se la investigació, la Guàrdia Civil (amb seu al quarter del municipi veí de Roses) tenia competències policials totals, especialment pel que respecta a trànsit marítim (aspecte que inclou la vigilància duanera), els afers fiscals i els delictes ecològics, fent també funcions de policia judicial. L'institut armat compta amb una sèrie de cossos especialitzats: patrulles d'informació relativament tecnificades, especialistes en targetes de crèdit i delictes empresarials, serveis d'informàtica i el GIFA (Grup d'Intervenció Fiscal Antidroga), amb seu a Girona. El cap de la caserna de Roses, posa de relleu la coordinació internacional del seu cos:

"Per la persecució d'operacions de tràfic de droga o qualsevol altra qüestió disposem d'una xarxa de comunicació internacional amb pràcticament totes les policies del món. Una matrícula falsejada és objecte de comprovació immediata al país que sigui".

"A Castelló i Empúriabrava l'única policia que hi ha som nosaltres", sentència per la seva banda la Policia Municipal. El seu cos es troba amb el pes d'oferir el gruix dels serveis propis de la seguretat ciutadana. Amb una vintena llarga d'efectius, arriba a instruir 60 robatoris diaris durant l'estiu i té en tot moment dos vehicles patrullant pels carrers. Això no obstant, en nombroses ocasions es veu desbordada i, en requerir-se un tercer servei urgent simultani, ho posa en coneixement de la Guàrdia Civil, que es fa càrrec del cas. És un dels problemes del cos municipal d'agents: en força ocasions no dona abast als problemes que genera un nucli de més 4.000 habitants i una urbanització amb 80.000 residents durant la temporada turística alta.

Des de la pròpia Policia Municipal s'apunta la circumstància que la ubicació del quarter de la Guàrdia Civil a Roses constitueix un problema -que es tradueix en greuge- per al municipi de Castelló, doncs l'institut armat centra principalment la seva tasca en el municipi veí, malgrat patrullar constantment pel terme de Castelló.

"A Roses hi ha la Guàrdia Civil, que a vegades patrulla a Empúriabrava; però no tenen una visió real

com la nostra. Nosaltres hem instruït 60 robatoris diaris durant l'estiu, i ells 4 ó 5. Hi ha poc control. La Guàrdia Civil ve poc perquè ja en tenen més que de sobra amb els problemes de Roses". diuen les forces d'ordre públic municipal.

Això no obstant, les necessitats fan que els dos cossos estiguin degudament coordinats. Un dels principals motius de col.laboració és la manca d'infraestructura de la policia local per fer front a determinades situacions delictives, en aquest aspecte pel cos de la Guàrdia Civil està més ben dotat infraestructuralment.

Per exemple, la policia local ens explica que

"Nosaltres treballem amb molta col.laboració amb el GIFA de Girona. Tenen molta infraestructura i, quan necessitem ajut, vénen, els informem del que hi ha i ells continuen la investigació".

A tenor de les declaracions d'un i altre cos, s'entreu una distribució de les actuacions segons el tipus de tasques que es tractin, qüestió admesa implícitament per ambdues parts. La Guàrdia Civil -a més de les competències que li són exclusives- es dedicaria als delictes més greus i que requereixen més infraestructura per a fer-ne un seguiment, com serien els casos d'activitats delictives organitzades o amb connexions internacionals. La Policia Municipal -complementàriament- es fa càrrec de la vigilància i els delictes menys (els més freqüents). El problema, però, és que ha de combinar la seva funció de servei d'ordre amb les tasques administratives pròpies de la municipalitat i d'altres, que no li corresponen, de suplència d'altres tipus de serveis que no estan prou coberts.

Aquest darrer seria el cas dels serveis d'assistència social. El municipi es troba en una situació de mancança d'aquests serveis, que no estan disponibles tots els dies. Per aquesta raó la Policia Municipal es troba amb la responsabilitat d'haver de fer front a les urgències que es donen en aquest camp. Un cop atesa la urgència, el procediment és redactar-ne un informe, que es trameta a l'assistenta social, que se'n fa càrrec.

"El ciutadà no es pot arribar a imaginar les actuacions de la policia que no tenen res a veure amb l'ordre públic", ens han dit ells mateixos.

El cos es troba amb tota mena de casos als quals ha de respondre urgentment malgrat no ser específicament de la seva competència. Des de malalties sobrevingudes a situacions d'extrema precarietat i conflictes matrimonials, passant per casos de dones maltractades, deficiències mentals agressives i conflictes entre pares i fills. Cal posar en relleu l'actitud de la policia local envers aquesta situació, doncs deixa entreveure l'assumpció del rol d'un model de policia oberta i al servei del ciutadà:

"Personalment, ens agrada perquè, tot i que la tasca de la policia és la seguretat ciutadana, també estem

pel servei dels ciutadans fonamentalment. Això deixa una gratificació interior. Aquestes coses d'assistència social són gratificants".

La Policia Municipal disposa també d'un servei d'informació, la missió essencial del qual és extreure coneixement, estudiar-lo i passar-lo a les instàncies pertinents, amb la finalitat de fer més ample i eficaç el coneixement de tota mena d'indicis i constatacions que puguin servir per fer front a activitats delictives. La informació s'obté a partir d'informants de diferents perfils, cadascun amb motivacions concretes que el porten a declarar el que sap a la policia. Des de veïns i propietaris de bars i restaurants, preocupats per l'alt índex de furts i robatoris, fins a delinqüents que en delaten d'altres que els estan fent la competència en les seves activitats il·lícites. Aquest és un punt delicat, degut a què el fet de ser integrants de la Policia Municipal fa que els agents d'aquest servei siguin coneguts i, fins i tot, amics de subjectes que porten a terme activitats delictives.

"Els que treballem en aquesta feina tenim molts amics o coneguts que sabem que estan fent coses que no són lícites. Ells saben que nosaltres som policies, i nosaltres sabem que ells estan fora de la llei. Ens interessa aquesta amistat entre cometes. Ells ens amaguen moltíssimes coses, però nosaltres ens n'assabentem per altres. S'han de tenir amics fins i tot a l'infern", diuen expressivament els policies locals.

Aquest és un servei que necessita estar permanentment coordinat amb les patrulles uniformades i la Guàrdia Civil, per tal que la seva tasca sigui eficaç. La Policia Municipal es fa càrrec de les persones i vehicles detectades pel servei, mentre que la Guàrdia Civil (i, recentment, els Mossos d'Esquadra) agafen els casos que es surten de l'àmbit de la policia local.

La feina d'aquest servei es concreta també en l'elaboració d'una base de dades, amb tota una classificació de noms i matrícules, la importància de la qual va ser posada de relleu pels propis Mossos d'Esquadra en les preses de contacte prèvies al seu desplegament.

"Informació, informació, informació. És el bàsic per la policia", defineix el municipal com funció essencial de la policia.

El panorama policial del municipi, però, està a punt de donar un canvi important amb el desplegament dels Mossos d'Esquadra a la comarca, que gaudiran d'un alt grau de competències. Un factor clau és la instal·lació a Empúriabrava d'una comissaria d'aquest cos policial, explícitament desitjat per la policia local.

"A partir de l'u de juny hi haurà els Mossos d'Esquadra i hi haurà una comissaria a Empúriabrava. [La Policia Municipal] estem limitats per les barreres

geogràfiques, i és important una policia que no tingui aquestes barreres i s'hi pugui dedicar bé".

Però les bones intencions expressades pels interlocutors dels cossos policials tenen també el seu contrapunt, doncs hi ha qui opina que la manca d'eficàcia policial no és deguda exclusivament a la carència de mitjans o destresa, sinó també a la corrupció existent en el si de les institucions encarregades de fer complir la Llei. El testimoni d'una persona anteriorment vinculada a l'heroïna, avui ja completament rehabilitada, ens dóna una visió diferent de la relació entre la policia i determinats delinqüents:

"Jo he estat en una casa comprant [droga] i l'ha trucat el comissari de la policia de Figueres dient-li que s'estigués quiet durant un temps. La gent que viu d'això i des de fa temps té comprada la policia. La policia es mou quan l'interessa. Ho sap tot i qui és. A nivell de Policia Municipal estan molt perduts. No controlen tant com la Guàrdia Civil. La Guàrdia Civil no sé el que fa, però ho sap tot".

Finalment, cal parar atenció a la tasca que porta a terme el jutjat de pau, dedicat a qüestions petites. Algunes d'elles són purament administratives, com els exhortaments o tramitacions de denúncies, i d'altres són resolucions de petits conflictes que acostumen a resoldre's amigablement. És una institució amb tres membres treballant-hi, que porta també els afers de quatre poblacions circumdants, i la seva feina, segons el jutge, s'ha vist multiplicada amb el creixement d'Empúriabrava.

6.2 "Si jo fos lladre, aniria a robar a Empúriabrava"

En el camp de la delinqüència és sens dubte Empúriabrava la que porta de cap els responsables de fer complir la Llei. Atenent-nos a les estadístiques de delictes veurem que Castelló, sense Empúriabrava, seria un municipi d'allò més normal pel que fa a furts, robatoris, tràfic de drogues i demés. És Empúriabrava la que infla el municipi de casos delictius. Per què Empúriabrava?

"Si jo fos lladre, aniria a robar a Empúriabrava. L'estructura i la distribució de les cases ho permet, és formidable. Ningú se n'assabenta i, si ets "quinqui", és normal. És molt difícil de controlar això. Molta gent no hi és. Els ho han posat molt fàcil", comenta irònicament un veí.

És obvi que el disseny de la urbanització d'Empúriabrava no és fet tenint en compte les normatives mínimes de seguretat ciutadana. La distribució laberíntica de vies terrestres i canals no respon a cap dels cànons que inspiraren barris i ciutats en temps de preocupació per mantenir l'ordre des del poder. A això cal sumar-hi un aeròdrom, una entrada-sortida per mar pràcticament sense vigilar i la proximitat amb la frontera de l'Estat francès. Serien, aquests, els grans trets. D'altra banda, tal i com esmenta l'informant anterior, hi ha la disposició de

les cases, amb accés terrestre per un cantó i marítim per l'altre. Tot plegat, sembla preparat per facilitar qualsevol fugida.

"L'estructura d'Empúriabrava sembla feta expressament per a aquesta mena de delictes [robatoris]. Té 40Km. de carreteres i canals. Ja voldríem ser 100 i fer-ho tot nosaltres, però no podem. És un cost que l'Ajuntament no es pot permetre, reafirma la policia local.

"[en referència a la delinqüència a Empúriabrava] Tot això ve potenciat per l'estructura mateixa d'Empúriabrava, que permet fàcilment el tràfic d'una manera quasi normal", confirma la Guàrdia Civil.

"Empúriabrava és com Suïssa: té canals i, per una sèrie de circumstàncies, no hi ha control. I els que hi treballen se saben molt emparats. No es descarta l'entrada per mar perquè no hi ha duana (n'hi ha, però s'escapa de les mans) i, com que la majoria de les cases tenen carretera i, per darrera, un canal, el que poden fer perfectament és marxar amb vaixell", raona la policia local.

Però encara són més els factors a contemplar. En primer lloc el fet que, en bona part, no es tracta d'una urbanització disposada en grans blocs d'habitatges, sinó en cases unifamiliars, especialment a la zona dels canals, factor que facilita l'anonimat. En segon lloc cal tenir present que la urbanització es troba poc habitada durant la major part de l'any, de manera que les distàncies entre veïns s'incrementen notablement, dificultant-se la comunicació. En tercer lloc, la diversitat ètnica i nacional dels residents en condiciona la interacció mútua, ja que aquesta es clou en els centres de trobada específics de cada origen nacional. Finalment, el fet que durant l'estiu, a més de zona residencial, Empúriabrava esdevé un gran centre d'oci que atreu persones d'altres pobles, comarques i estats.

Tot plegat contribueix a la sensació d'anonimat que, sumat a la possible confusió generada per la gran diversitat, deixa via lliure a tota mena d'activitats delictives, car la seva actuació és més susceptible de passar desapercibuda. De fet, els prop de 7.000 habitatges i 80.000 ó 90.000 persones durant l'estiu han portat més d'una trencadissa de cap a la policia.

"Això ha comportat un desordre dintre del que pot abarcar l'Ajuntament, i se li escapa de les mans (?) Desgraciadament hi ha de tot. Des dels immigrants il.legals, perquè no tenen cap tipus de documentació, fins a màfies o grups que operen perquè aquí hi estan molt tranquils per a fer els seus negocis", diu la policia local.

"A Castelló també es dona. El que passa és que és més difícil en una casa que hi viuen tot l'any que no pas si saben que allà poden treballar lliurement perquè no hi són o han anat a la platja. Els lladres coneixen molt bé el seu ofici, saben molt bé l'hora que han d'anar-hi per trobar-hi el que volen", diuen de la inspecció d'obres municipal.

6.3 La realitat desorganitzada: delictes i persones

6.3.1 Delictes

El principal tipus de delicte que es pateix a Empúriabrava és, sens dubte, el robatori, en tots els seus nivells i mètodes. En quant als petits robatoris, una part important d'ells s'efectuen a l'interior dels habitatges, encara que els robatoris a les platges i el buidatge de cotxes són també constants. Tots plegats, són els que inflen més les estadístiques (1.500 denúncies d'aquesta mena els dos mesos d'estiu de 1996), doncs la seva freqüència és força alta.

Pel que respecta als robatoris a l'interior de les vivendes, es donen diferenciadament segons l'època de l'any. Durant l'estiu, els delinqüents sembla que cerquen preferentment diners en metàl·lic, euroxecs i joies, treball que aprofiten per fer en qualsevol curta absència dels inquilins. Prèviament, la casa ha estat vigilada, i el delinqüent s'ha assegurat que a l'interior s'hi pot trobar el botí desitjat. Durant l'hivern i a la resta de l'any en què l'afluència de turistes i visitants és menor, sembla que l'objectiu principal dels robatoris és el desvalisament dels xalets (mobles, televisors), doncs es disposa de més temps i la menor quantitat de gent existent (i de vigilància) reforça la seguretat del lladre.

Es dona el cas, que els robatoris van acompanyats també d'una certa violència a l'interior de la vivenda, doncs s'aprofita l'acció per fer-hi destrossa. És un fet que té com a causa, bàsicament, el no trobar el lladre allò que estava cercant.

"Inclús hi ha xalets buits, que potser un se l'ha arreglat una mica bé, i "a lo millor" creuen que a dintre hi trobaran "algo", i entren i s'ho troben tot buit, i ho fan malbé tot", diuen des d'una immobiliària.

Els furts a l'aire lliure es donen bàsicament a l'estiu, a la zona de Sant Mori (on es concentra el gruix de l'oferta gastronòmica i d'oci) i la platja.

"I els robatoris a les terrasses. La gent seu i menja, i aquests van per les terrasses i desapareixen els bosses que les dones tenen a la cadira. És el furt, que es diu, que és quan no hi ha violència, i el que s'ha robat és sense fer mal i sense trencar absolutament res", descriu la policia local.

L'altre tipus de robatori és el de més gran embalum. Els delinqüents són autèntics professionals, sovint vinguts expressament de fora de la comarca, que saben vigilar bé, saben perfectament com han d'efectuar l'acció i s'enduen beneficis quantiosos.

"És el tipus dels que buiden fins a cinc cases en un dia. Tot el que roben s'ho guarden a prop d'on han efectuat el robatori i, al cap d'uns dies, ho vénen a buscar, les mateixes persones o uns altres. I aquests són els robatoris amb més diners", diu la policia local.

Existeixen també altres tipus de delictes portats a terme per grups organitzats, com els delictes econòmics, corresponents a moviments de gran capital. Les operacions, en aquests casos, són a gran escala, amb implicacions de tràfic d'armes, euroxecs i targetes de crèdit. En aquests casos sembla que no és excepcional l'ús d'armes de foc durant les operacions. A més, la delinqüència entorn de les targetes de crèdit és també obra de delinqüents comuns. Utilitzant els nombres secrets aleatòriament, es fan recomposicions a partir de diverses targetes. Hi ha també el que se'n diu "targeta calenta", que és la targeta acabada de robar i destinada a ser buidada o manipulada per a fer-en un ús apropiat.

Molt vinculat a la qüestió dels petits robatoris és l'ús il.legal de vivendes com a residència. Són persones de característiques molt concretes (immigrants il.legals, buscats per la policia...), amb serioses dificultats per adquirir una vivenda legalment. Sembla que el primer pas d'entrada és la intenció d'efectuar un robatori, normalment durant l'hivern.

"Quan arriben a les cases els propietaris es troben que estan mig buides i ja no troben res. Hi troben el que l'agència deixa allà. I la majoria d'ells s'hi queden a viure fins que la policia se n'adona, entra, els deté per "allanamiento de morada" i se'ls emporta. I quan els deixen anar, entraran en una altra casa i s'hi queden. I poden passar tot l'hivern "vivint" a Empúriabrava en cases diferents", puntualitza la policia local.

És un cas que cal desvincular del moviment "okupa", recentment força sonat. Tot i que el delicte comès, a efectes legals, és el mateix, el cas que ens ocupa no és partícip de cap moviment d'aquesta mena. Seria un cas d'"okupació" per pura necessitat.

El fenomen de la droga és ben present a Empúriabrava, així com a Castelló. De fet, els petits robatoris són delictes força relacionats amb la droga, en tant que una part dels seus autors en són consumidors assidus. Ara bé, sembla que la policia, més que dedicar-se a perseguir implacablement els petits traficants, centra l'atenció en el que és el punt clau de l'assumpte: desmantellar les xarxes de proveïment d'aquests petits traficants. Cal tenir en compte que els motius observats a

l'apartat 6.2 porten Empúriabrava a ser un punt clau per a bandes que es dediquen al tràfic de droga a un nivell més gran. A Empúriabrava mateix s'ha detingut gent que formava part d'una estructura la qual, des del sud de l'Estat, anava pujant la droga i, abans de passar la frontera, tenia Empúriabrava com a trampolí de distribució. Des d'Empúriabrava es repartia cap a Itàlia, Marsella i altres llocs. En aquests tipus de casos, sembla que sol tractar-se d'haixix, provinent del Marroc, tot havent passat al llarg de la costa peninsular mediterrània. Són casos que, segons la Policia Municipal, són poc freqüents, però molt voluminosos, doncs quan es fan s'aprofiten per traficar amb una gran quantitat de droga. Per aquest motiu, quan un d'ells surt a la llum, crea forta alarma social.

"Aquí, a Empúriabrava, vam controlar una sèrie de gent que venia, llogava un cotxe, marxava a algun lloc determinat, l'emplenava de 300 quilos d'haixix i tornava. I això ho feien cada quinze dies. Va arribar un moment en què es va poder fer la intervenció, i es van poder detenir quatre o cinc persones. No es va poder detenir el "capo", però va haver de marxar", ens expliquen.

Respecte al consum de droga il.legal, sembla que es concentra majoritàriament a la zona de Sant Mori, a Empúriabrava. Això no obstant, és una qüestió estesa a tot el municipi de Castelló. En primer lloc, el consum d'haixix.

Sembla que a Empúriabrava es dóna força el consum de les anomenades "drogues de disseny", en concret a determinats bars, pubs i discoteques. No cal oblidar que, actualment, aquesta és la tendència a tot arreu. Podríem dir que és la droga "de moda". És un tipus de droga consumit majoritàriament per una població d'una franja d'edat força jove, ja que és barata i, per tant, disponible al jovent, que no disposa de molts mitjans econòmics. Són petites píndoles, de diferents colors segons l'efecte que produeixen (extraversió, al.lucinacions), que es poden adquirir per un preu que oscil.la entre les 700 i les 1.000 pessetes.

"Es dóna puntualment en certs indrets, on hi ha aquest ambient. Hi ha llocs molt identificats. El consumidor ho sap perfectament: amb 700/1.000 pessetes et pot durar [l'efecte] tota una nit, barrejada amb aigua o alcohol. Normalment es pren amb aigua, però acabes també barrejant-ho amb alcohol. I en pots comprar dues pel preu d'una", expliquen els municipals.

Pel que fa a altres tipus de delictes o conductes desviades, sembla que tant Castelló com Empúriabrava no en pateixen els efectes d'una manera alarmant. Pot parlar-se, però, d'activitats il.legals relacionades amb alguns dels delictes abans esmentats, com és el cas de la prostitució. Des de la Guàrdia Civil s'apunta el fet que

"moltes de les activitats delictives es camuflen en locals de noies prostituïdes que s'encobreixen amb un

contracte de serventa o cambrera. De totes maneres, cal dir que la prostitució a Empúriabrava, existint certament, no és un vertader problema".

S'han donat també dos casos de violacions en els darrers anys, així com detencions per armes de foc. Aquests són, però, delictes de molt baixa freqüència, que es donen esporàdicament. Així mateix, algun informant vinculat a l'ensenyament primari ha declarat haver sentit rumors d'un cas de prostitució infantil, però és un extrem que no es pot assegurar.

6.3.2 Persones

Els delictes van lligats a les persones. Com per tot arreu, la configuració de determinades necessitats i historials porta a què els col·lectius que sobreviuen gràcies a les activitats delictives actuïn diferenciadament. Sembla que, al municipi de Castelló, l'origen ètnic és un factor clau a l'hora de determinar el tipus de delicte que es porta a terme.

Segons la majoria dels informants, tots els indicis apunten cap al col·lectiu magrebí, al qual es fa responsable de la gran quantitat de petits robatoris. Pel que s'ha pogut saber, són d'una extracció social molt baixa, amb formació acadèmica quasi nul·la, i estan cercant aquí les oportunitats que els manquen al seu país. Una bona part d'ells estan en situació d'il·legalitat, per manca de documentació, cosa que porta a haver de fer el que sigui per tal de sobreviure. És un grup que viu diàriament: roba al dia el que consumeix al dia. A això s'hi afegeix el fet que el 80% (segons la policia local) són drogaaddictes, de manera que s'han de costejar diàriament les despeses que suposa l'adquisició diària de la droga, que són molt elevades.

"Quan treuen el que ells consideren que ja en tenen prou pel dia, ja està. Amb menjar, amb fumar i amb droga, si en són addictes, ja en tenen prou. Viuen totalment al dia", diu la policia local.

Sembla, també, que és un col·lectiu poc nombrós, si bé el fet que robin al dia fa que el nombre de delictes perpetrats sigui força gran. Ho posa de relleu el fet que a la població veïna de Roses, l'any passat, es va fer una xarxada, d'un dia per l'altre, i la policia va detenir tots els magrebins que s'hi estaven en situació irregular. D'un dia per l'altre, amb aquest col·lectiu detingut, el nombre de robatoris va descendir de manera espectacular. És una situació que es va viure també a Empúriabrava dos anys enrera, amb un grup de trenta magrebins que inflaven extraordinàriament l'índex de petits robatoris.

És un col·lectiu, pel que sembla, relativament heterogeni i no organitzat. Alguns hi són de pas, i d'altres resideixen al municipi. El tema de la residència va molt lligat a la seva situació d'il·legalitat, puix que són els principals autors dels delictes de violació de morada, car la seva manca de mitjans econòmics i la seva situació d'il·legalitat sovint els impedeix de gaudir d'una vivenda adquirida de forma regular.

Tot plegat, doncs, fa que els problemes d'aquest col·lectiu es multipliquin, ja que la constatació que els petits robatoris són obra de subjectes d'aquesta extracció ètnica ha transcendit els cercles judicials i policials, estenent-se popularment, factor que comporta la creació d'estereotips i generalitzacions que afecten tot el col·lectiu, il·legal o no, delinqüent o no.

"Aquí hi ha un grapat de moros que han "sigut" agafats potser trenta o quaranta vegades. Jo veig que en corren una colla que no saps què fan ni què deixen de fer. Veus cada pinta que dius: "Bueno", a qui li tocarà avui?, diuen d'una immobiliària.

"És població àrab? Sí, és cert. A vegades habiten en una casa que està abandonada, o a la franja de les cases que pràcticament ho estan d'abandonades, diuen de l'Oficina de Turisme.

Ara bé, no tots els immigrants que delinqueixen es troben en situacions dramàtiques com aquest col·lectiu. Sembla que hi ha un altre grup que està ben establert, amb la seva situació regularitzada i un lloc de treball, amb residència a altres comarques, poblacions properes o a Empúriabrava mateix. És un grup que, pel que ens han dit informants qualificats, es dedicaria als robatoris de volum mitjà. Estan dotats d'una certa organització i de mitjans i infraestructura petites, però suficients per portar a terme delictes més grans que el grup anterior.

"Són màfies, entre cometes. Aquests tenen els seus advocats i s'agafen on sigui per escapar de la Justícia. Ingressen a la presó, sí, però no comporta gaire estada. És un grup que pensa a fora (Barcelona, Lloret) i actua dintre d'Empúriabrava durant quinze dies. Fan la seva feina i marxen, revela la policia local.

Lligat també als petits robatoris, sembla que una part d'aquests són efectuats per subjectes de nacionalitat espanyola, vinculats a la droga. Seria, de nou, el cas dels que necessiten viure al dia.

"Per l'estadística que nosaltres tenim aquí a Castelló es tracta generalment de magrebins. Però els robatoris de més gran "calat" ja són un altre tipus de persones, no són del col·lectiu magrebí: són catalans, espanyols, gitanos", diu la policia municipal.

Els grans robatoris i els altres tipus de delictes en què es mouen grans quantitats de diners són atribuïts quasi exclusivament a subjectes europeus. Solen ser grups organitzats, integrats per gent que està ben situada, amb bons contactes i bona seguretat. Es parla de francesos, italians, alemanys, europeus de l'est i espanyols. Als francesos se'ls atribueix l'organització del tràfic d'haixix (i, més recentment, cocaïna) provinent del Marroc, tot agafant Empúriabrava com el punt de distribució a la

resta d'Europa. Les estratègies utilitzades són més sofisticades, ja que es requereix la falsificació de matrícules i documents, qüestió que, pel que sembla, en són experts els grans delinqüents de l'Estat veí.

Recentment ha cridat l'atenció de les forces policials la presència de residents provinents de països de l'Europa de l'Est, especialment de Rússia i Eslovàquia. Se'ls atribueixen activitats de tràfic d'armes i de recaptació (intercanvi d'objectes robats per drogues), si bé la seva recent implantació fa que no sigui un col·lectiu encara gaire conegut. De moment, es percep l'estranyesa davant de la seva forma de vida i les seves activitats.

"Hi ha turisme de l'Est, que vénen aquí i tenen una forma de vida molt estranya", diuen els policies locals.

"Molt recentment s'observa la presència de russos els quals, tots, munten els seus negocis. De moment estem a l'expectativa, perquè ves a saber què hi ha al darrera", confirma la Guàrdia Civil.

Finalment, destacar l'existència d'un grup organitzat, dedicat als robatoris, que respon a un clan familiar. Segons la policia local, "són "quinquis", no gitanos". La seva presència és detectada a Empúriabrava durant l'estiu, aprofitant l'existència del turisme. "Vénen molt preparats. Van amb vehicles més potents que els nostres."

6.4 La inseguretad ciutadana

"Sobre els robatoris i la inseguretad a Empúriabrava, els que tenim 66 anys en tenim l'explicació exacta. Abans hi havia un agutzil i la Guàrdia Civil. Quan passava alguna cosa, fotien un parell d'hòsties i tot arreglat. Amb la democràcia s'està sotmès a les lleis", ens ha dit un veí de Castelló que hi té negoci.

Malgrat la dificultat de determinar en quin moment existeix la inseguretad ciutadana, i d'establir-ne el seu grau, cal pensar que, almenys mínimament, és una sensació estesa en relació a Empúriabrava. Sembla que el fet que més contribueix a estendre-la són els petits robatoris, per la seva gran freqüència i el petit espai de temps en què es donen. Una curta absència dels inquilins pot ser aprofitada pels lladres per entrar-los a robar.

"Aquesta és una part que, per a tota la policia globalment considerada, és la més important, perquè es tracta d'evitar-ho. És el que dóna més inseguretad i, per tot el que hi ha a Empúriabrava, el més important és la seguretad", diu la policia local.

Hi ha qui pensa que, a Empúriabrava, la delinqüència i els robatoris són un tema més judicial que policial. Donat el fet que

bona part de la inseguretats ciutadana es deu a la gran freqüència dels robatoris a l'interior de les vivendes, així com en els cotxes i al mateix carrer (bosses, carteres), força sovint les penes tipificades per a aquest tipus de delictes no impliquen presó ni cap mena d'indemnització, donat el poc volum del valor del botí i l'usual situació d'insolvència del delinqüent. És per això que, sovint, la tasca realitzada per la policia no és sinó un punt de l'espiral que indefectiblement es repetirà sobre el mateix subjecte.

"Aquests robatoris són petits i es fan dintre de casa. Si els detens, els portes davant el jutge, i aquest, segons la Llei, no els pot fer ingressar a la presó. Quan els deixen anar, com que aquesta gent no té res, cap tipus de documentació, els fan anar a signar cada quinze dies, i el que fan és que tornen a fer el mateix", interpreta la policia local.

És un problema que afecta de ple la Policia Municipal, doncs és la que es dedica, principalment, a combatre aquest tipus de delicte. L'habitual desenllaç dels processos iniciats amb les investigacions i posteriors detencions fa que, als ulls del ciutadà, la labor policial sigui ineficaç.

Per la seva banda, el delinqüent que efectua aquest tipus de delictes és aquell que necessita "viure al dia", sigui per la seva addicció a l'heroïna, sigui perquè la carència de documentació no li permet una estabilitat. Aquest s'aprofita de la situació jurídica i torna a cometre el delicte. És així com s'arriba a un alt índex de reincidència, que té un efecte directe en la creació d'inseguretats ciutadana.

"Arriba un moment que ja els pregunten: 'Què, on has anat avui?' Estem així", diuen d'una immobiliària.

"El lladre, quan arriba a Figueres, surt abans que la policia. És un problema de lleis", ens diu el veí negociant.

Això té també un efecte de desgast per la pròpia policia, que veu que, per molt que s'esforci, el seu treball no podrà acabar mai amb aquest tipus de robatori. És per això que molts ulls estan posats en la legislació. Es tracta, en el fons, d'un problema político-legal.

"Els jutges també es troben lligats de peus i mans, perquè això depèn de la Llei, i la Llei la fan els polítics. Es jutja a algú per un fet determinat i la Llei diu que per això pot sortir, i no s'hi pot fer res més. S'ha de canviar la Llei, i això correspon als polítics", confirma la policia local.

Tot plegat condueix a una situació que a voltes es tradueix en la sensació de total indefensió per qui és víctima dels robatoris, o de les destrosses a l'interior dels habitatges quan els lladres no hi troben el que cercaven. Ni la policia, ni la

ELEMENTS DE PROSPECTIVA. A MANERA DE PROPOSTA

Els dos capítols precedents en els quals hem condensat la nostra anàlisi ens autoritzen a pensar i interpretar els fets entorn de la qualitat de vida de la població de Castelló d'Empúries. No es tracta de repetir el que ja ha estat dit anteriorment i que es desprèn dels materials documentals i de les fonts vives emprades, sinó de reflexionar sobre el que ha fet l'objecte d'anàlisi i de les aportacions dels materials elaborats.

La nostra ambició va molt més enllà de fer una simple descripció de la realitat, sinó d'intentar comprendre-la aquesta realitat per medi de la reflexió globalitzada i, eventualment, d'apuntar alguns elements que ens semblen rellevants i que poden servir per elaborar línies de treball futur a l'hora de voler o plantejar-se fer intervencions en el context que hem analitzat. Aquestes línies finals no voldrien fer dir a les coses allò que no poden dir, ni tampoc voldrien acordar un rol a la sociologia que no és el seu; la sociologia, en efecte, no és una ciència de futuribles, d'expressar com la societat ha d'ésser, sinó que la seva funció essencial és de dir i interpretar les coses tal com són. Assumim la modèstia i les limitacions que són pròpies d'aquesta disciplina.

Els punts forts de les nostres reflexions i, potser, proposicions, són més o menys esquemàticament els següents:

1. **Castelló d'Empúries és un municipi singular.** Tant si ho mirem des de la seva història rica en vicissituds de tota mena, com des dels protagonistes castellonins (des dels comptes a les empreses turístiques, passant per la preponderància del món agrícola) dominadors d'aquesta mateixa dinàmica històrica, com si ho contemplem des de la ciutadania de les diferents èpoques, Castelló d'Empúries se'ns apareix com un municipi que té un interès real per l'historiador, pel geògraf, per l'antropòleg, pel sociòleg per tot aquell que tingui una curiositat i una voluntat científica d'aproximació a aquest municipi.

Els tres elements que hem treballat a Castelló d'Empúries -evolució, poder i ciutadania- com a configuradors de la qualitat de vida, han experimentat, no solament passivament el canvi de la societat des de la pressió econòmica, del sistema evolutiu i de la cultura diferenciada, sinó que posen en evidència la voluntat conscient o inconscient de provocar-lo activament aquest canvi. Recordem només com exemples de manera paradigmàtica les tensions passades que es van donar a la darrerries del franquisme i les que encara són vigents:

- a) el naixement d'una oposició en el context de les institucions autoritàries i negadores de l'autonomia municipal
- b) les greus contradiccions del naixement d'Empúriabrava

c) el conflicte institucional o ciutadà entorn del "centre"

d) la lluita aferrissada en la defensa dels aiguamolls.

En tots ells hi ha una constant: la presència d'una actors que posen en tensió els interessos generals per damunt de l'interès de determinats grups socials més o menys dominants.

2. Els alts i baixos de la vida castellanina i la rapidesa i contradiccions amb les quals s'han produït els canvis econòmics, socials i de la vida quotidiana a Castelló han acabat configurant un deute històric que té els seus efectes perversos en el moment present: hi ha hagut un greu problema social i pedagògic sempre condicionat a l'assumpció de la pròpia realitat integrant-la en les formes variades que anava prenent aquesta vida quotidiana.

Per via d'exemple, evoquem els greus malentesos nascuts entre la pagesia i la defensa aferrissada i justa dels aiguamolls, la difícil interrelació humana i social entre el nucli vell de Castelló d'Empúries i els habitants de la urbanització d'Empúriabrava i l'encaix més o menys reeixit entre la població immigrada i l'autòctona. Aquí ens sembla veure-hi arreu un problema d'incomunicació, de manca de pedagogia, de molt camí a fer encara. Ni cal dir que tot esforç en aquest sentit ha de resultar positiu, no solament pels sacrificis i recursos econòmics emprats, sinó imaginant estratègies que siguin aptes a impulsar una vertadera consciència de poble.

3. Castelló d'Empúries acaba constituint un puzzle complicat i heterogeni de cultures, de grups, d'ètnies i de nacionalitats. Aquesta és una situació indiscutible. I el repte es concreta en uns interrogants:

- Com aconseguir la unitat?

- Com crear un sentiment de poble?

- Com constituir un municipi únic i potent amb totes les seves possibilitats i potencialitats?

Quan panoràmicament analitzem les dificultats per a aconseguir-ho, n'endevinem almenys tres:

- 1) La primera gran dificultat per a aconseguir aquesta unitat és la que arranca del tema urbanístic. En efecte, Castelló d'Empúries, més enllà de les divisions territorials en seccions socials, té tres components diferenciats que reivindiquen amb tot el dret la legitimació del seu territori: el nucli vell de Castelló, la urbanització d'Empúriabrava i el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Les distàncies que es generen entre els tres components són de gran

envolada, no solament per les característiques de la població que hi habita, sinó per la seva mateixa funcionalitat dintre del municipi i per la distància geogràfica que hi ha entre ells. Aquí hi ha fortes contradiccions i tensions difícils de superar.

- 2) La segona gran dificultat és la distància social i cultural dels habitants de Castelló d'Empúries. Es tracta de separacions difícils de trencar. De manera simplificada, hem de parlar, d'una banda, d'una població autòctona catalana més o menys integrada al país; de l'altra, una immigració antiga i nascuda en diferents contrades de l'estat que ja fa uns quants anys que hi resideixen i que, tot i haver nascut fora de les comarques gironines, per la seva trajectòria manifesten una relativa integració al país; hi ha encara una població resident amb permanència a la urbanització d'Empúriabrava que, per la seva complexitat i heterogeneïtat, presenta trets diversos segons es tracti d'autòctons, d'immigrants espanyols, d'immigrants africans, asiàtics, sudamericans i altres ètnicament diferenciats, i d'immigrants molt diversos tenint compte de la seva procedència per raó d'un assentament que és resultat d'un procés turístic; finalment, hi ha els immigrants passavolants, pràcticament transeünts, que tenen una poca voluntat de permanència i que responen a una tipologia tanmateix ben diferenciada de les precedents. Aquestes distàncies socials i culturals tenen el risc de provocar problemes de xenofòbia, encara que moltes vegades es basin únicament en estereotips que fan més àmplies aquelles distàncies i poden desembocar en conflictes relacionals més o menys en tensió.

- 3) La tercera dificultat que hi endevinem per a aconseguir aquella unitat municipal de Castelló és la gran diferenciació i heterogeneïtat en les activitats productives. Hauríem de distingir entre els que tenen una situació laboral assalariada normalitzada amb una certa permanència laboral i gaudint de tots els drets, treballant dintre o fora del terme municipal; dels qui treballen a precari en situacions laborals inestables o temporeres pels qui la provisionalitat és la llei; dels qui treballen a l'agricultura com a propietaris o terratinents amb la disposició que la propietat els garanteix una autonomia i capacitat de decisió mercantil pròpia; dels que tenen negocis a Castelló d'Empúries o Empúriabrava i que es mouen en un marge d'una certa seguretat econòmica; dels qui no tenen un treball definit o reconegut per fet de viure de renda, amb unes vacances pagades eternes, o exercint activitats més o menys marginals a la llei.

Totes tres raons -urbanisme, distància cultural i fragmentació laboral- suposen greus dificultats per a aconseguir un Castelló d'Empúries únic i indivisible; les

distàncies geogràfiques, culturals i laborals amb els prejudicis connexos en fan una tasca quasi impossible. Creiem que la pregunta és la de saber respondre exactament a l'interrogant: quin grup territorial, cultural o social és el que prima al poble? Es pot parlar d'una classe social dominant?

Hi endevinem cinc problemàtiques que, tal com es plantegen en la realitat, acaben generant problemes greus de definició o de tipificació, concretament, de resposta a l'interrogant que ens formulem:

- 1) La primera, és la de la identitat social de la pagesia. Als anys seixanta s'ha passat a Castelló d'Empúries, com hem pogut veure, d'una economia en la qual el poder dominant era el de la pagesia recolzats en una economia agrícola puixant, a un altra en la qual els serveis són els que es troben al primer pla. Els pagesos han hagut de redefinir els seus cultius, adés canviant la seva producció, adés sotmesos a la tirania de la PAC que ha generat avantatges per a uns i greus problemes de greuge comparatiu pels altres. La pagesia i les seves organitzacions a Castelló d'Empúries sempre s'han mantingut a distància dels corrents més innovadors; han acabat responent d'una manera conservadora, és a dir, defensant la seva capelleta i el que és genuïnament seu. Això fa que la pagesia de Castelló d'Empúries, malgrat les aparences, es trobi molt estancada i que no hagi prosperat com a grup professional en la mesura que podria ésser esperada.
- 2) La segona problemàtica és la política. En efecte, les confrontacions polítiques a Castelló d'Empúries no són pas uns fenòmens recents; ho hem vist en l'existència de grups històrics diferenciats fins i tot amb les conseqüències i odis que van portar als fets de la guerra civil. Ja en l'època franquista, va néixer una oposició interna serena, dura i dinàmica. Això configura unes tendències profundament divergents entre corrents conservadors i corrents progressistes, visions obreristes i perspectives de classe social amb intent dominador, lectures polítiques interessades contra les que ho subordinen tot als interessos de poble. Això no és dolent que hi sigui, de cap manera; però el que sí és cert és que acaben traduint-se en maneres molt diverses d'entendre l'exercici del poder: uns primen els interessos particulars i d'altres prioritzen l'interès general, tant és que es tracti de les capes populars com del sentit de poble. No es pot parlar d'un grup clarament dominador; depèn de les circumstàncies i dels moments. Però, davant les greus problemàtiques de la població, els tipus de resposta són molt diferenciats i Castelló d'Empúries té un futur absolutament condicionat als qui regeixin els destins de la població en el futur. I no podem oblidar

aquella possibilitat hipotètica que sigui el primer municipi de l'estat espanyol -potser d'Europa- que sigui governat per un consistori format per persones d'origen comunitari i que no siguin necessàriament empordanesos o de nacionalitat espanyola.

- 3) La tercera problemàtica és la de l'espai. Hi ha un famós territori de Castelló d'Empúries, tradicionalment de caça, agrícola i ramader, que no es troba sota els destins de cap poder local. Ens referim als Aiguamolls de l'Empordà. Els aiguamolls i tot el seu Parc Natural són terres i aigües fora de la jurisdicció de ningú de Castelló perquè, per decisió del Parlament de Catalunya -molt benvinguda, per altra banda-, pertanyen a l'administració autonòmica. Aquí tampoc hi trobem, malgrat tot, un poder dominant. Els qui s'ocupen del Parc Natural dels Aiguamolls tenen jurisdicció pròpia i única sobre aquests terrenys i aquestes aigües amb una funcionalitat molt concreta i específica. Els malentesos amb la pagesia i en general amb la població castellonina neixen d'una infinitat de desacords i d'una coexistència que no és fàcil de resoldre. No es tracta d'un poder absolut, sinó d'una capacitat de decisió subordinada a la finalitat de la supervivència i del conreu d'aquest Parc Natural.
- 4) Una quarta problemàtica pensem veure-la en la dificultat de coexistència entre l'allau de cultures sobrevingudes a Castelló d'Empúries davant de la cultura autòctona. No ens referim a les migracions espanyoles dels anys seixanta vingudes a Castelló puix que dóna la impressió que han aconseguit una integració relativament bona, sinó de les immigracions, sobretot africanes i asiàtiques més recents, impulsades per la recerca d'ocupació en una urbanització que sembla als seus ulls "el paradís perdut". Es evident que hi ha un gran desnivell entre autòctons i "immigrats ètnics" en la instrucció, en la capacitat laboral, en la disponibilitat residencial, en la diferent qualitat de vida respectiva, en la vivència de la diferència cultural, etc. Constitueixen, certament, un col·lectiu que comença a ésser nombrós i que per les seves característiques culturals es troba clarament en inferioritat. Podem dir que en relació amb ells els autòctons són els dominadors? Ens semblaria agosarada aital afirmació, puix que a les altres capes de població hi trobarem col·lectius que no ho tenen tampoc gens fàcil.
- 5) Una darrera problemàtica la veiem a Castelló d'Empúries en la tensió viscuda entre els que ocupen una segona residència turística i els residents que treballen al servei de les empreses i les feines que el turisme demana. Normalment, aquests turistes de temporada aporten elements culturals que, per causa del seu poder econòmic, necessiten dels diversos

serveis que la població del país dona. Uns juguen el paper de "senyors" i els altres el de "servidors". No és difícil entendre que hi ha un tema de subordinació i de dependència dels uns respecte dels altres. Es tracta efectivament d'una classe dominant? No gosariem dir-ho, perquè uns s'aprofiten dels altres segons els seus interessos respectius i el benefici que en treuen satisfà a bastament les seves apetències; i aquests intercanvis d'interessos es realitza en el context d'una considerable comunicació. Més que d'un tema de dominació, potser hauríem de parlar de necessitat mútua en el context d'una gran distància: uns són d'aquí i els altres d'allà, uns són forasters i els altres busquen a la desesperada una integració social i laboral, uns completen l'oci i els altres donen compliment a la seva subsistència.

No sabem veure, de cap manera, una classe social dominant a Castelló d'Empúries. Haurem de baixar al concret de la qualitat de vida a Castelló intentant de concretar elements de prospectiva en aquest sentit.

4. Apuntariem una primera idea més o menys vinculada al que hem dit anteriorment: observem una forta caiguda en desgràcia, o ostracisme, o migradesa temporal de l'emissora municipal. I ens sembla necessari l'**impuls de tot mitjà de comunicació de masses**, el que sigui, al municipi de Castelló d'Empúries en el qual el risc d'incomunicació és notable. Precisament, la història relativament recent ens parla de la importància que va tenir aquesta emissora no solament pel seu poder d'audiència, sinó pels professionals bons que n'han sortit; les circumstàncies legals i altres han anat relegant aquesta emissora a una situació testimonial. Aquí hi ha un potencial importantíssim per tal d'afavorir i trencar la rigidesa i les dificultats comunicatives al municipi de Castelló d'Empúries. La població es troba massa segmentada per desaprofitar-la aquesta emissora. Es un element clau.

De totes maneres, no se'ns amaga el fet que hi ha dos fronts entorn dels quals cal centrar la intervenció. Un és la preparació dels intervinents que no es pot fiar a la disponibilitat d'uns voluntaris que intenten suplir els seus dèficits professionals amb l'ajut de COMràdio i la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona conscients com són de la necessitat dels seus aprenentatges comunicatius; cal professionalitzar, cal donar els recursos necessaris als qui assumeixen aquesta responsabilitat. L'altre front que cal resoldre és el del cosmopolitisme al qual s'ha d'adreçar l'emissora; el que exigeix, no solament el domini de les llengües, sinó l'adaptació dels programes a la diversitat d'interessos i cultures de tots els grups poblacionals que en seran els seus potencials oients. Es una tasca delicada, imaginativa i que exigeix una dotació de recursos i d'especialistes.

5. Un greu problema que hem observat és la forta descoordinació de la intervenció social que incipientment s'està duent a terme. En descàrrec cal dir que es troba en rodatge, que està dotada de professionals i voluntaris d'una generositat indiscutible i que es troba diversificada en una gran quantitat de fronts diversos aparentment desconectats: animadors juvenils, immigrants estrangers, drogaaddicció, associacions de pares, intervencions escolars, serveis d'assistència primària, centres sanitaris, atenció a la vellesa, etc. La contemplació d'aquesta descoordinació ens inquieta i ens preguntem, creiem que d'una manera pertinent, on és el pal de paller? Qui dona unitat a una tan gran riquesa de mitjans? No es podria aconseguir un mínim de treball en comú?

D'una banda, ens trobem amb el serveis socials municipals depenent del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, desbordats per la seva multidedicació i burocratitzats per causa del seu desbordament. Per l'altra, tot el que volta entorn del PIJ (immigrants, associacionisme, informació juvenil, prevenció de toxicomanies, etc.). Més enllà, la important tasca des dels centres escolars amb el suport d'un psicòleg, tant de l'esforç multicultural del claustre com la silenciosa labor de la llar d'infants, com del suport de l'APA de l'institut en la labor pedagògica. Encara més enllà, els voluntaris que espontàniament i professionalment treballen en l'atenció a la gent gran.

Ens sembla que hi ha dues raons que abonen la necessitat d'aquesta coordinació:

- 1) La primera és el risc de desgast anímic i emotiu dels professionals que s'hi dediquen amb la frustració que això comporta.
 - 2) La segona no és menor quan considera la urgent rendibilitat d'uns recursos, puix que es treballa en molts i diferents fronts necessaris amb una eficàcia dubtosa per causa de la seva dispersió. Es un problema d'articulació de funcions i de no fàcil treball d'equip. Potser s'hauria de pensar com trencar la distància amb Empúriabrava on evidentment la intervenció social no arriba degudament.
6. Ens plau contemplar la relativa vivesa i força de l'associacionisme a Castelló. Els tres àmbits entorn dels quals hem intervingut -joves, veïns, immigrants- són un fidel reflex de la dinàmica castellanina que comentàvem més amunt. Constatem que l'associacionisme estudiat es configura específicament en funció de les característiques grupals segons els integrants; al cap i a la fi responen a interessos i problemàtiques distintes en funció dels sectors demogràfics, residencials i ètnics.

La línia seguida és prometedora. Pel que es refereix als joves, amb una dinamització incipient i que es presenta

particularment difícil per causa de la dispersió situacional dels mateixos joves. Els veïns, per la seva banda, unes associacions centrades en temes de serveis col·lectius i les altres en factors de resistència i de defensa dels interessos dels col·lectius als quals representen. Els immigrants, finalment, buscant en la vida col·lectiva la solució als seus problemes d'identitat i d'inseguretat social en un context molt divergent.

Voldríem subratllar en aquesta línia associativa l'encert d'haver confiat l'agrupació i la dinamització, no a les forces espontànies dels participants, sinó a professionals de l'animació socio-cultural. En aquest sentit, pensem que la tasca que s'està portant a terme és modèlica i ho diem comparant-ho amb realitats estudiades en altres indrets de Catalunya.

7. Pel que es refereix als serveis sanitaris actuals, hem de posar en relleu la important organització sanitària de l'assistència ambulatoria, primària i clínica. No és qüestió de repetir el que ja hem fet constar més amunt.

Sembla, amb tot, que hi ha tres problemes que no són menors i que s'haurien de cuidar:

- 1) El primer, és altra vegada la mala o deficitària assistència pública als habitants d'Empúriabrava. El que ens ha estat dit sobre els problemes del transport, s'hauria de prendre seriosament i qui sap si pensant amb un servei ambulatori a l'interior mateix de la urbanització.
- 2) El segon problema és la irracionalitat de tenir que passar pel CAP de Roses abans d'accedir als serveis especialitzats de Figueres. Acaba sent una servitud innecessària que pot estalviar gestions i burocràcies, sempre innecessàries quan es tracta de la salut.
- 3) El tercer problema és l'ostensible manca d'assistència sanitària pública a la població immigrada estrangera. Acaba sent una situació completament ambigua sota la legitimació relativa de la seva manca de legalització i fa que la sanitat no estigui al servei de tots; no és veritat que sigui un dret de tots. Es per això que, sobretot els magrebins, acabin consultant freqüentment el farmacèutic perquè l'accés al metge es fa impossible. Aquesta és una qüestió que es troba en la realitat i no sabem massa de qui depèn la solució; però ens sembla extraordinàriament important de retornar a l'assistència sanitària universal més enllà de tota normativa o requisit legal. Es tracta d'atendre els malalts independentment de la seva cultura, de la situació jurídica en què es trobin i dels hàbits consuetudinaris nascuts de la seva ètnia. Fins i tot, qui sap si no seria interessant que els serveis sanitaris especialitzessin algun professional

- no describe, i no comprèn

1. Municipi singular

vicissituds històriques - protagonista - ciutadania
canvi social { petit
 provoCAT

- oporinó
- contradiccions Empinastrava
- el conflicte del "centre"
- la lluita del aiguaoll

2. Efectes perversos = manca de participació

- involuntari participació - aiguaoll
- vici vell - Empinastrava
- immigrants - autòctons

3. Castelló = un puzzle: cultura, grup, ètnia, desigualtat
com crear un sentiment de lloble?

- Dificultats =
- urbanisme (vici vell - Empinastrava - aiguaoll)
 - distància social, cultural (autòctons - immigrants
autòctons - residents Empinastrava heterogenis -
provincials) = penells de xerifolia
 - activitats productives i no (assalariat - precaris -
agrari - negocis - independència local:
turisme, magatzem)

quin grup és el dominant?

- política = no te presentat
- política = conservadors / progressistes, obertura / intervenció de
manera diversa d'entendre l'economia: del poder
- espai = aiguaoll
- llançament de cultura = desenvolupament autòctons / immigrants, ètnia
- turisme / residents =

4. Grup de tot un tipus de comunicació de matís.
preparació professional
cosmopolitisme dels oients

5. Descoordinació de la intervenció social
On és el tal de feller? • Risc de desgast autòcton
• Rendibilitat d'uns recursos

6. - Visió de l'apropiament (pobres, veïns, ...)
Eixent d'estructura professional, de l'animació socio-cultural

7. Serveis sanitaris = important organització.

- problemes = 1. Deficiència als habitatges d'Empina d'Arava
2. Irracionalitat de tenir que passar per ROSS.
3. Atenció a la població immigrada.

8. L'escola de Castelló = modelica. Línia molt cultural.

9. Qualitat de vida a Castelló?

- no pobresa econòmica = mínim cultura i conducta
- cultura = obtenir el que se s'ha.
- conducta = mafis / petita delinqüència i contumècia

10. L'anonament d'Empina d'Arava i la comunicació.

- sentiment d'insopietat
- col. laboració amb Tramuntana
- vies d'acostament Castelló - Empina d'Arava
- per què no hi ha replànec educatiu?

11. Qualitat de vida bona; però millorable.

- un sol municipi = leptima Tota la intervenció
- grups demogràfics.
- vide col. lectiva (laboral, san. tab)
- episodis transients
- no s' pot fragmentar el territori.

Carly Gironès 977-419405

- Es grans trets de l'estructura social
de Castelló comparada amb l'Alt Empordà
- Abisme entre realitat i informació estadística.

Raimon

L'estructura actual de Castelló:

- + vella al nord; vell del poble
- + jove a Empúrdà.

- predomini d'homes a la terra

- gran embutiment de la població estrangera (23%)

- immigració de la resta de l'estat (24%)

- fra de la comarca de l'Alt Empordà (11%)

- a l'Alt Empordà (37'4%)

- de Castelló mateix (4'3%)

- mortalitat alta (1/5 estranger)

- sense estudis (10%), estudis superiors (7'3%)

↓
homes
Empúrdà (joves)
Reste Espanya i França

↓
dones
Empúrdà (grans)
població catalana.

Hug
~~David~~ (4235573)

Elemente sobre le ~~probleme~~ (II, 3) et grups humans
(II, 7)

David
~~Hug~~ (4499531)

Es problemes de la justícia (II, 6)

Raimon

Metodològic i condicions.